

**SUÇ ÖNLEME POLİTİKALARI İÇERİSİNDE
ÖNLEYİCİ POLİS UYGULAMALARININ ÖNEMİ VE
DÜNYA ÖRNEKLERİ İLE TÜRKİYE
UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

TAYFUN ÇELİK

MEF ÜNİVERSİTESİ

NİSAN 2023

MEF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUÇ ÖNLEME POLİTİKALARI İÇERİSİNDE ÖNLEYİCİ POLİS
UYGULAMALARININ ÖNEMİ VE DÜNYA ÖRNEKLERİ İLE TÜRKİYE
UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Tayfun ÇELİK

ORCID No: 0000-0001-8744-8200

Prof. Dr. Mehmet Oğuz POLAT

NİSAN 2023

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI

Bu çalışmada yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada söz konusu kurallar ve ilkelerin zorunlu kıldığı çerçevede, özgün olmayan tüm bilgi ve belgelere, alıntılama standartlarına uygun olarak referans verilmiş olduğunu beyan ederim.

İsim ve Soyisim : Tayfun ÇELİK

İmza:

ÖZET

SUÇ ÖNLEME POLİTİKALARI İÇERİSİNDE ÖNLEYİCİ POLİS UYGULAMALARININ ÖNEMİ VE DÜNYA ÖRNEKLERİ İLE TÜRKİYE UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Tayfun ÇELİK

Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Oğuz POLAT

Nisan 2023, 130 Sayfa

İnsanlığın dünya üzerinde var olduğu tüm dönemlerde kendisini güvende hissetmek istemiştir. Bunun için her çağda güvenlik politikalarını gözden geçirerek kendisine kamu düzenini temin edebilecek uygulamalar geliştirmeye çalışmıştır. Tüm bu girişimler ve tarihsel süreç insanların suç işlemesini tam anlamı ile engelleyememiştir.

Bu tez çalışması, Suçla mücadele etmek için yeni alternatif uygulamalar araştırmanın yansıra benzer önleyici politikaların da tahlil edilerek başarılı olabileceği değerlendirilen uygulamaların sisteme dahil edilmesinin mümkün olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Suçun önlenmesi için yapılacak araştırmaya ayrılacak olan zaman ve maddi imkanların başarı sağlama konusunda olumlu dönüt sağlayan projelere aktarılması sürdürülebilir bir önleyici güvenlik politikaları açısından fayda sağlayabilecektir.

Bu kapsamda; suç ve polisliğin tarihsel süreç içerisindeki gelişimine değinerek kamu düzeni ve kolluk faaliyetlerinin gelişimi ışığında; Türkiye’de uygulanan iç güvenlik politikaları ve polislik uygulamalarına değinip dünyada uygulanan önleyici polislik uygulamalarını Türkiye açısından uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesine çalışılmıştır. Tarihsel süreçler ile suçun ve suçlunun ıslahı ve azaltılmasına yönelik yapılan çalışmaların günümüz kamu düzenine ulaşmamızdaki rolü tartışılmıştır.

Dünyanın farklı coğrafyalarında uygulanmış ve başarıları veya gösterilen ilgilerden dolayı haberlere konu olan önleyici polislik uygulamaları irdelenerek bu uygulamaların etki alanları ve önleyici polislik uygulamalarına etkisi tahlil edilmiştir.

Önleyici Güvenlik Politikalarının dünyadaki farklı örneklerinin Türkiye de uygulanan güvenlik politikalarına nasıl katkı sunabileceği değerlendirildiğinde; söz konusu uygulamaların gelişimi ve toplum için etkileri göz önünde bulundurularak yapılan tahlilde; sadece belirli idare kurumları veya sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen çalışmaların tek başına yeterli olamayacağı ortaya konularak. Yürütülen birçok Önleyici Güvenlik politikaları ve Önleyici Polislik uygulamalarında; idare, kurumlar ve toplum arasındaki işbirliği, iletişim ve disiplinin kamu düzeninin tesisinde ve sürdürülebilir güvenli bir toplumun inşasında amaca ulaşmak için ayrılmaz bir bütün olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Genel Kamu Hukuku, İç Güvenlik, Suç, Önleyici Polislik, Güvenlik.

Bilim Dalı Sayısal Kodu: 50401

ABSTRACT

THE IMPORTANCE OF PREVENTIVE POLICE PRACTICES IN CRIME PREVENTION POLICIES AND COMPARISON OF EXAMPLES AROUND THE WORD AND PRACTICES IN TURKEY

Tayfun ÇELİK

LL.M. in Public Law

Thesis Advisor: Prof. Dr. Mehmet Oğuz POLAT

Nisan 2023, 130 Sayfa

Mankind has wanted to feel safe itself during all the times when they exist in the world. For this, they have tried to develop the practices that could assure public order for itself by revising the safety politics. All these attempts and historical processes have not been able to cease the committing crime by people.

This thesis work aims at showing that it is possible to include the practices that are evaluated to be successful into the system by analysing the similar preventive politics alongside searching the new alternative practices in order to struggle the crime. The time to separate for the search to prevent the crime and material capabilities will be useful in transferring to the projects that have positive returns in getting success in terms of sustainable preventive safety politics.

In this content, we have tried to evaluate the practicability of the preventive policing practices that are applied in the world in terms of Turkey by touching upon the development of the crime and policing throughout the history under the light of the activities of the public order and law enforcement agency and touching upon the domestic safety politics and policing practices that are applied in Turkey. The role of the works that have been made to improve the crime and guilty to reach to our present public order and to decrease them with their historical process has been argued.

By studying on the preventive policing practices that have been applied in different geographic areas in the world and have been the subject of the news owing to their successes or interests, the effect areas of these practices and the effect of them on the preventive policing practices have been analysed.

When it is evaluated how the various samples of preventive safety politics in the world can present the contribution to the safety politics that are practised in Turkey and under the analyse by considering the mentioned practices' development and their effects for the society; it has been set forth that the co-operation, communication and discipline among the administrative, establishments and society are the inseparable intact in establishing the public order and building a sustainable safe society in order to reach the target on many preventive safety politics and preventive policing practices that are being handled by putting forward that the works that are made only by certain administrative establishments and civil society establishments are not sufficient.

Keywords : General Public Law, Homeland Security, Crime, Preventive Policing, Security.

Numeric Code of the Field : 50401

İÇİNDEKİLER

ÖZET	İ
ABSTRACT	İİİ
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1
1. KAMU HUKUKU, POLİSLİK VE SUÇ BAĞLAMI	4
2. SUÇ VE CEZANIN TARİHİ	7
2.1 Tarih Öncesi Çağda Suç ve Ceza	7
2.2 Ortaçağ'da Suç ve Ceza	10
2.3 Günümüzde Suç ve Ceza	12
3. SUÇUN İŞLENMESİNİN SEBEPLERİNE DAİR TEORİLER	13
3.1 Biyolojik ve Fiziki Teoriler	13
3.2 Psikolojik Teoriler	14
3.3 Sosyolojik Teoriler	15
3.4 Ekonomik Teoriler	16
4. SUÇUN ETKİLERİ	18
4.1 Suçun Maddi Etkileri	21
4.1.1 Bireylere Maddi Etkileri	21
4.1.2 Topluma ve İdareye Maddi Etkileri	22
4.2 Manevi Etkileri	24
4.2.1 Duygusal/Psikolojik Etkiler	25
4.2.2 Suç Korkusu	27
4.2.3 Çeşitli Fobiler	28
4.3 Fiziki Etkileri	28
4.3.1 Geçici Fiziki Etkiler	29
4.3.2 Kalıcı Fiziki Etkiler	30
5. POLİSLİĞİN TARİHİ	31
5.1 Antik Dönem Polislik Tarihi	32
5.2 Ortaçağ Polislik Tarihi	33
5.3 Günümüz Polisliği	34
6. POLİSLİK TÜRLERİ	37
6.1 Reaktif-Tepkisel Polislik Teorisi	38

6.2	Proaktif-Önleyici Polislik Teorisi.....	39
6.3	Karma Polislik Teorisi	43
7.	ÖNLEYİCİ POLİSLİK TOPLUM İLİŞKİSİ.....	44
8.	ÖNLEYİCİ-PROAKTİF POLİSLİKTE DESTEKLEYİCİ	
	FAKTÖRLER	47
8.1	Sivil Toplum Kuruluşları ve Kolluk İş birliği	49
8.2	Toplum ve Kolluk Teşkilatları iş birliği.....	50
8.3	Diğer Kamu Kurum Ve Kuruluşları ile Kolluk Teşkilatları İş Birliği. 51	
8.4	Bireyler İle Kolluk Teşkilatları İşbirliği	52
9.	TÜRKİYEDE ÖNLEYİCİ POLİSLİK FAALİYETLERİ.....	54
9.1	Çağrılara ve İhbarlara Cevap verme Faaliyetleri.....	55
9.2	Araçlı ve Yaya Devriye Faaliyetleri	55
9.3	Broşür ve Afiş Faaliyetleri	56
9.4	Toplum Destekli Polislik Faaliyetleri	57
9.5	Diğer Faaliyetler	57
10.	DÜNYADA ÖNLEYİCİ POLİSLİK ÖRNEKLERİ.....	59
10.1	Toplum Destekli Önleyici Polislik Uygulamaları	59
10.1.1	İhbar Odaklı Önleyici Polislik Faaliyetleri.....	59
10.1.1.1	Lagos (Nijerya) Örneği.....	59
10.1.1.2	Wilson (A.B.D.) Örneği	59
10.1.1.3	Newcastle (İngiltere) Örneği.....	60
10.1.2	Sivil Toplum Kuruluşları Faaliyetleri	61
10.1.3	Chicago (A.B.D.)Örneği.....	61
10.1.4	Newyork (A.B.D.) Örneği	62
10.1.5	Philadelphia(A.B.D.)Örneği ve	63
10.1.6	İzlanda Örneği.....	65
10.1.7	Denver (A.B.D) örneği.....	67
10.2	Toplum Destekli Önleyici Polislik Uygulamalarının Türkiye	
	Uygulanabilirliği.....	68
10.3	Strateji Tabanlı Problem Odaklı Önleyici Polislik Uygulamaları	77
10.3.1	Tweed Heads (Avusturalya) Örneği.....	77
10.3.2	Warwickshire (İngiltere) Örneği.....	78
10.3.3	Brezilya Örneği.....	79
10.3.4	Afganistan Örneği.....	80

10.3.5	İskoçya Örneği.....	81
10.3.6	Alberta (Kanada) Örneği.....	81
10.3.7	İsveç Örneği.....	82
10.3.8	Londra (İngiltere) Örneği.....	84
10.3.9	Brandford(West Yorkshire-İngiltere) Örneği.....	84
10.4	Strateji Tabanlı Problem Odaklı Önleyici Polislik Uygulamalarının Türkiye Uygulanabilirliği.....	86
10.5	Teknoloji Tabanlı Önleyici Polislik Uygulamaları.....	96
10.5.1	North Yorkshire (İngiltere)Modeli.....	96
10.5.2	Wisconsin, Kaliforniya, Florida Örneği (A.B.D.).....	96
10.5.3	Melbourne(Avusturalya) Örneği.....	97
10.5.4	Northampton Town (İngiltere)Örneği.....	98
10.5.5	Losangeles(A.B.D.) Örneği.....	98
10.5.6	Tunus Örneği.....	99
10.5.7	Baltimore (A.B.D.)Örneği.....	100
10.5.8	Karaçi (Pakistan) Örneği.....	102
10.5.9	Dubai Örneği.....	102
10.5.10	Ensenada (Meksika)Örneği.....	104
10.6	Teknoloji Tabanlı Önleyici Polislik Uygulamalarının Türkiye Uygulanabilirliği.....	105
	SONUÇ	113
	KAYNAKÇA	118

KISALTMALAR LİSTESİ

3D	: 3 Dimensional (Üç Boyutlu)
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACLU	: American Civil Liberties Union(Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği)
AİRDROP	: Hava İkmali
ANCOP	: Afghan National Civil Order Police (Afgan Ulusal Sivil Düzen Polisi)
ANP	: Afghan National Police (Ulusal Afgan Polisi)
CCTV	: Closed- Circuit Tele Vision (Kapalı Devre Güvenlik Kamera Sistemi)
CMS	: Crisis Management System (Kriz Yönetim Sistemi)
DRONE	: İnsansız Hava Aracı
EGM	: Emniyet Genel Müdür
İHA	: İnsansız Hava Aracı
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
JSGA	: Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
LAPD	: Los Angeles Police Department (Los Angeles Polis Departmanı)
M.Ö	: Milattan Önce
MOBESE	: Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu
NOA	: National Operations Department(Ulusal Operasyon Departmanı)
NYPD	: New York Police Department (New York Polis Departmanı)
ONS	: Office Of Neighborhood Safety(Komşuluk Güven Ofisi)
PCC	: Police Crime Commisioner (Polis Suç Komisyonu)
POP	: Problem Odaklı Polislik
RCMP	: Royal Canadian Mounted Police (Kanada Kraliyet Dağ Polisi)
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SİHA	: Silahlı İnsansız Hava Aracı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TDP	: Toplum Destekli Polislik
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UCLA	: Kaliforniya Üniversitesi(University of California, Los Angeles)
VSU	: Violence Suppression Unit (Şiddet Önleme Birimi)

GİRİŞ

Modern kamu düzeni kavramı kendiliğinden meydana gelmemiş olup, Belirli bir sürecin nihayetinde bugünkü halini almıştır. Geçmişin deneyimi ile kamu düzeni kavramın özünü ve içeriğini tarihsel gelişimini modern sorunları ve bunların etkili çözüm yollarını daha iyi ve daha yeterli anlayabiliriz.¹ İnsanlık, tarihi boyunca bir kamu düzenine ve kamu güvenliğine kendini daima muhtaç hissetmiştir. Söz konusu düzen ve güvenliğin temini için her toplum kendi kültür, coğrafya ve inançları kapsamında dönemin şartlarına göre bir takım tedbirler almaya, kamu düzeni oluşturmaya veya mevcut kamu düzenini korumaya çalışmıştır. İnsanların yerleşik hayata geçmesi ve birlikte yaşamasının bir düzen içinde sürdürülebilmesi için zaman içerisinde; ilk başta çok belirgin bir şekilde ortaya çıkmasa da belirli bir düzenin ve kurallar topluluğunun oluşmasına sebep olmuştur.² Temelde toplumda yaşayan bireylerin birbirleri ile ve meydana getirdikleri düzen ile arasındaki anlaşmazlıkları ve uyuşmazlıkları gidermek için amme hukuku veya kamu hukuku dediğimiz alanın oluşmasını ve günümüze kadar gelişmesini mümkün kılmıştır.

Tarihin yazılan ve bilinen kısmı itibari ile değerlendirildiğinde; Bireylerin toplumdaki kamu hukuku ve kamu düzenini kendileri temin etmek amacı ile; haksızlığa uğrayan kişi ve kişilerce doğrudan haksızlığı gerçekleştiren kişi ve idarelere, haksızlığın giderilmesi ve cezalandırmanın bizzat ilk haksızlığa uğrayan eli ile icra edilmesi toplumdaki kişi ve gruplar arasında önü alınamaz bir katliama dönüşebileceğini göstermiştir. İntikam olarak da tanımlayabileceğimiz mağdurun yakınları veya bizzat kendisi tarafından gerçekleştirilen bu faaliyetler kısır bir döngü olduğu ve cezalandırma gücü ancak bir otoriteye verildiğinde bu kısır döngüyü kırabileceği anlaşılmıştır. Cezalandırıcı bir otoritenin yokluğunda insanlar kan dökmeye mahkumdur bu da sonu gelmez bir kısır döngünün devamını neden

¹Bilokon, M. M., “*The notion of public order in the history of police law and its contemporary understanding*” **Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs**, 2003(23), s. 3-9

² Pavalescu, T., “*Public order in administrative law*”, **Public Security Studies Studii de Securitate Publica**, 3(2), s. 37

olmaktadır.³ Binlerce yıl devam eden bu süreç nihayetinde bireylerin nüfusunun artması ve yoğun nüfusa sahip toplulukların oluşturdukları idare aracılığı ile ceza hukuku kavramını kamu hukukunun alt başlığı haline getirmiştir.

Kamu hukukunun dolayısı ile kamu düzeninin devamlılığının sağlanmasında ve başta ceza hukuku olmak üzere diğer kamu hukuku unsurlarının yerine getirilmesi, idarelerin kolluk faaliyetleri ile mümkün olmaktadır. Bu bağlamda kolluk faaliyetleri kamu hukukunun ayrılmaz bir icra unsurudur. Kolluk faaliyetleri ve günümüzde kolluk faaliyetlerinin düzenin temini için cebri unsuru olan iç güvenlik ve polislik hizmetlerinin sunulması insanlık tarihinin önemli bir kısmında; proaktif veya adli olarak adlandırılan suç sonrası suçlu kişilerin tespit edilmesi ve bu kişilerin cezalandırılmasına yönelik faaliyet yürütmüştür. Fakat Günümüz modern toplumlarında bireylerin ve toplumun, meydana gelen suçlardan maddi ve manevi olarak ne ölçüde etkilendiği ve bu etkinin suçlunun cezalandırılması ile kişilerin güvenlik kaygılarının tamamen giderilemediği multi disiplinler yaklaşımlarla defaten ortaya konulmuştur.⁴

Günümüz dünyasında üzerinde daha fazla önemle durulması gereken alanlardan biri haline gelen önleyici polislik, önleyici kolluk faaliyetleri; toplumların kültürel ve sosyal yapıları, ekonomik ve refah özellikleri başta olmak üzere bir çok ölçütü ile doğrudan etkilidir. Artık toplumlarımızdaki cezalandırmanın asıl amacı sadece cezalandırma olmayıp, cezalandırma ve yaptırım vasıtaları ile bireyin suçu işleme yönündeki şevk, heves veya dürtüsünü azaltmak ortadan kaldırmaktır.⁵ Bu tez kapsamında dünyada ve farklı coğrafyalarda denenmiş ve büyük bir kısmı ulusal basında yer bulmuş önleyici olarak faaliyet yürüten kolluk teşkilatlarının ve idarecilerinin yaptığı açıklamalar mümkün olduğunca açık ve resmi kaynaklardan temin edilerek derlenmiş, ve ülkemizde bu çalışmaların hangi kolluk faaliyetleri alanında ne şekilde yürütülebileceği tahlil edilmeye gayret gösterilmiştir. Önleyici

³Jennifer L. Culbert, "Reprising Revenge," **Law, Culture and the Humanities**, 1, no. 3 (2005), s 302-315

⁴ Michal Gilad, Abraham Gutman, Stephen P. Chawaga, "The Snowball Effect of Crime and Violence: Measuring the Triple-C Impact," **Fordham Urban Law Journal**, 46, no. 1, (February 2019), s. 1-71

⁵ George H. Dession, "Sanctions, Law and Public Order," **Vanderbilt Law Review**, 1, no. 1 (December 1947), s. 8-15

polislik faaliyetlerinin doğrudan idareciler tarafından akla uygun olduğu değerlendirilen yöntemlerin yeteri kadar alan çalışması yapmadan ve toplumdaki bireylerin çalışmaya destek olmalarına cevaz vermeden, sadece kolluk tarafından yürütülmesi eleştirilerek, önleyici kolluk faaliyetlerine doğrudan veya dolaylı olarak; toplum bireyleri, sivil toplum kuruluşları ve teknolojik imkanlar ile müşterek ve sonuçları somut olarak ölçülebilir bir önleyici polislik sisteminin ne şekilde oluşturulabileceğine değinilmiştir. Bu kapsamda dünyadaki başarıya ulaşmış ve ulaşması muhtemel örnekler üzerinden önleyici polislik faaliyetlerinin oluşturulmasında mevcut örneklerin toplumun gereklerine makul şekilde uyarlanarak araştırma maliyetinin azaltılmasının mümkün olacağı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Önleyici polislik hizmetlerinin önemi, akla ve bilime dayalı önleyici polislik faaliyet alanlarının kamu düzeni açısından kamunun katılımının ne denli önemli olduğu üzerinde durularak ülkemizde yürütülen önleyici polislik hizmetlerine katkısı olması amaçlanmaktadır.

1. KAMU HUKUKU, POLİSLİK VE SUÇ BAĞLAMI

Kamu hukuku en geniş anlamı ile siyaset ve devletle ilgili tüm hukuki olguları ifade etmektedir.⁶ Kamu Hukuku kavramının oluşmasından önceki dönemi ele alırsak; Ortaçağ da Tanrı'nın yeryüzündeki halifesi olarak hareket etme sorumluluğuna sahip olan kral, krallığının barışını, düzenini ve iyi yönetimini korumakla görevlendirilmişti. Krallığının koruyucusu olarak, düzeni koruma görevi yalnızca krala düşmekte, barışın bozulması, kralın kendisine karşı yapılmış bir suç olarak kabul edilmekteydi.⁷ Bu bağlamda kamu düzeni kavramı, otoritenin sahibine yüklenmiş bir sorumluluk olarak tanımlanmaktaydı.

Kamu hukuku kavramı, 16. yüzyılın ortaları ile 17. yüzyılın sonları arasındaki dönemde özel bir alan olarak Avrupa da ortaya çıkmıştır. Söz konusu alanın ortaya çıkış aşamasında yoğun bir teokratik ortaçağın son dönemi yaşanmaktaydı. Bu sancılı süreç akabinde kamusal ve siyasal düzen dini kökenlerinden koparak egemenden devlet anlayışının gelişmesine yol açmıştır.⁸ Günümüz egemen devlet anlayışı ile bireyler arasındaki ve toplumun genel düzen ve intizamına ilişkin gerekli düzenlemeler idareler tarafından yerine getirilmektedir. Yapılan düzenleme ve kurallara riayet edilmesine toplumlarca riayet edilmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Oluşan bu düzensizliklerde kurallara uyulmasını sağlamak ve kurallara uymayanların yaptırımlara tabi tutulmasını sağlamak için kolluk birimleri oluşturulmuştur.

İdarenin görev ve sorumluluklarını yerine getiren memurlar arasında kolluk faaliyetlerinin yürütülmesindeki en büyük farklılığını zor kullanma yetkisi okalar tanımlayabiliriz. Yazılı düzen kurallarını uygulama ve uygulanmasının denetlenmesinin yanı sıra bazı durumlarda kolluk tarafından söz konusu düzenin bozulmaması ve bozulduğu durumlarda yeniden teşekkülünün sağlanması için zor kullanma yetkisi kullanılmaktadır. Kolluk tarafından zor kullanma yetkisi, idarenin kamu hukukunun unsurlarının temin etmesi için elzem bir yetkidir.

⁶ Danelski ve Mehmet Turhan, "*Kamu Hukuku Alanı*". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 34,1977 Sayı 1, s. 147

⁷ Ibid, s. 25

⁸ Martin Loughlin, **Foundations of Public Law**, Oxford: Oxford University Press, 2010, s.18.

Tarihsel süreçler bağlamında birçok farklı isim alan kolluk örgütleri, günümüzde şehir merkezleri için; polis teşkilatları, kırsal için; kır polisi yada jandarma benzeri isimler ile anılmaktadır. Kanunların cevaz verdiği ölçü ve derecede zor kullanma yetkileri ile donatılmış personellerden oluşan bu kurumlar idarenin adeta yerine getirmek için yerine getirme unsurudur. Toplumsal düzenin devamlılığını sağlamak ve suç olarak anılan davranışların önünü almak görevleri de kolluk birimlerine tanınmış asli yetkiler arasındadır.

Sosyal bir varlık olan insan tarih boyunca yapısı gereği diğer insanlarla birlikte yaşamaya ihtiyaç duymuştur. Birlik olma, toplum olma ve toplum olarak hareket edebilmek insanları birçok zorluğu aşmasında önemli bir etken olmuştur.⁹ Toplu halde yaşamamanın insanların hayatlarını daha kolaylaştırdığı ortadadır. Bireylerin, bir arada düzen içerisinde yaşaması için bazı davranışlarını kontrol etme zorunluluğu, neredeyse tüm toplumlarda var olan bir normdur.

Suç olgusu için net bir tanım yapmak mümkün değildir, çünkü suç kavramı tarihsel sürecinde insanlık ile yaşayan ve dönemine göre farklı anlamlar ifade eden bir olgu olmuştur. Günümüzde en sade hali ile; insanların bir arada yaşamaya başlaması ile ortaya çıkan kurallara, kamu güvenliği ve kamu düzeni için uyulması gerekmektedir. Zorunlu olan ve uyulmadığı takdirde yaptırımlar ile karşılaştığımız davranışları suç olarak tanımlayabiliriz.¹⁰ Başka bir tanımı ile; suç, insanların oluşturdukları bir otorite tarafından korunan değerleri ihlal eden, sosyal olarak zararlı bir eylem bir ihmaldir diyebilmekteyiz.¹¹

Suç birçok şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Suç sadece bireylere karşı değil aynı zamanda topluma karşı da gerçekleştirilebilmektedir. Bir davranışla, hareketsizlikle veya bilerek isteyerek, istemeyerek gibi. Bu sebeple suçun net bir tanımını yapmak mümkün olmamaktadır.¹² Suçluluk kavramı ile sapma ve kabahat gibi kavramları birbirinden karıştırmamak gerekir. Bu kavramlar birbirini çağırırsa

⁹ Yusuf Kılıç ve Fatih Erdem, "Eski Mezopotamya Hukûku'nda Meslekî Suçlara Verilen Cezalar", **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, Cilt 2, 2015, s. 1-30.

¹⁰ Yıldız Yavuz, "Suç Mağduru Olma Korkusuna Sosyolojik Bir Bakış", **Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi**, 2019-4, s. 28-52.

¹¹ Iryna Marchuk, "The Concept of Crime in International Criminal Law", **The Fundamental Concept of Crime in International Criminal Law**, Springer, Berlin, Heidelberg, 2014, s.69-114.

¹² Karl-Dieter Opp, **The Concept Of Crime, The Definition Of "Theory," And The Characteristics Of A Good Theory**, Londra, Routledge, 2020, s. 6-20.

da birbirinden farklı kavramlardır. Hangi davranışın sapma veya suç olduğunu anlamak için söz konusu davranışın toplum tarafından mı yoksa hukuk sistemi tarafından mı yaptırma uğradığına bakarak bu kavramları birbirinden ayırabiliriz.¹³ Yani bu tanımlar çerçevesinde toparlayacak olursak günümüzde suç kavramı idare veya otorite tarafından toplumun düzeni için oluşturulmuş yazılı kurallara aykırı davranma durumunda yaptırım uygulanan davranış olarak tanımlayabiliriz.

¹³ Osman Dolu, Aytekin Geler ve H. İbrahim Bahar, **Suç Sosyolojisi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2013, s. 3.

2. SUÇ VE CEZANIN TARİHİ

Suçun tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Çünkü insanlığın aykırı davranışlar için henüz kurallar koymadığı süreçte din, örf, adet ve gelenek gibi yazılı olmayan kuralları yaptırımları vardır. Bu kurallar ile insanın negatif yönü olarak değerlendirilen, suç işleme ve suç işleme arzusu baskılanmaya çalışılmıştır.¹⁴ Bu kurallar ve mitler ile ilk insan olan Adem'e dahi yasaklı bir davranışı gerçekleştirme dürtüsü sergiletilmiştir. Buna benzer yaratılış destanlarının birçoğu birbirine büyük oranda benzerlik göstermektedir.¹⁵ Bu sebeple insanın yapısı itibari ile davranışlarını tam anlamı ile kontrol edemeyen bir varlık olduğu ortadadır.

İlk insan ile başladığı düşünülen suç davranışıyla insanlık tarihi boyunca mücadele etme gayretinde bulunmuş fakat henüz tam anlamı ile vermiş olduğu mücadeleyi kazanamamıştır.¹⁶ Bu başlık altında insanlık medeniyeti tarih serüveninde suç davranışı tanımı ve suç davranışına karşı geliştirmiş olduğu argümanları ele alınacaktır.

2.1 Tarih Öncesi Çağda Suç ve Ceza

İnsanların bir araya gelerek oluşturdukları devlet yapısını aynı anda ortaya çıkarmamıştır. Tarihimizde devletin olmadığı ve küçük toplulukların olduğu dönemler olmuştur. Bu dönemlerle ilgili günümüzde bazı bilgi ve belgeler gün yüzüne çıksa da yazılı olanların mistik ve abartılı olması, görsel olanların ise günümüz varsayımları ile değerlendirilmesi sonuçların anokrizma ile tahlil edilmesi bazı verilerin güvenilir olmamasına sebep olmaktadır.¹⁷ Bu sebeple tarih öncesinde suç kavramını ele alırken yazının icadını baz alınacaktır.

¹⁴ Coşkun Dikbıyık, "Günah Eyleminin Kökenine Dair Sosyolojik Bir Deneme Adem Kıssası Örneği", **Tasavvur Tekirdağ İlahiyat Dergisi**, 4 (2), 2018, s. 506-538.

¹⁵ Nihangül Daştan, "Cennetten Kovulma Motifinin Semavî Dinler ile Bazı Mitolojilerdeki (Sümer, Türk ve Yunan) Görünümü", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 2014, Sayı. 36, s. 61-81.

¹⁶ Wilfrid Jeandier, **Droit pénal général**, Yayın Evi Belirtilmemiş, 2. Basım, Montchrestien, Paris, 1991, s. 19.

¹⁷ Sami Selçuk, "Eski Çağlarda Suç Hukuku", **Ankara Üniversitesi Yayınları: Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, Ankara Üniversitesi, 2015-2, s. 1013-1059.

Şu an ki Ortadoğu olarak anılan Mezopotamya’da yaşayan ve kendilerine Sümer denilen Sümerler topluluğu yazıyı M.Ö. 3200 yılında bulmuştur.¹⁸ Bu yazının bulunması bize bundan yaklaşık 5200 yıl önceki dönemde bireylerin suç davranışları ve o döneme ait suçla mücadeleye ilişkin bilgiler vermektedir. Tarihte tespit edilebilmiş ilk kanun M.Ö. 2350 yılında Sümerler tarafından taş tablete çivi yazısı ile yazılmış Urukagina kanunlarıdır.¹⁹ Tarihteki ilk kanun toplum yaşamı ve yolsuzluk için bazı reformlar içermekteydi. Daha sonra M.Ö 2100 yılına tarihlenen Ur- Nammu Kanunları giriş kısmında yazılan ifade ile; Ur- Nammu’nun Sümer toplumunun refahını sağlamak ve ülkeye adaleti getirmek amacıyla yazıldığı açıklanmış, asıl kanun maddelerinin yazılmış olduğu kısımdan ise, okunabilen 22 maddede büyücülüğe kaçak kölelere ve yaralanmaya ait hükümleri ihtiva etmekteydi.²⁰ Antik Dönemin yazının icadı ile Sümerlerde bulunan ilk kanunları antik dönemde yaşayan diğer topluluklar takip etmiş ve kendi toplumlarına uygun suçlu davranışı ve bu davranışın yaptırımlarının neler olacağını gösterir kanunlar yazılmıştır.

Antik Babil’de Suç, Mezopotamya da kurulmuş Babil devletinin kralı Hamurabi tarafından M.Ö. 1760 yılında yazdırılan 282 kanun maddesi ve 495 satır ihtiva eden taş tablet günümüzde antik döneme ait bilinen ilk kanunlardan biridir. Hamurabi kanunları olarak bilinen bu satırlarda; Kral Hamurabi kendisini zayıf, yetim ve dulların korunması toplum içerisinde adaletin sağlanması için çalıştığını ifade etmiş, suçlu davranışlar tanımlanmış ve bu davranış karşısında alacakları cezalarda sıralanmıştır.²¹ Örneğin günümüz Türkçesine tercüme edilmiş hali ile bazı ceza maddeleri şöyledir;

“(…)1. Bir kimse, bir diğerini esir eder ve onu köle ilan eder fakat bunu kanıtlayamazsa o zaman esir eden kişi ölümle cezalandırılır.

2. Bir kimse, bir adam hakkında bir suçlamada bulunur ve suçlanan kişi ırmağa gidip ırmağın üzerinden atlar da batarsa, suçlayan kişi onun evine sahip olur. Ama ırmak suçlanan kişinin suçlu olmadığını kanıtlar ve o kişi canı yanmadan kurtulursa o zaman onu suçlayan kişi

¹⁸ Yusuf Kılıç, "Eski Ön Asya Toplulukları Arasında Yazı ve Dil Etkileşimi", **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 4, Haziran, 2009, s. 122-151.

¹⁹ Turan TEKRAŞ, **İlk Medeniyet İlk İlk Devlet İlk Sosyal Toplum**, Parola Yayınları, İstanbul, 2020, s. 17.

²⁰ L. Gürkan Gökçek ve Faruk Akyüz, "Sumer Kanunları", **Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi** 9 / 1, Temmuz 2013, s.1-9.

²¹ Recai G. Okandan, "Hamurabi Mecellesi", **Journal Of Istanbul University Law Faculty**, 17/1-2, Ağustos, 2011, s. 283-315.

ölümle cezalandırılır ve ırmağı atlayan kişi kendisini suçlayanın evine sahip olur.

3. Bir kimse büyüklerinin huzurunda bir suç iddia eder ve yaptığı suçlamayı kanıtlayamazsa, iddia ettiği büyük bir suç ise ölümle cezalandırılır.

4. O kimse büyüklerini tahıl ya da para cezasına hükmetmeyi başarırsa o filden dolayı ödenen cezayı alır.

5. Bir yargıç bir davaya bakıp bir karara varırsa, hükmünü yazılı olarak sunar; daha sonra verdiği kararda bir hata ortaya çıkarsa ve bu kendi hatasından kaynaklanırsa o zaman davada onun tarafından kararlaştırılan para cezasının on iki katını öder ve halka ilan edilerek yargıçlık makamından el çektirilir ve bir daha asla yargıçlık icra etmek için oraya oturamaz.

6. Bir kimse tapınağın ya da mahkemenin eşyasını çalarsa ölümle cezalandırılır ve ondan çalınmış malları alan kişi de ölümle cezalandırılır.

7. Bir kimse, tanık ya da yazılı bir anlaşma yokken başka bir adamın oğlundan ya da kölesinden gümüşya da altın, erkek ya da kadın köle, öküz ya da koyun, eşek ya da başka bir şey satın alırsa ya da ücretini ödeyerek kiralarsa hırsız addolunur ve ölümle cezalandırılır. (...) ²²

Görüldüğü gibi hem mistik hem de yazılı olarak toplumun düzeni için bir kurallar bütünü oluşturulmuştur. Antik Roma da M.Ö 451 yılında iki yıllık bir hazırlığın arkasından Avrupa hukuk sisteminin de temelini oluşturan on iki levha kanunları oluşturulup, önemli şehirlerin meydanlarına yerleştirilmek sureti ile ilan edilmiştir. ²³ O dönemki toplumun özelliklerine göre hazırlanan ve hem medeni hem ceza kanunları yazılı olduğu levhalar, topluma ve bireylere karşı suç işlenmesi durumunda verilecek cezai müeyyideler yer almaktaydı.

Antik Mısır'da Bocchoris Kanunları olarak bilinen kanun ilk bilenen ve ortaya çıkarılan kanunlardandır. Tarihçilerin yorumlarına göre Antik mısırın hukuk sistemi sekiz kitaptan oluştuğu ifade edilmektedir fakat bu kanunlar günümüzde halen gün yüzüne çıkarılamamıştır. Antik mısırdaki insan öldürmenin cezası ölümdü, hatta öldürmeye teşebbüs edenlere ve imkânı olduğu halde bu suçun işlenmesine engel olmayanlara da ölüm cezası verilebiliyordu. Zina yapan erkeğin cinsel organı

²² Tahsin Saygılı, "Babil Hukuku Ve Hamurabi Kanunları", **Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi**, Nisan 2015 (2 / 2) s. 1-22.

²³ Eşref Küçük, "Eski Roma'da Cumhuriyet Dönemi Halk Meclisleri ve Yasa Yapım Süreçleri", **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, 7 / 1, Haziran 2017, s.199-214.

kesilmekte kadının ise burnu kesilmektedir. Hırsızlık suçunda çalınan şeyin iki katı tazminat ödenmesi sağlanmaktaydı.²⁴

Antik Yunan'da M.Ö 650 yılı ile 400 yılları arasında yazıldığı düşünülen üç yasa kaynağı olduğu değerlendirilmektedir. Bunlar Lykurgos Yasaları, Solon Yasaları ve Gortyn Yazıtları olarak anılmaktadır. Bu yasalarda toplumsal düzen ve ticarete yönelik insanların uyması gereken kurallar yazılarak uymayanlara verilecek cezalar ele alınmıştır.²⁵

Görüldüğü gibi tarihin farklı evrelerinde ve farklı toplumlarında antik döneme ilişkin yazının bulunması ile başlayan yazılı kanun ve yasa oluşturma girişimleri günümüz adalet ve ceza hukuku sistemlerimizin temelini oluşturmaktadır. Bu antik dönem suçu engelleme ve gerçekleşen suçun cezasına yönelik girişimler toplumda düzenin ve refahın sağlanmasına yönelik girişimler olmuşlardır. Bireylerin kimi zaman toplumda kendileri, kimi zaman seçtikleri kişi ve kişilerce kuralların uygulaması denetlenmiş ve kurallara aykırı davranışlar tespit edilerek cezalandırılması sağlanmıştır.

2.2 Ortaçağ'da Suç ve Ceza

Ortaçağ'da insanların toplu yaşamaya başlaması ve yerleşik hayata geçmesi ile artan nüfus, gelişme gösteren ticaret ve seyahatler sebebi ile suçta ciddi bir artış olmuştur. Bu artışın bir sebebi de Ortaçağ döneminde aktif bir kolluk sisteminin olmamasından kaynaklanmaktadır. Ortaçağ boyunca, düzeni sağlamanın tek yolunun, insanların işlenen suçlar için verilen cezalardan korkmasını sağlamak olduğuna inanılıyordu. Hapishaneler olmasına rağmen, genellikle bir cezalandırma aracı olarak değil, yargılanmayı bekleyen bir mahkûmu tutmak için kullanılıyorlardı. Bu dönemde cezalar ve yargılamalar esnasında daha çok bedene karşı müdahaleler ile gerçekleşmekteydi. Sorgulamalar esnasında kişilerin bedenlerine dayanılmaz acılar vererek suçu itiraf ettirmeye çalışılmakta ve bu dönemde Ortaçağ'da semavi dinlerin

²⁴ Mehmet Aykanat, "AKU Hukuk Fakültesi Genel Hukuk Tarihi Ders Notları 3", Ekim 2011, [https://www.researchgate.net/publication/328134835_AKU_Hukuk_Fakültesi_Genel_Hukuk_Tarihi_Ders_Notlari_3] Son Erişim Tarihi: 21 Haziran 2021.

²⁵ Etem Dönmez, "Antik Roma Uygarlığının İlk Yazılı Yasaları 'Leges Duodecim Tabularum' Üzerinde Hellen Hukuku'nun Tesirleri", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 2020-7, s. 1027-1066.

etkisinin artması ile bazı yargılamalarda yaratıcının rol oynayacağı varsayılarak yargılama ve cezalandırma usulleri çeşitli senaryolar ile gerçekleştirilmekteydi.²⁶

Örneğin suçla itham edilen kişiler çeşitli şekillerde suçsuz bulunabilmekteydi. Bunlardan bazıları; çile, düello veya savaş gibi uygulamalardı. Çile uygulamasında kişiye kızgın bir demiri tutması istenip eli yandıktan sonra bandajlama işlemi yapılıyordu. Bu bandajlamadan sonra kişinin üç gün beklenilerek bandajlı elleri açılıp yarasının durumu kontrol ediliyordu. Eğer kişinin eli enfekte olmamış ve iyileşme göstermiş ise kişi suçsuz demektir ve kişi suçlamalardan beraat ediyordu. Ancak eli enfekte olmuş ise kişinin suçlu olduğuna karar veriliyordu. Düello ve savaşta da kişi karşılıklı iddiada bulunduğu kişi ile ya düelloya girerek kazanıp haklı olduğunu sergiliyor ya da düelloyu kaybedip ölüyordu. Kişilerin ölüm cezaları savaş sınavına gönderilmek şeklinde infaz edilebiliyordu. Kişi savaşa gönderilerek en ön saflarda savaşması sağlanıyor eğer savaş sonucu evine sağ şekilde dönerse suçsuz olduğu varsayılarak affediliyordu.²⁷

Diğer yaygın uygulamaya ise teşhirdi. Teşhir kelime olarak tanıtmak, ilan etmek, bir kişinin veya cemaatin kötülüğünü yaymak, birinin adını karalamak maksadıyla duyurmak, rezil etmek manalarına gelmektedir.²⁸ Suç işleyen bir kişi teşhir edilirken genelde yüksek platformlu bir sahneye veya eşek, at gibi bir bineğe bindirilerek teşhir gerçekleştirilmekteydi. Teşhir edilenin daha çok aşağılanması için teşhir edilen şahıs darp edilebilmekteydi.²⁹ Böylelikle toplum korkutularak toplumdaki suç oranı düşürülmeye çalışılmaktaydı. Örneğin Memluk Devleti'nde 1282 yılında meydana gelen bir olayda el-Keridi isimli şahsın yol kesmek sureti ile, ticaret yapanlar ve orada yaşayan insanlardan zorla para aldığı tespit edilmiş, akabinde yakalanan El-Keridi isimli şahıs devenin üzerine çivilenerek günlerce Kahire ve Mısır vilayetlerindeki çarşılarında aç ve susuz bırakılarak dolaştırılıp teşhir edilmiştir.³⁰

²⁶ Albrecht Classen ve Connie Scarborough, **Crime and Punishment in the Middle Ages and Early Modern Age : Mental-Historical Investigations of Basic Human Problems and Social Responses**, De Gruyter, 2012, Berlin, s. 7.

²⁷ Ibid, s. 8.

²⁸ Nevzat Keleş, "Ortaçağ İslâm Dünyasında Teşhir", **Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 19 /2, Aralık 2020, s. 1155-1184.

²⁹ Ibid, s. 1163.

³⁰ Altan Çetin, "Memluk Devleti'nde Cezalar ve İşkencelere Dair", **BELLETTEN**, 74 / 270, Ağustos 2010, s. 351-368.

Ortaçağ suç ve ceza tarihi ile insanlık açısından pek güzel anılar barındırmadığı ortadadır. Anokrizma yapmamak adına söz konusu dönemin uygulamalarını günümüz şartları ile tahlil etmemiz mümkün değildir. Artan nüfusun kontrol altında tutulabilmesi için dönemin gerekleri ile suç ve ceza arasında bir denge oluşturulmadan en ağır cezalar verilerek toplumda suç motivasyonu engellenmeye çalışılmıştır. Söz konusu engelleme girişimleri halkın da izleyip ibret alması için özellikle bu işle görevlendirilmiş kişilerce tarafından uluorta gerçekleştirilmiştir. Özel isimler ile anılan bu infaz memurları genelde kral adına infazları ve cezaları gerçekleştirmekteydi. Toplum düzeninin tesisinde günümüz kolluk faaliyetine yakın bir mesleğe sahip olduğunu da söylemek mümkündür.

2.3 Günümüzde Suç ve Ceza

Hukuk ve ceza sistemi kümülatif bir olgudur. Günümüz modern hukuk sisteminin kurulması için daha önceki aşamaların geliştirilmesi gerekmiş bu da belli bir süreçte tamamlanabilmiştir. Hukuk sisteminin günümüz olgunluğuna ulaşması için eşik taşlarından birinin 1789 Fransız ihtilali olduğu düşünülmektedir. Fransız ihtilali ile insanların kendi yönetimleri üzerinde dini ve monarşik otoritelerin herhangi bir baskısı olmadan bir yönetim olabileceği düşüncesi konusunda insanları cesaretlendirmiştir. Bu durum daha önce tebaa olarak görüldükleri düzenden her insanın kıymetli olabileceği düşüncesini ortaya çıkarmıştır.

Başlangıçta yaşam hakkı gibi temel kavramların talep edildiği sistem zaman ile insanların daha fazla hakka sahip olabilmesi için girişimlerde bulunması ve özellikle II. Dünya savaşında dünyada eşi benzeri daha önce görülmemiş katliamların olması 1945 yılından itibaren günümüz hukuk sistemlerinin gelişmesine sebep olmuştur.

Günümüz modern ceza hukukunda kişilerin onur ve erdemlerini hiçe sayan ve küçük düşürücü uygulamalar ortadan kaldırılmış veya azaltılmış buna mukabil olarak bireylerin kendilerini savunmaları ve suçlu olduğunun açık net bir şekilde ispatlanması için yargılama sistemler geliştirilmiştir. Günümüz suç, hukuk ve ceza üçgeninde bireylerin en adil şekilde yargılanması ve bunun neticesinde suçluluğunun ispatlandığı durumda insani manevi değerlere zarar vermeden cezalandırılması sağlanmaktadır.

3. SUÇUN İŞLENMESİNİN SEBEPLERİNE DAİR TEORİLER

İnsanlar bilinçli bir yaşama eriştikten sonra, günümüze kadar suç da dahil olmak üzere anormal sosyal davranışlara neyin sebep olduğunu tespit etmeye çalışmıştır. Kişilerin suç işlenmesinin sebepleri olarak tarih boyunca birçok fikir öne sürülmüştür. Suç işlenmesinin bireysel ve çevresel etkileri üzerinde durularak bazı teoriler geliştirilmiştir.³¹ Bunları dört ana başlık içerisinde değerlendirecek olursak suça sebep olan birey eksenli olarak biyolojik ve psikolojik teoriler, çevre eksenli olarak da sosyolojik ve ekonomik teorileri ele alınacaktır.

3.1 Biyolojik ve Fiziki Teoriler

Suçun biyolojik ve fiziksel nedenlerinin kurucusu olan psikiyatrist Cesare Lombroso (1835-1909) tarafından geliştirilen teoride bireylerin suç işlenmesinde genetik yapıları ve genetik mirasçılarının önemli bir etki olduğu değerlendirilmesini yapmıştır. Genetik biliminin daha gelişmemiş olduğu yıllarda ortaya atılan bu teori ile kişilerin kalıtsal özelliklerinin fiziksel yansımaları değerlendirilerek böyle bir sonuca ulaşılmaktaydı. Örneğin alını geniş olan insanların bazı suçları işlemeye yatkın olduğu veya düşük omuzlu insanların daha çok yalan söylediği gibi varsayımlar bulunmaktaydı.³²

Kişilerin fiziksel niteliklerine göre incelemeler yapan Lombroso suç işlemiş ve yakalanmış kişilerin fotoğrafları ve fiziki özellikleri üzerinde incelemeler yaparak ortak çıkarımlarda bulunmaya çalışmıştır. Kişilerin kalıtsal olarak suça yatkın olmasından dolayı bu kişilerin erken yaşta tespit edilerek topluma uyumlu bireyler haline getirilmesi gerektiğini savunmuştur.³³

Lombroso'nun halefleri yani fikrinin savunucuları 20.yy'da gelişen teknoloji ve biyoloji alanındaki yenilikler ile fiziksel özelliklerin kalıtsal şifreleri olan DNA üzerinde çalışmalar yapmış, yapılan çalışmalar ile suç işleyen kişilerde bazı

³¹ Filiz Tepecik, "Hukuk Uygulayıcılarının ve Hukuk Öğretisi ile Uğraşanların Gözüyle Suçun Nedenleri", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2 / 3, Mayıs, 2016, s. 161-185.

³² Helena Machado ve Rafaela Granja, "*Biological Explanations of Criminal Behaviour*", *Forensic Genetics in the Governance of Crime*, Palgrave Pivot, 2020, Singapore. s.33. https://doi.org/10.1007/978-981-15-2429-5_3 Son Erişim Tarihi: 12 Haziran 2021.

³³ *Ibid*, s. 35.

hormonların yüksek veya düşük olduğu, bazı nöral gelişimlerinin de aksadıklarını tespit edilmiştir. Örneğin geçmişinde şiddet suçlarına karışmış kişilerde yapılan incelemelerde testosteron seviyelerinin daha yüksek olduğu veya bazı hormonlarının daha az çalıştığı tespit edilmiştir.³⁴

Bu yapılan çalışmalar içerisinde suçlu kişilerin ortak biyolojik ve fiziki bir niteliğinin olmadığını savunanlarda olmuştur. Bir İngiliz psikiyatrist ve filozof olan Charles Goring(1870-1919) çalıştığı ceza evinde 3000 İngiliz mahkum üzerinde mahkumlarının kafalarının çap ölçümü, genişliği, burunlarının yüksekliği, saç rengi ,yaşı, akıl sağlığı, medeni durumu gibi 96 özelliğinin yer aldığı bir incelemeyi 1913 yılında İngiltere’de yayınlamış ve bu verilerin ortak bir sonuç vermediğini yayımlamıştır.³⁵

Biyolojik ve fiziksel olarak suçlu bireylerde ayırıcı bir özellik olduğu ortaya atılmış olsa da günümüze kadar bununla ilgili açık net ve doğrudan doğruya bu teoriyle destekleyici bir sonuç henüz tespit edilememiştir. Söz konusu teoriler hakkında çalışmalar devam etmektedir.

3.2 Psikolojik Teoriler

Psikolojik Teorilerde bireylerin gelişimleri ve bireysel ve sosyal davranışları ele alınmaktadır. Kişilerin gelişim süreçlerindeki çevresi ile etkileşiminin bireylerin suç işleme potansiyelini arttırdığı ve azalttığı görüşü savunulmaktadır.³⁶ Suç işlenmesinin psikolojik teorisinde Psikanalitik yaklaşımın kurucusu Sigmund Freud (1856-1839) bu teori hakkında en basit hali ile Suç işleme dürtüsünün bastırılması konusunda; gelişimsel bir farklılık sebebi ile kişilerin suç işlerken oto kontrol mekanizmasının manevi unsuru olan vicdan veya utanma gibi duyguların neden ortaya çıkmadığını veya ortaya çıktıysa da bunun nasıl bastırıldığı sorununa

³⁴ Walker, Nigel, “Reviewed Work: The Causes of Crime: New Biological Approaches by Sarnoff A. Mednick, Terrie E. Moffitt, Susan A. Stack“, **The British Journal of Criminology**, vol. 28, no. 4, 1988, pp. 540–541. JSTOR, www.jstor.org/stable/23638205. Accessed 26 June 2021.

³⁵ Timur Demirbaş, **Kriminoloji**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül, 2020, Ankara, s.107.

³⁶ Sema Kaner, “*Suçluluğu Açıklayan Yaklaşımlar*” **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi (JFES)**, 25 / 2, Ağustos 2019, s. 473-496.

odaklanmışlardır. Bu sorunun çıkış sebebinin yetiştirilme ve çocukluk yaşantısındaki birtakım saplantılardan kaynaklandığını savunmuştur.³⁷

Bu teori ile insanı bazı psikolojik ve duygusal gelişimlerde farklılık ile büyütülen bireylerin ilerleyen yıllarda diğer insanlara oranla suça karışma veya suç işleme potansiyelinin daha yüksek olduğunu savunmuşlardır. Teorinin ortaya atıldığı günden bugüne kadar farklı zamanlarda farklı deneyler ve gözlemler yapılmıştır. Örneğin, Broken Home deneyi ile babası veya annesi olmadan gelişim gösteren çocukları incelemiş ve bu çocukların suça bulaşma konusunda daha yüksek bir orana sahip olduğunu tespit etmiştir.³⁸

Fakat aile bağları olmadan yetişen çocuk sayısı günümüzde artmıştır. Tek ebeveynli hanede yaşayan çocukların sayısı ABD’de 1920 yılında toplam çocukların oranına %9 iken 2002’de bu oran %27’ye çıkmıştır.³⁹ Ama bu veriye rağmen 1994 yılından beri ABD’de çocuk suçluluğunun giderek azaldığı tespit edilmiştir.⁴⁰

Bireyin suç işlemesine yönelik psikolojik teorileri bir genel olarak ele aldığımızda; bireylerin çocukluk evresindeki almış olduğu duygusal ve sosyal etkileşimin bireyin suç işlemesinde önemli bir etken olduğu ama bunun ailenin bireylerinin eksiksiz olup olmaması üzerinden değil çocuklukta verilen doğru ve sağlıklı bir sosyal ve duygusal etkileşimin suç işleme konusunda bireyi daha etkisiz hale getirdiği yorumunu yapabiliriz.

3.3 Sosyolojik Teoriler

Suç ve suçun nedenleri her zaman toplumsal araştırmaların konusu olmuştur. Yapılan araştırmalarda suça iten nedenler arasında çevre faktörünün etkisi gözlemlenmiştir. İki kişinin aynı çevreden veya aile soyundan gelmesine rağmen daha sonraki yaşamında birbirlerinden çok farklı bireyler olabildiği gözlenmiştir. Bireylerden biri yasalara saygılı bir birey olurken, diğeri suçlu davranışlar sergileyen

³⁷ Melitta Schmideberg, “*Psychological Factors Underlying Criminal Behavior*”, **Journal of Criminal Law and Criminology**, 37-6, 1947, s. 458-476.

³⁸ Hillary R. Sheehan, **The “Broken Home” or Broken Society A Sociological Study of Family Structure and Juvenile Delinquency**, Senior Project Social Science Department College Of Liberal Arts, California Polytechnic State University, Winter, 2010, s. 17.

³⁹ Hillary R. Sheehan, **a.g.e.**, s. 19.

⁴⁰ *Ibid*, s. 15.

birey olabilmektedir. Bireylerin yetiştiği aile ve çevre kapsamında özellikle bireyin akran çevresinin suç üzerinde etkili olabileceği ortadadır.

Bireyi suça iten faktörler kapsamında Sosyolojik teorilerde, bireyleri çevrelerinin ne denli etkilediği anlaşılmaya çalışılacaktır. İnsan sosyal bir varlıktır olması insanın çevresi ile devamlı etkileşimde olduğu dolayısı ile çevresinden etkilendiğini yorumunu yapmamıza neden olmaktadır. Bireylerin davranışlarını sadece kendi tercihlerinin belirleyemediği, bireyin davranışlarını etkileyen en önemli faktörlerden birisinin sosyal ortam ve içerisinde bulunduğu çevre olduğu değerlendirilebilmektedir.⁴¹ Bu durum bireylerin yetiştiği ailede yaygın bir suç geçmişi varsa ve birey böyle bir ortamda doğup büyürse ya da alt kültüründe suç olan bir çete, grup veya sosyal çevreye maruz kaldığında bireylerin daha rahat suç işlediğini ortaya atmaktadır. Bireyin, suçun normal bir sosyal davranış türü olduğunu düşünerek, suç davranışını vicdanen rasyonelize ettiği ve duygusal rahatsızlık duymamasından suçlu davranışı sergilediğini ortaya atmaktadır.⁴²

Suçlu bir çevrenin, topluma suçlu bir birey yaratabileceği bir şüphedir fakat kesinlikle söylenebilecek bir olgu değildir. Çünkü birey çevresince kötü bir şekilde yönlendirilse bile bazı bireysel tercihleri ile suça karışmayan bir birey olabilmektedir. Bu teori bireylerin çevresi ve geldiği alt kültür içerisinde suç olgusu ile yakın bir ilişkisi olmuş ise kendisinin de bu kültürü devam ettireceği ve suça karışma ihtimalinin yüksek olduğu yönündedir.

3.4 Ekonomik Teoriler

Suç işlenmesinin ekonomik teorilerinde bireylerin ekonomik durumları ve suç işlemeye olan meyilleri değerlendirilmektedir. Bir kısım suçun yegâne sebebi maddi kazanç elde etmeyi amaçlamaktadır. Örneğin Hırsızlık, yankesicilik, gasp, yağma gibi suçlar bireylerin kendisine ekonomik bir fayda sağlamak için işlediği suçlardır. Suçun

⁴¹ Timur Demirbaş, **a.g.e.** s. 139.

⁴² David Zembroski, “*Sociological Theories of Crime and Delinquency*”, **Journal of Human Behavior in the Social Environment**, 21(3), 2011, s. 240-254.

ekonomik sebepleri; yoksulluk, sosyal dışlanma, gelir, eşitsizliği, işsizlik, yetersiz istihdam gibi faktörlerden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.⁴³

Gelişen şehirler ve artan şehirleşen sayısının sanayi devrimi ile birlikte hızla artmaya başlaması, şehirlerde yeterli düzenin tesis edilebilmesinin önüne geçmektedir. Şehirlere gelip şehirleşmeye uyum sağlayamayan bireylerin oluşturduğu bölgeler şehir için suç kaynağı olmaktadır.⁴⁴

Bireylerin hayatını idame ettirebilmesi için belli bir seviyede maddi kazançla ihtiyaç duymaktadır. Bu kazancı sağlayamayan veya sağladığı kazancın yetersiz olduğunu değerlendiren birey kendisinde suç motivasyonu oluşturabilmektedir. Buna ek olarak da madde ve alkol bağımlılığını da suçun ekonomik sebeplerini tetikleyici bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bireylerin madde ve alkol bağımlılığı maddi olarak belli bir seviyede düzenli bir gelir gerektirmektedir. Ama araştırmalar maddi gelirin kesildiği ve azaldığı durumlarda bireylerin, bağımlılıklarına erişebilmek için suç işlediğini ortaya koymaktadır.⁴⁵

Genel olarak değerlendirdiğimizde, toplumdaki gelir eşitsizliği, bireylerin birbiri arasındaki gelir farkının çok yüksek olması, şehirlere uyum sağlayamamış bireyler, işsizlik, madde bağımlılığı gibi birçok sebebin suçu arttırdığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

⁴³ Özlem Kızılgöl ve Sibel Selim, "Panel Sayısı Veri Analizi Tarafından Suçun Sosyo-Ekonomik ve Demografik Belirlenimleri: AB 28 ve Türkiye Örneği", *İşletme Ekonomisi ve Finans Dergisi*, 6 / 1, Mart 2017, s. 31-41.

⁴⁴ Necmiye Cömertler ve Muhsin Kar, "Türkiye'de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 200, 62(02), s. 37-57.

⁴⁵ Richard B. Felson ve Jeremy Staff, "Committing Economic Crime for Drug Money", *Crime and Delinquency* 63-4, Nisan 2017, s. 375-390.

4. SUÇUN ETKİLERİ

Suç, meydana geldiği andan itibaren birçok sorunun da tetikleyicisi olmaktadır. Suç olgusunun etkilerini anlamak için sadece birey odaklı düşünmek yetersiz olacaktır. Suç başlamasından gerçekleşmesine, gerçekleşmesinden sonuçlanmasına kadar bireyleri etkileyen bir süreçtir.⁴⁶ Suça iştirak eden kişiden, suçun mağduruna, suçun mağdurundan topluma kadar birçok alanda, suçun etkilerinin olumsuzluğunu yaşayan birçok kesim mevcuttur. Suçun meydana gelişini yalnızca mağdur etkileri üzerinde tartışmak eksik bir yaklaşım olacaktır. Bu başlık altında suçun meydana gelişini itibari ile; faili, mağduru ve toplumu ne şekilde etkileyebileceğini değerlendirilecektir.

Suçun meydana gelişini ve sonuçları, suçtan mağdur olanı, suça şahit olanı ve mağdurun yakınlarını uzun bir müddet etkileyebilmektedir. Suçun mağduru olan kişi; suçla muhatap olduğu için üzülmeye, özgüven kaybı, şoka girme, rasyonel olarak mümkün olmasa bile suçun işlenmesini engelleyemediği için kendine kızmak, ekonomik kayıplar, fiziki yaralanmalar, suç mağdurunun manevi olarak desteklenmesi giderleri, yargılama giderleri, suç korkusu oluşmasının getirdiği sosyal ve ekonomik durgunluklar, suçun yeniden işlenmesini engellemek için alınan tedbirlere yapılan harcamalar vb.⁴⁷ suçun etkilerinin yalnızca bir kısmıdır. Suçun etkileri her zaman maddi olarak ölçülemez. Sebepleri ne olursa olsun maddi ve manevi olarak suçun birçok etkisi mevcuttur.⁴⁸

Özellikle çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen suçlarda, çocukların ileriki yaşlarında, suçla ilgili olumsuz yaşantıları bireylerin tüm hayatlarını olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir. Çocukluğunda istismar suçunun mağduru olmuş çocuklarda sağlıklı bir gelişim sergilenmediği ve bundan dolayı ilerleyen yaşlarda da

⁴⁶ Oğuz Polat, **Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar**, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara, 2022, s.149.

⁴⁷ Joanna Shapland ve Matthew Hall, "What Do We Know About the Effects of Crime on Victims?" **International Review of Victimology**, Sayı 14-2, Mayıs 2007, s. 175-217.

⁴⁸ Füsün Sokullu Akıncı, **Kriminoloji**, Beta Yayınları, Beta Yayınları, 16. Baskı, Mart, 2021 İstanbul, s. 59-61.

bu travmatik etkiyi üzerinden atamayan mağdur çocukların hayatının uzun bir döneminde sürecin olumsuz etkilerinden kurtulamadığı tespit edilmiştir.⁴⁹

Suç faili açısından değerlendirecek olursak suçu işledikten sonra gerçekleşen adli olaylarda alacağı ceza ile ilgili yoğun bir duygusal süreci olabilmektedir. Buna müteakip bu süre zarfında tedirginliğinin olması, işlediği suçun boyutuna göre adli süreçler sonunda verilen cezaların akabinde toplumun da cezanın infaz aşamasında veya adli cezaların infazından sonra sabıka kaydı ile faile verdiği bir ceza daha bulunmaktadır. Bu cezanın adı; toplum tarafından dışlanmaktır. Toplumdan, toplumun etkinliklerinden ve etkileşiminden mahrum bırakılarak kişinin ikinci bir ceza süreci geçirmesi sağlanmaktadır. Failin işlediği suça karşılık uzun süre topluma katılımı engellenebilmektedir.⁵⁰

Bireylerin suç işlemleri tüm toplumu etkilemektedir⁵¹ Kişilerin bir defa suça bir şekilde taraf olması hatta doğrudan iştirak etmese dahi işitsel şekilde söylentisini duyması durumunda dahi bu durum tedirginlik yaratabilmektedir. Söz konusu suçun doğrudan mağduru olma korkusu oluşan kişiler toplumdan izole olmakta veya suçun mağduru veya şahidi olma korkusu ile suça karşı alınacak tedbirlerde aşırı harcamalarla sergileyebilmektedir.

Faile yakınlığı sebebi ile etki alanında kalan bir kesimde mevcuttur. Örneğin meydana gelen bir suça bağlı olarak yapılan adli tahkikatlarda suç şüphesi altında bulunan veya suçun faili hakkında verilen hüviyeti bağlayıcı cezaların infazında suç işlemiş ve hapis cezasına çarptırılmış bireylerin çocukları olumsuz olarak etkilenebilmektedir. Çocukların ebeveynlerinden biri veya ikisinin tutuklanması çocukların yaş gruplarına, cinsiyetlerine, erişkinlik seviyelerine kadar birçok kıstasta gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Tutuklanan ebeveynlerin bakımından mahrum

⁴⁹ Horwitz Allan V., Cathy Spatz Widom, Julie McLaughlin, ve Helene Raskin White, “*The Impact of Childhood Abuse and Neglect on Adult Mental Health: A Prospective Study*” **Journal of Health and Social Behavior** 42, No. 2, 2001, s.184–201. [https://doi.org/10.2307/3090177] Son Erişim Tarihi: 28 Şubat 2022.

⁵⁰ Devah Pager, “*The Mark of a Criminal Record.*” **American Journal of Sociology**, Vol. 108, no. 5, The University of Chicago Press, 2003, s. 93-75.

⁵¹ Mustafa Ünver ve İbrahim Bakırtaş, “*Suçun Ekonomik Analizi: Genel Bir Değerlendirme*”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 20, Haziran 2015, s. 35-56.

kalan çocuklar kimi zaman yurtlara veya sokaklara düşerek toplum için yeni bir suç tehlikesi oluşturabilmektedir.⁵²

Suçun etkilerinin manevi etkilerinin yanında bir de maddi etkileri mevcuttur. Suçun işlenmesinden sonra mağdurun gerçekleştirdiği; güvenliğini arttırmak amacı ile yaptığı harcamalar veya kendisini toplumdan izole etmek amacı ile işten ayrılması maddi zararlar ortaya çıkarabilmektedir. Bunun yanında ayrıca ekonomi suçları olarak ifade edilen doğrudan doğruya belli bir ekonomik çıkar için para üzerinden işlenen suçlarda da büyük maddi zararlar ortaya çıkabilmektedir. Ekonomik suçların bir kısmı toplum tarafından herhangi bir suça karışacağı düşünülmeyen iyi giyimli ve kültürlü bireyler tarafından işlenmektedir. Bu tür suçlara günümüzde beyaz yakalı suçluluğu denilmektedir. Ekonomi suçları özellikle paranın daha çok dijital olduğu bu dönemde öne çıkan dünya üzerinde birçok toplumu etkileyen bir sorun olmaktadır.⁵³ Küreselleşen dünyada bir çok suça çare veya çözüm yolunda ciddi adımlar atılmış olsa da ekonomik ve finansal suçlarda failer değişen dünya trendinde uyum sağlayarak alınan tedbirleri etkisiz bırakmaktadır.⁵⁴ Özellikle son yıllardaki küresel suç etkilerinde diğer suçlar arasında hacmini gittikçe arttıran bu suç türü toplumun kalkınmasına ciddi olumsuz etkiler oluşturmaktadır.^{55 56}

Suçun maddi etkileri yalnızca bireyleri değil toplumu da etkilemektedir. Bu etkiler suçun meydana gelmeden önce suç potansiyeline göre yapılan harcamalar olduğu gibi suç meydana geldikten sonra yapılan yargulamalar cezaevi giderleri çeşitli rehabilitasyon ve tedavi giderleri gibi birçok başlığı içerisinde ihtiva etmektedir. Bu maddi etkiler azımsanmayacak ölçüde maddi külfetler oluşturabilmektedir.⁵⁷

⁵² Diane F Reed ve Edward L. Reed, “*Children of Incarcerated Parents.*” **Social Justice** 24, No. 3-69, 1997 s. 152–69.

⁵³ M. Nişu, D. Paraschiv, M. S. Dumitrescu, “*The Economic-Financial Crime Of The 21st Century*” **Romanian Economic Journal**, [S. L.], 2020, s. 84–92.

⁵⁴ Galina Barzykina, “*Global Trends in Changing Economic Crime.*” **Economic Annuals**, XXI 157 (3/4), 2016, s. 12–14.

⁵⁵ INTERFAX, “*Damage done by economic crimes in 2011 nears 65 bln rubles*”, Interior Ministry, Russia & FSU General News, 21 Haziran. 2011. s. 1

⁵⁶ INTERFAX, “*Damage from economic crimes in Russia exceeded 270 billion rubles in 2015*”, Interior Ministry, Russia & CIS Business & Financial Newswire, 25 Ocak 2016. s.1

⁵⁷ Jacqueline Corcoran, “*Crime Victims*” In *Handbook of Social Work Practice with Vulnerable and Resilient Populations*, Editör Alex Gitterman, 3. Baskı, Columbia University Press, 2014. s. 289–300.

4.1 Suçun Maddi Etkileri

Suçun maddi etkilerinin araştırılması ve topluma etkilerini incelemenin tarihi tarihte 16. Yüzyıla kadar gitmektedir.⁵⁸ Suçun sonuçları arasında insanları büyük oranda etkileyen unsurlardan biri de suçun maddi etkileridir. Suç meydana geldiği toplumda hemen hemen tüm bireyleri doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Maddi çıkar amaçlı suç işlenmesi kriminoloji alanının yoğun olarak ilgilendiği bir konu olmakla beraber son 60 yıldır kriminolojinin sorunlu alanlarından biri olarak değerlendirilmektedir.⁵⁹

Suçun meydana geliş şekli itibari ile doğrudan mağduru ve dolaylı olarak toplumu etkilemesi mümkündür. Malvarlığına karşı gerçekleştirilen suçlarda mağdurun bireysel mağduriyeti mevzubahis olurken bazı suç tiplerinde toplumun tamamını etkileyecek ekonomik etkiler gerçekleşebilmektedir. Örneğin İkametten hırsızlığın neticesinde meydana gelen zarar; ikamete oluşan hasar ve ikametten çalınan eşyalar iken organize bir suç örgütünün işlediği sistematik suçlarda toplumun ve ülkenin itibarı zedelenecek, toplumu kalkındıracak yatırımlar organize örgütlerin faaliyetleri yüzünden topluma ulaşamayacak toplumsal kalkınma gerçekleşmemiş veya geri kalmış olacaktır.⁶⁰

4.1.1 Bireylere Maddi Etkileri

Suçun maddi etkilerinin doğrudan bireyler üzerindeki etkilerini değerlendirecek olur isek; suçun bireylere maddi etkisi hem kısa vadede hem de uzun vadede olabilmektedir. Mülkiyet suçlarında bireyleri yoğun şekilde etkilerken uzun vadeli suç oranlarının artışında toplum doğrudan veya dolaylı etkilenebilmektedir. Bu kapsamda suçun maddi etkilerinin hem bireyleri hem de toplumu etkileyen birbirinden ayrılmaz etki süreci olarak değerlendirebiliriz.

İngiltere ve Galler'de yapılan araştırmalarda, suçun gerçekleştiği ve suç işlenebilecek potansiyeli olan bölgelerde gayrimenkul ve ev fiyatları düşerken suçun azaldığı veya işlenmediği bölgelerde gayrimenkul fiyatlarının arttığı tespit

⁵⁸ A. Bakoczi, "Economic Consequences of Criminality." *Acta Juridica*, vol. 21, no. 3-4, 1979, s. 381-406.

⁵⁹ Timur Demirbaş, a.g.e. , s. 281-282.

⁶⁰ Özlem Kızılçöl ve Sibel Selim, a.g.e., s. 31-41.

edilmiştir.⁶¹ Bu bağlamda bireylerin sahip oldukları ve ikamet ettikleri gayrimenkullerin, bulunduğu ikametle suçla dayalı ilişkisinin bireyleri olumsuz veya olumlu yönde etkileyebildiği söylenebilmektedir. Suç oranının artış gösterdiği bölgedeki ikamet sahibi, sahip olduğu gayrimenkulün değerlenmemesi aksine değer kaybetmesi ile zarara uğrayacaktır. Bu durum Avrupa’da bir başka şehir olan Stockholm şehrinde de benzer bir etkiyi ortaya koymuştur. Suç oranının arttığı bölgelerdeki yaşayan bireylerin; ikamet değişikliğini düşünmeye başladığı, ikamet değişikliğinin artık daha cazip geldiğini düşündürmeye başlamıştır. Ayrıca suç işlenen bölgelerde gayrimenkul alım oranlarının da olumsuz etkilendiği suç işlenen bölgelerde gayrimenkul sahibi olmaya bireylerin daha az istekli olduğu tespitler ortaya konulmuştur.⁶² Tabi buna ek olarak konut ve gayrimenkul satışlarındaki bu düşüşlerin kısa süreli veya ani gelişen suç atakları ile değil uzun vadeli suç oranının değişikliğine bağlı olduğunu eklemek gerekir.⁶³

4.1.2 Topluma ve İdareye Maddi Etkileri

Suçun doğrudan topluma veya dolaylı yoldan vergiler ile finanse edilen devlete maliyetleri de azımsanmayacak ölçüdedir. Suçun meydana gelmesinin engellenmesi için alınacak tedbirlerden infaz işlemlerinin son gününe kadar belli birtakım harcamalar gerçekleştirmektedir.

Suçun topluma maddi etkilerine ilişkin ABD’de yapılan bir araştırmada gelir dağılımının suç üzerindeki etkisi araştırılmış ve gelir dağılımı eşitsizliğinin suç oranını arttırdığını tespit etmiştir. Suç oranındaki bu artış etkilerinden biri de muhite komşu semtlerde sosyalleşme davranışının azalması olmuştur.⁶⁴ Toplumdaki suçla bağlı azalan sosyalleşme ve izolasyonun, toplum harcamalarını ve finansal yatırımları

61 Nils Braakmann, “*The Link between Crime Risk and Property Prices in England and Wales: Evidence from Street-Level Data*” **Urban Studies**, vol. 54, no. 8, Sage Publications, Ltd., 2017, s. 1990-2007.

62 Vânia Ceccato ve Mats Wilhelmsson. “*The Impact Of Crime On Apartment Prices: Evidence From Stockholm, Sweden*”, **Geografiska Annaler**, Series B, Human Geography, vol. 93, no. 1, Wiley, 2011, s. 81-103.

63 Nicolas Ajzenman, “*On the Distributive Costs of Drug-Related Homicides.*” **The Journal of Law & Economics**, vol. 58, no. 4, [The University of Chicago Press, The Booth School of Business, University of Chicago, The University of Chicago Law School], 2015, s. 779-803.

64 John R. Hipp ve Charis E. Kubrin. “*From Bad to Worse: How Changing Inequality in Nearby Areas Impacts Local Crime*”, **The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences**, vol. 3, no. 2, Russell Sage Foundation, 2017, s. 51-129.

olumsuz olarak etkileyebildiğini ortaya koymuştur. Bu etki dolaylı yoldan idarenin ekonomik hacimden elde etmesini beklediği gelirleri elde edememesine bu da bireylere düşen ekonomik vergi ve ödemeler kalemlerinde artışa sebep olabilmektedir.

Toplumun bir diğer gelir kalemi olan Turizm üzerinden etkileri somutlaştırır isek; Ulaşımın bu kadar kolaylaştığı günümüzde toplumların ve idarelerin önemli bir kaynağını da turizm ve seyahat sektörü oluşturmaktadır. İnsanların yeni yerler gezmesi görmesi ve bu yerlerde harcamalar yapması dönem bazlı dahi olsa ekonomik bir hacim oluşturmaktadır. Buna ilişkin olarak Karayip adalarından; Jamaika ile Trinidad ve Tobago üzerinden yapılan araştırmalarda suç oranlarının ve özellikle mülkiyet suçlarının turistlerin ziyaret edecekleri ülkeleri seçmesinde etkin bir kriter olduğu ortaya konulmuştur.⁶⁵ Turistlerin ziyaret edecekleri şehirde olabildiğince sorunsuz bir zaman geçirmek ve eğlenmek bu turizm sektörünün olmazsa olmaz taleplerinden biri iken bunun sağlanamaması riski, toplumu ve idareyi bu tür gelirlerden mahrum bırakmaktadır.

Toplumun maddi çıkarlarının suç ile ilişkili birçok iltisak bulunmaktadır. Bu iltisakların sayısını arttırmak mümkündür. Toplum ve ekonomi kendisini güvende hissettiği coğrafyada kalmak ister. Ekonomik kazançların birtakım riskler ile azalması veya tükenmesi hiçbir toplum ve bireyin isteyebileceği bir husus değildir.

Suçun meydana gelmesi ile başlayan ve sonuçları ile süren bir etki olan maddi etki, kolluk sayısını, adli personel sayısını, ceza ve tutuk evlerindeki temel giderler, adli yargılama süresince diğer giderler gibi birçok ekonomik harcamayı kapsamaktadır. Güvenli bir toplum ve kamu düzeni oluşturulmadığı sürece artacak olan bu harcamalar toplumun kalkınması ve daha etkili harcamalar yapılmasının önünü tıkamaktadır.

⁶⁵ Anne-Marie Mohammed ve Sandra Sookram, “*The Impact of Crime on Tourist Arrivals—A Comparative Analysis of Jamaica and Trinidad and Tobago*” **Social and Economic Studies**, vol. 64, no. 2, [University of the West Indies, Sir Arthur Lewis Institute of Social and Economic Studies], 2015, s. 153–76.

4.2 Manevi Etkileri

Özellikle suçun gerçekleştiği anda ve gerçekleştikten sonra bireyler üzerinde genelde üç aşamada karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; etki aşaması, geri tepme aşaması, yeniden yapılanma aşamasıdır. Etki aşamasında mağdur olayın niteliğine ve kendi bireysel niteliklerine, yaş, olgunluk, cinsiyet, genel ruh sağlığı ve yaşam deneyimi bu durumu etkileyebilmektedir. Bireyin niteliklerine göre küçük bir olaydan çok büyük travmalar oluşabilirken çok daha büyük olaydan bireylerin bazıları ruhsal bir rahatsızlanma olmadan atlatır. Geri Tepme Aşamasında ise birey, suçun mağduru oldukları veya kendilerine yönelik suçu engelleyemedikleri için üzüntü, öfke, kendine acıma, korku gibi duygular ortaya çıkmaktadır. Son olarak yeniden yapılanma aşamasında ise bireylerin mağduriyetlerini artık duygusal olarak nötrleştirip, sosyal hayata tekrar sağlıklı şekilde entegre olmaları beklenmektedir.⁶⁶

Bir suç mağdurunun ruh sağlığının ve günlük hayat akışının bozulması olağan ve beklenen bir durumdur.⁶⁷ Mağdur muhatabı olduğu suçtan dolayı yoğun duygusal tepkiler gösterebilmekte, kimi zaman başına gelen olayı anlatamayacak duruma dahi gelebilmektedir. Olayı anlatırken ağlama krizlerine girme veya hatırlayamamak mağdur zihninin verebileceği tepkiler arasında bulunmaktadır.

Yapılan araştırmalarda suçun mağduru olan kişiler üzerinde özellikle hırsızlık suçunun olumsuz manevi etkisinin diğer suçlara nazaran daha yoğun olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerde meydana gelen bu süreç yaşanan olay ve bireyleri ikametden taşınmayı düşünecek hatta taşınacak dereceye varan endişelere sevk etmiştir. Bireylerin bu endişesi ikamet değişikliğine bağlı sosyal çevre ve iş değişikliğini dahi göze alınabilir kılmıştır.⁶⁸

Suçun toplum üzerinde de birçok etkisi bulunmaktadır. Bunlardan biri de kontrolsüz yayılan suç korkusu veya suç fobisidir. Bir bölgede suç meydana geldikten sonra birinci ve ikinci kaynaklardan yayılmaya başlamaktadır. Bu süreç daha sonra kitle iletişim araçlarının yardımı ile maksimum sayıda insana ulaşmakta ve etkisi altına

⁶⁶ Oğuz POLAT, **Viktimoloji**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, ,s.60

⁶⁷ Ibid, s.60

⁶⁸ Mark A Cohen, "The Effect of Crime on Life Satisfaction" **The Journal of Legal Studies** 37, no. S2, 2008, s.325-53.

almaktadır. Kulaktan kulağa yayılan söylentiler kişilere suçun mağduru olabileceği potansiyelini hatırlatmaktadır. Her an bir suç ile karşı karşıya kalabilme ihtimali kişilerde sosyalleşme tedirginliği ortaya çıkarmaktadır.⁶⁹

Suçun türlerinin de bireyler üzerindeki etkisi farklı olabilmektedir. Örneğin Organize suçların işlenmesinde idareye olan güven sarsılmaktadır. Organize suçluluk daha çok bireyi etkisi altına alabilmekte ve bireylerin tedirgin bir yaşam sürmesine sebep olabilmektedir.⁷⁰

4.2.1 Duygusal/Psikolojik Etkiler

Kişilerin bir suçun doğrudan veya dolaylı olarak mağduru olması durumunda ortaya çıkan etkilerden biri de bireylerin yaşam enerjisi ve yaşam hazzının azalması olmuştur. Bireylerin bir olayın mağduru oldukları suç karşısında belirli bir süre hayat enerjilerinin düştüğü ve hayattan haz alamadıkları, tedirgin oldukları tespit edilmiştir.⁷¹ Bu durum bireyleri uzun ve kısa vadede etkisi altına alabilmektedir. Bazı durumlarda mağduru yoğun olarak etkilemese de failin yakınları tarafından olayın tekrür ederek söz konusu mağdurun daha kötü durumda kalabileceği endişesi ile uzun süren mağdur yakınlığı tedirginliği gerçekleşebilmektedir.

Hızlı bir şekilde yayılan bu suç olgusunun bireylerin düşüncelerini ve duygularını ne denli etkileyebileceğine örnek verecek olur isek; Amerika Birleşik Devletlerinde Temmuz 1993 yılında meydana gelen bir olayda; Houston’da iki genç kız eve dönüş yolunda 6 genç erkek ile karşılaşp tecavüze uğramış, vuku bulan bu suç medyada yer aldıktan iki hafta sonra önce medya kuruluşlarında bu haber ve benzeri hikayelerin yer aldığı yazı dizileri kaleme alınmaya başlanmış, bu durum halkın dikkatini yoğun bir şekilde meydana gelen suçlara yöneltmiştir. Yapılan çalışmalarda Haziran 1993 ile Kasım 1993 arasında suçla ilgili halk endişesi % 400 bir artış göstermiş, Ocak 1993 ile Ocak 1994 arasında Amerikalılar suç ve şiddeti sorununun

⁶⁹ Francesca Cornaglia, “*Crime and Mental Well-Being*” **The Journal of Human Resources**, vol. 49, no. 1, [University of Wisconsin Press, Board of Regents of the University of Wisconsin System], 2014, s. 110–40.

⁷⁰ Aurelija Puraite, “*Economic Impact of Organised Crime to State Security*”, **Problems of Legality**, 149, 2020, s. 185-199.

⁷¹ Mark A. Cohen, A.g.e. s.325–353.

ülkenin en önemli sorunu olarak görenlerin sayısı %9'dan %49'a çıkmıştır.⁷² Görüldüğü gibi medyanın meydana gelen olayları haberleşirmesi ve bu haberleri gündem de tutması dahi suçun insanları kısa bir süre içerisinde nasıl tedirgin ettiğini ortaya koymaktadır. Ortaya konan bu durum suçların insanları kısa sürede etkileyebildiğinin bir göstergesidir.

Suçun bireyler üzerindeki etkilerinin evrensel olduğunu ortaya koyabilmek adına birçok ülke şehirde yapılan suçun bireylere etkisi birbirine yakın sonuçlar çıkarmaktadır. Yani suçların bireyler üzerindeki etkisinin evrensel bir etki olduğu ortadadır. Coğrafi ve kültürel başta olmak üzere bölgenin ne denli ve ne kadar süredir kriminalize olduğunun da önemli olduğu bireylerin suç karşısında gösterecekleri tepkileri etkilemektedir. Sahra Altı olarak tabir edilen Afrika kıtasında 20 farklı bölgede yapılan çalışmalarda suça maruz kalan tüm insanlarda travmatik etkiler olduğu gözlenmiştir. Cinsel suçların kadınların öz iyilik durumunu daha çok etkilediği ortaya konulurken erkeklerin öz iyilik haline etki etmediği tespit edilirken, fiziksel saldırının her iki cinsiyette de öz iyilik halini etkilediği sonuçlar ortaya koyduğu tespit edilmiştir.⁷³

Çocuklar ile ilgili olarak yapılan araştırma ve incelemelerde çocukların küçük yaştan itibaren doğrudan veya dolaylı olarak maruz kaldıkları aile içi şiddet olaylarının o esnada çocuğa ve daha sonra yetişkinliğinde ruhsal sağlığının daha zayıf ve hassas olduğu, suça bulaşmada eğimli grupta olduğu ortaya konulmuştur.⁷⁴ Yine bu kapsamda çocuklar üzerine yapılan araştırmalarda suç oranı yüksek bölgelerde yaşayan çocukların daha az suç oranına sahip bölgelerde yaşayan çocuklara oranla sosyalleşme girişimleri ve sosyalleşmelerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir.⁷⁵ Bu bağlamda eğitim kurumu içerisinde ve çevresin meydana gelen suçların başta öğrencileri olmak üzere eğitim veren öğretmen ve eğitim kurumu idarecilerini de olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir.

⁷² Ted Chiricos, Sarah Eschholz ve Marc Gertz, "Crime, News and Fear of Crime: Toward an Identification of Audience Effects", **Social Problems**, 44(3), 1997, s. 342–357.

⁷³ Iddisah Sulemana, "The Effect of Fear of Crime and Crime Victimization on Subjective Well-Being in Africa" **Social Indicators Research**, Vol. 121, No. 3, Springer, 2015, s. 849–72.

⁷⁴ John W Fantuzzo ve Mohr Wanda K, "Prevalence and Effects of Child Exposure to Domestic Violence" **The Future of Children**, vol. 9, no. 3, Princeton University, 1999, s. 21–32.

⁷⁵ Medina, j. C. and Rodrigues, H, "The Effects of Victimization and Fear of Crime on the Legal Socialization of Young Adolescents in São Paulo", **Brazil. International journal of offender therapy and comparative criminology**, v. 63, n. 8, 2019, s. 1148–1174,

4.2.2 Suç Korkusu

Suç korkusu suça karşı duyulan korkudur. Günümüzdeki mevcut suç oranlarından daha tehlikeli hale gelen suç korkusu, toplumsal yapının zayıflaması, bireylerde gelişen özgüven eksikliği ve asosyal davranış sergileyip eve kapanmak toplumdan izole olmak gibi birçok etkiyi içinde barındırmaktadır.⁷⁶ Suç korkusu suçla yakın bir ilişkisi olsa da suçtan bağımsız bir olgudur. Suç ve etkilerine ilişkin yapılan sayısız araştırmada suç oranlarının artması ile arttığı fakat suç oranlarının azalması ile azalmadığı tespit edilmiştir.⁷⁷

Suç korkusu, bireyleri ve toplumları yoğun ve hızlı bir şekilde etkileyebilmektedir. Örneğin art arda belli bir bölgede meydana gelen cinayet ve terör saldırıları o bölgede yaşayan bireyler ve o bölge ile ilgili genel olarak toplumda olaylar sonlanmış olsa dahi bir süre devam edebilecek bir korku oluşturmaktadır. Bir diğer anlamı ile bireyin suçun mağduru olma ihtimalini öznel olarak değerlendirmesi olarak da tanımlayabiliriz.⁷⁸ Bu korku suç ile karşı karşıya kalabilme, suçun mağduru olabilme korkusudur.

Suç korkusunun tetiklediği bir diğer davranış aşırı korunma ve kaçınma davranışlarıdır. Bireyler kendilerinin ve sevdiklerinin maddi ve manevi nitelikli bir suça taraf olacakları korkusu ile aşırı korunma ve kaçınma tedbirlerine başvurur. Bu durum bireylerde a sosyal davranışlar sergileme, çocukları başta olmak üzere yakınlarının sosyal davranışlarını kısıtlamak, eve kapanmak gibi davranışlar sergileyebilmektedir.⁷⁹

Suç korkusunun yayılımı kendisini birçok mecrada gösterebilmektedir. Günümüz teknolojileri insanları çok çeşitli yöntemler ile sosyalleştirebilmekteyken bir suçun mağduru haline de getirebilmektedir. Yapılan çalışmalar bireylerin sosyal

⁷⁶ Mithat Arman Karasu, "Kentsel Mekânda Suç Korkusu -Şanlıurfa Örneği ", **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, 20 / 1,Nisan 2017, S.41-76,

⁷⁷ O. Dolu, Ş Uludağ ve C Doğutaş, "Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları Ve Güvenlik Politikaları ilişkisi", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 2010;65(01), s. 57-81.

⁷⁸ Katja Filipic., "Fear of Crime." **Zbornik Znanstvenih Razprav**, 59, 1999, s. 51-68.

⁷⁹ Yıldız Yavuz, "Suç Mağduru Olma Korkusuna Sosyolojik Bir Bakış", **Toplum Ve Kültür Araştırmaları Dergisi** , 4 , 2019, s. 28-52.

medya üzerinden suç işlendiğine dair yaşadığı ve duyduğu olaylar sebebi ile sosyal medya kullanımında dahi temkinli hareket ettiğini göstermektedir.⁸⁰

4.2.3 Çeşitli Fobiler

Suç insanlık tarihi ile birlikte oluşmuş ve devamlı olarak toplumlarda varlığını sürdürmüş bir olgu olsa da kimse her daim bir suçun mağduru olacakmış gibi hareket etmemektedir. Hiç kimse sabah evinden çıkarken gün içerisinde bir suçun mağduru olacağı düşüncesi ile evden çıkmamaktadır. Bu da meydana gelen suçlarda şoka girmemize fiziksel ve duygusal olarak tepkisiz kalmamıza ya da aşırı tepki vermemize sebep olabilmektedir.

Teknolojinin bu denli gelişmesi ve yayılması, haberlere ve kitle iletişim araçlarına ulaşımı çok hızlı ve basit hale getirmiştir. Bu durumun olumlu tarafları olsa da olumsuz tarafları da mevcuttur. Belli bir amaçla devamlı surette aynı dil din ırk ve cinsiyete yönelik olarak yapılan yayınlar toplumsal duyarlılığı arttırmak için yapılma niyetine olsa da kişileri olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Her okuduğu haberde kendisinin de mensubu olduğu aynı ortak özellikleri taşıyan kesimden birinin mağdur olduğunu görmesi, kişilerde suç tedirginliğini daha çok ortaya çıkarttığı, bir suçun mağduru olma ihtimalinin daha yüksek olacağını düşündürdüğünü ortaya koymaktadır.⁸¹

4.3 Fiziki Etkileri

İnsan bedeni de suçun niteliğine göre doğrudan veya dolaylı olarak hedef olabilmektedir. Suçun faili veya mağduru olan bireylerin suç davranışı esnasında ortaya çıkan durumlarda bedenlerinde kalıcı ve geçici fiziki etkiler oluşabilmektedir. Meydana gelen fiziki etkiler basit yaralanmadan sakat kalmaya, sakat kalmadan ölüme kadar geniş bir etki skalası barındırmaktadır. Suç failinin, suçun meydana gelişi esnasında sergilediği davranışlar önceden planlı bir saldırganlık olabildiği gibi aniden gelişen bir saldırganlıkta olabilmektedir.

⁸⁰ Erdal Servet Yurtsal, "Sosyal Ağlarda Suç Korkusu: Facebook Örneği". *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 5 / 2 Kasım 2016, s. 93-112.

⁸¹ Valerie J Callanan, "Media Consumption, Perceptions of Crime Risk and Fear of Crime: Examining Race/Ethnic Differences" *Sociological Perspectives*, Vol. 55, No. 1, Sage Publications, Inc., 2012, s. 93-115.

Şiddetin özellikle 18 yaşının altındaki çocuklarda etkisi nitelikli olabilmektedir. Yetişkinlere göre fail konusunda daha çok tanıdık ve akraba şiddetine maruz kalan çocuklar; bakıcı şiddeti, aile fertlerinin şiddeti, okul ve ailede aşırı cezalar verilmesi, akran şiddeti, aile fertlerinin çocuğun yaralanmasına müsaade etmesi gibi birçok doğrudan ve dolaylı olarak şiddete maruz kalabilmektedir.⁸²

Bireylere fiziksel zarar verilebilmesi için hangi niteliklere haiz olduğuna dair net bir ayırım yapmak mümkün değildir. İnsanların birbirine zarar verebilme potansiyelleri incelenmeye ve tespit edilmeye çalışılmış ise de günümüzde şiddet suçunun faili olabilecek bireylerin net bir şekilde tespit edilmesi ve tedavi edilebildiği bir uygulama günümüzde mevcut değildir.

4.3.1 Geçici Fiziki Etkiler

İnsan bedeni suçun niteliğine göre doğrudan veya dolaylı olarak hedef olabilmektedir. İnsan bedeninin hedef olduğu durumlarda. Belli türlü yaralanmalar meydana gelmektedir. Bu yaralanmaların bazıları geçici nitelikte ve iz kalmayacak özellikte olabilmektedir. Geçici yaralanmalar, kişilerin belli bir tedavi sürecinin akabinde bedenlerinde meydana gelen yaralanmaların tamamı ile geçmesi anlamına gelmektedir. Örneğin basit yaralanmalar bu kapsam içerisindedir. Yaralanmanın geçici olması bireylerin bu yaralanmadan dolayı canının yanması ve rahatsızlık duymasına engel olmamaktadır.

Her yaralanmanın bireyde, ister dışardan bakıldığında görülebilir isterse dışarda bakıldığında görünmeyen yerinde olsun belirli bir etkisi olduğu aşıkardır. Ayrıca yaralanmaların tedavi süresi boyunca bireyleri fiziksel acıya maruz bırakmaktadır. Bireylerdeki yaralanmaların, özellikle dışarıdan bakıldığında görünebilir yerde olması insanların dikkatli ve rahatsız edici bakışlarına da maruz bırakabilmektedir.

⁸² Oğuz Polat, Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar, s.164-165

4.3.2 Kalıcı Fiziki Etkiler

Bireylerin beden bütünlüğüne zarar verebilecek birçok suç türü bulunmaktadır. Bireylerde kalıcı fiziki etki bırakabilecek nitelikte yaralama olayının faillerinin, mülkiyet suçları gibi devamlı benzer olay gerçekleştiren failer gibi sabıkası olmayabilmektedir. Bu durum da kalıcı fiziki etki bırakacak olayın failinin tahmin edilmesi sürecini ortadan kaldırmakta ve mağduru daha savunmasız hale getirmektedir. Büyük kentlerde günümüz suç türlerinden insanlığı en çok tedirgin eden ve zarar veren suçlardan birisi terör saldırılarıdır. Bu terör saldırılarında bireylerin çoğu zaman ortak bir noktası aranmamakta ve toplu olarak kıyıma uğratılmaya çalışılmaktadır. Eylemleri çoğu zaman basit bir zarar vermeden çok daha ileri bir potansiyele sahip bu saldırılarda birçok insan, uzuv kaybı, hareket kabiliyetini yitirme gibi giderilemeyecek fiziki zararlara maruz kalabilmektedir. Buna benzer bir suç türü de yine bireylerin silahlanıp, etkinlik ve merasim kutlaması adı altında çevreye ve havaya ateş etmesidir. Bu durumda silahı kullanan veya zarar verici suç gerçekleştiren kişi ile hiçbir bağı olmayan bireylerde kalıcı fiziksel zararlar doğurabilmektedir.

Suç gerçekleştiren kişilerin suçun mağduru konumundaki zarar gören bireyleri tanıdığı olduğu durumlarda zarar verme amacının ölçüsü zarar verilen bireydeki meydana gelen zarar ile orantılı olmamaktadır. Maddi menfaat temin etmek amacı ile bireyleri korkutmak maksatlı çıkarılan kesici alet bireyi yaralayabilmekte kalıcı zarar verebilmektedir. Suçun failinin basit yaralama fiilini meydana getirmek istemesine karşın birey ağır şekilde yaralanabilmekte bu yaralanma kalıcı etki bırakabilmektedir.

Söz konusu fiziksel zararlar kalıcı nitelikte olduğu için bireylerin ya davranışlarında ya da görünümünde iz bırakmaktadır. Giderilmesi mümkün olmayan yaralanmalarda bireyler bu etkiler ile yüzleşmeye ve bu etkilerin sonuçlarına katlanmak zorunda kalmaktadır.

5. POLİSLİĞİN TARİHİ

Bu bölümde İlk çağlardan günümüze kadar polisin ve polisliğin varlığı incelenecektir. Tarih boyunca insanların kontrol altında tutulması, düzenin sağlanması ve güvenliklerinin temin edilmesi önemli bir gereklilik olmuştur. Düzenin sağlanması için yapılan uygulamalar bu kadar globalleşmemiş dünyada farklılık gösterebilmekteydi. Bazı coğrafyalarda insanlar kendi aralarından seçtikleri bireyleri düzenin sağlanmasında görevlendirirken bazı coğrafyalarda kimsenin düzen görevlisi olmadığı otokontrol sistemleri geliştirilmiştir.

Tarihin farklı dönemlerinde toplumlarda meydana gelen suçlar farklılıklar göstermiştir. Antik dönemde işlenen suçlar günümüzdeki kadar nitelikli ve özellik barındırmayan fiillerden oluşmaktaydı. Örneğin hayvan hırsızlığı, hırsızlık, iftira, tecavüz yaralama ve öldürme suçlarından oluşmaktaydı.⁸³ Nitelikli olmayan suçlar ve karmaşık olmayan yargılamalar için çok fazla personele gerek duyulmamaktaydı.

Polis kelimesi antik Yunanistan'da şehir anlamına gelmektedir, fakat burada şehir olarak anılan ifade yalnızca şehir olarak değil bir sistemi ifade etmekteydi.⁸⁴ Bu sistemli yapı toplum düzenini sağlamayı amaç edinmekteydi. Kolluk kuvvetlerinin milattan önce başlayıp günümüze kadar çeşitli evrelerden geçen kamu düzeni arayışı günümüzde polis ve kolluk olarak andığımız müesseseyi ortaya çıkarmıştır.

Polis kelimesinin bir diğer oluşumu da devletlerin oluşumu ile iltisaklıdır. Polis kelimesinin Mezopotamya olarak tabir edilen Ortadoğu'da etimolojik kökeninin Arapça olan "Hukuma" dan geldiği ve bu kelimenin günümüzde hükümet olarak nitelendirilen kolluk gücünü de kullanan anlamı ortaya koyduğu savunulmaktadır. Bu durum bize oluşan her devletin bir kolluk kuvvetinin varlığına ihtiyaç duyduğunu, kolluk kuvveti aracılığı ile varlığını sürdürebildiğini ortaya koymaktadır.⁸⁵

⁸³ Anupam Sharma, "Police In Ancient India" **The Indian Journal of Political Science**, Sayı 65-1, 2004 s. 101-110.

⁸⁴ Ben Bowling ve James Sheptycki, "Policing Globopolis", **Social Justice**, , Sayı 38 123-124, 2011, s. 184-202.

⁸⁵ Gaub Florence ve Alex Walsh, "The Public Are The Police: On The Role Of Citizens In Policing" Relationship Therapy: Making Arab Police Reform Work, European Union Institute for Security Studies (EUISS), 2020, s. 7-16.

5.1 Antik Dönem Polislik Tarihi

Antik dönemde bireylerin dünya üzerindeki nüfusunun daha az olması daha kapalı ve dış etkileşimi daha azdır. Genelde herkesin birbirini büyük oranda tanıdığı toplumlar olarak tanımlayabiliriz. Bu toplumlarda düzenin sağlanması için polislik benzeri yapılanmalarda ilkelden sistemli olana doğru gideceğiz.

Akraba Polisliği, akraba polisliği olarak tanımladığımız bu olguda Klan veya kabilenin üyeleri kendi yakalama ve infazlarını kendileri yerine getirmektedir. Suç işleyen kişinin yakalanması ve cezasının verilmesi için karmaşık bir yapı yoktur. Bu yöntem de genelde yargılama ve infaz hızlı ve kanlı gerçekleşmektedir. Sıklıkla kan davası ortaya çıkarabilmekteydi.⁸⁶

Antik dönemde Mısır'da Milattan Önce 1520 ile 1292 tarihleri arasında 18. Haneden döneminde Medjay denilen ve polis benzeri bir yapı olduğu değerlendirilen bir oluşumun olduğu tespit edilmiştir. Bu oluşum Kuzey Sudan ve Güney Mısır'da yaşayan Nubya adlı yerli halk oluşturmaktaydı. Sınırlarda devriye gezen askerlerle birlikte çalışıp, Teb gibi büyük şehirlerde kraliyet mezarları ve saraylarını korudular.⁸⁷ Günümüze kadar polislik teşkilatlarını andıran tespit edilmiş en eski yapı medjaylardır. Medjaylar aynı zamanda üzerlerinde daima bir kılıç veya sopa gibi caydırıcı bir eşya ile hareket etmekteydiler. Gerekliğinde mahkemelerin delil elde etmesi için işkence yaparak itiraf almak ve cezalandırmayı infaz etmek görevlerinde de kullanılmıştır.⁸⁸

Roma döneminde şehirlerde güvenliği doğrudan doğruya sağlayan bir kurum bulunmamaktaydı. Çeşitli oluşumlar geliştirilmeye çalışılsa da M.Ö 31 yılına kadar verimli çalışan bir kolluk sistemi kurulamamıştır. Roma vatandaşlarının suçluyu yakalamasına yardım etmek ve zabıta gibi görevleri de olan "*aedilus cirulus*" ismi verilen çalışanlar da gerekli düzenin sağlanmasında beklenen performansı sergileyemeyince şehirde yolsuzluğun ve suçların artması, organize çetelerin oluşması

⁸⁶ Bruce L. BERG, *Policing in Modern Society*, 1999, A.B.D., Butterworth-Heineman, s. 16.

⁸⁷ Clive Emsley, *A Short History of Police and Policing*, Oxford University Press, United Kingdom.

⁸⁸ Patrick B. Adamson, "*Some Comments on the Origin of the Police. 'Police Studies'*", *The International Review of Police Development*, vol. 14, no. 1, Spring 1991, s. 1-2.

gibi olaylar meydana gelmiştir.⁸⁹ Bu durum M.Ö 31 yılında Roma İmparatorlarından Augustus'un "*kohortes praetoriae*" olarak adlandırılan elit askerlerden polis gücü kurmasına kadar devam etmiştir.⁹⁰ Antik Mısır ve Roma'da polisliğin nasıl olduğuna detaylı olarak değindik. Bunun sebebi günümüz medeniyet seviyelerine ve kamu düzenine erişmemizde bu iki oluşumun önemli rol oynamasıdır.

5.2 Ortaçağ Polislik Tarihi

Ortaçağ döneminde dünya, antik çağa göre daha globalleşse de toplumların henüz tam anlamı ile benzer uygulamaları görüp taklit etme davranışı gelişmemiştir. O yüzden dünya üzerinde coğrafyalara göre farklı polislik türleri yer almaktaydı. Suç davranışının ne olduğu, yoğunluğu ve türü coğrafyaya ve toplumun kültürüne göre değişiklik göstermekteydi. Avrupa'da bazı davranışların suç olarak tanımlanması Anadolu'da suç olarak tanımlanmazken, Anadolu da suç olarak nitelendiren bir davranış Asya da suç olmayabiliyordu. Her yörenin ve devletin farklı hukuku ve bu hukuku tesis ve devam ettirecek düzeni vardı.

Osmanlı'da ortaçağ döneminde şehirlerin güvenliğini ve düzenini başta Yeniçeriler olmak üzere Bostancı, Cebeci, Topçu gibi askeri birlikler müşterek yürütmüştür. Ortaçağ döneminde kamu düzenini sağlayan teşkilatlanma yapıları aynı zamanda infazı gerçekleştiren birimler olarak da görev ifa etmiştir.⁹¹ Osmanlı da düzeni uygulamak için şeri mahkemeler kurularak bu mahkemelerde karar vermek için Kadılar görevlendirilmiştir. Kadılar asayişe müessir konuları emirlerindeki Subaşı, Yasakçılar, Kale dizdarları ile gerçekleştirmekteydiler. Suç teşkil eden davranışları ve kent düzenini de tesis eden kadılık makamı yakalanan suçluyu yargılayıp hakkında ilk ve son derece mahkemesi olarak (itiraz makamı bulunmadan) görev yapmıştır. Görevlerini yerine getirirken ekonomik ve mali suçlarda da gerekli denetlemeyi yapabilmek için emrinde "*muhtesib*" adı verilen kolluk birimi kurulmuştur.⁹²

⁸⁹ H. Gökçe Turkoğlu, "*Roma Devletinde Suçla Mücadele ve Kamu Düzenini Sağlama*", **Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.19, Özel Sayı 2017, s. 1867-1899.

⁹⁰ Ibid, s.1873.

⁹¹ Emniyet Genel Müdürlüğü İnternet Sitesi, Tarihçe (1299-1543), [<https://www.egm.gov.tr/tarihce>] Son Erişim Tarihi 02.Ağustos.2021.

⁹² İlber Ortaylı, **Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı**, 12. Baskı, 2020, Kronik Kitap, İstanbul, s. 48-50.

Osmanlı'da polislik ve kamu düzenine ilişkin de bir örnek vermek gerekirse, Osmanlı padişahlarından IV. Murad'ın(1612-1640) İstanbul şehrini dolduran bekar olup halkı taciz ve rahatsız eden serserileri sindirmek ve faaliyetlerini azaltabilmek için geceleyin fenersiz dışarda dolaşmayı yasaklatmıştır. Bu yasak ile meydana gelip vuku bulabilecek olumsuz hadiselerin önünü almak istemiştir.⁹³

Avrupa'da ortaçağda kilisenin de etkisi ile kamu düzeni dini kurumlar ile birlikte tesis edilmeye çalışılmıştır. Kamu düzeninin sağlanması için yeni bazı oluşumlara gidilmiştir. Bekçi "*Watchman*" adını verdiği oluşum ile 1608'de suçluları caydırma toplum düzenini tesis etme ve yangınları caydırma konusunda faaliyet gösteren bir teşkilat oluşumuna gitmiştir.

Fransa 11. Yüzyıldan itibaren çeşitli kolluk birimleri oluşturmuş olsa da merkezi bir sistem için 18. Yüzyılın sonunu beklemesi gerekti. Jandarma olarak adlandırdığı teşkilatın kurulumu ile kırsalda ve şehir merkezinde 18. Yüzyıl itibari ile kamu düzeni tesis etmiştir.⁹⁴ Fransa bu noktada ülkemizde dahil birçok ülkeye kolluk kuvvetlerinin merkezileştirilmesinde örnek olmuştur. Ülkemizde jandarma olarak anılan fransızca "*gens d'arme*" kökünden gelen kelime anlamı itibari ile "*gens*" adamlar, "*arme*" silah köklerinin birleşmesi ile silahlı adamlar olarak tercüme edilebilmektedir.

Ortaçağ döneminde günümüz güvenlik teşkilatları sistemlerine erişmek için bazı kritik seviyeler geçilmiş, nüfusun ve insan seyahatlerinin artması ile sadece bireylerin ve klanın kendi kendine düzenini sağladığı sistemin yetersiz kaldığı bundan dolayı yeni bir düzene geçilmesi gerektiği meydana çıkan oluşumlar ile anlaşılabilir.

5.3 Günümüz Polisliği

Günümüzde modern olarak tanımladığımız merkezi bir sistem olarak kurulup yönetilen polis teşkilatlarının kabul edilen ve diğer topluluklara örnek olacak ilk modern oluşumu 1829 yılında Sir Robert Peel tarafından Birleşik Krallık'da

⁹³ İsmail GÜL, **Osmanlı Devleti'nde Sultan Iv. Murad Dönemi Yeniçeri İsyanları (1623–1640)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kabul Tarihi:2006.

⁹⁴ P. J. Stead, "The police of france", **Medico-Legal Journal**, 33(1), 1965, s. 3-11.

gerçekleştirilmiştir.⁹⁵ Robert Peel ülkede kaotik düzenin artık tüm toplumu etkileyen hale gelmesi ve her bölgede farklı kolluk yapılanmaları ve farklı uygulamalar olmasının kolluğa olan güveni sarsması ve kontrolünde zorluklar çıkmasından dolayı metropol polisliğini oluşturmuş ve bir merkezileşmeye gitmiştir.⁹⁶

İngiltere hükümeti polis teşkilatında yaptığı revizyonlarla bugün ki modern polisliğin temelini atmıştır. Özellikle yapılanma ve çalışma, suçu önlemek için bazı uygulamalar geliştirmesi 21. yy polisliğini de büyük oranda etkileyen önleyici-proaktif polisliği desteklemiştir. Şehir polisliği; görevlilerin yalnızca işlenen veya meydana gelen bir suçtan dolayı faaliyet göstermesini değil aynı zamanda işlenmesi muhtemel suçlara karşı gereken önleme faaliyetlerini de yürütmesini sağlamaya çalışmıştır.⁹⁷

Tüm dünyada, kolluk görevlilerinin emri altında bulunduğu güçlü otoriterliklerin, toplum vicdanı gözetmeksizin vermiş olduğu emirleri yerine getirmesi artık sonlanmaktadır. Bunun yerine adalet ve kamu düzeninin tesisinde aktif görev alacak ve kamu düzeninde kanuni gerek ve emirleri yerine getirecek, hesap verebilir, şeffaf ve keyfi uygulamalardan uzak kurumlar oluşturulmaya çalışılmaktadır.⁹⁸

Dünyada kolluk eğitimleri gün geçtikçe gelişmekte ve alanın gereklerine uygun hale getirilmektedir.⁹⁹ Artık bir meslek ve alanında uzmanlık gerektiren bir iş haline gelen polislik mesleği halkla ilişkilerini de geliştirme konusunda çaba göstermektedir. Bu kapsamda toplum destekli polislik modelini benimseyen günümüzde birçok ülke, suçla mücadelede vatandaşların ve kurumların iş birliğinin suçla mücadelede başarılı olmak için elzem olduğunun bilinci ile hareket etmektedir.¹⁰⁰ Artık günümüzde Güney Afrika'dan Moğolistan'a kadar geniş bir alanda tercih edilen toplum destekli polislik, başarılı ve doğru bir yöntemle

⁹⁵ Clifford Shearing ve Monique Marks, "Being a New Police in the Liquid 21st Century Policing", **A Journal of Policy and Practice**, Volume 5, Issue 3, Eylül 2011, s. 210–218.

⁹⁶ Elaine A. Reynolds, **Before the Bobbies: The Night Watch and Police Reform in Metropolitan London, 1720-1830**, Springer, 17 Haziran 1998, s. 125.

⁹⁷ Carl Root, **Gale Researcher Guide for: The History of Policing**, Gale, Cengage Learning, 30 Ağustos 2018

⁹⁸ David H. Bayley, "The Complexities of 21st Century Policing, Policing", **A Journal of Policy and Practice**, Volume 10, Issue 3, Eylül 2016, s. 163–170.

⁹⁹ Tracey Green ve Stephen Tong, "Policing Education: International Perspectives, Policing": **A Journal of Policy and Practice**, 2019.

¹⁰⁰ Mike Brogden ve Preeti Nijhar, **Community Policing**, Routledge, Willan Publishing, Portland, 2014, s. 9.

uygulandığı takdirde suçun azalması ve meydana gelen suçun faillerinin tespit edilmesinde başarılı olabilmektedir.¹⁰¹

Kolluk hizmetlerinin faaliyetleri ve ne denli başarılı olduğu globalleşen dünyada artık bir medeniyet ve demokrasi kıstası kabul edilmektedir. Başta ülke vatandaşlarının huzur ve kamu düzeninden memnuniyetleri olmak üzere doğrudan ve dolaylı olarak birçok alana etki ettiği bir gerçektir.

¹⁰¹ Mike Brogden ve Preeti Nijhar, a.g.e. s. 125.

6. POLİSLİK TÜRLERİ

Polislik; kamu düzeninin sağlanması, devamlılığının yerine getirilmesinde ve düzenin koruyuculuğu hizmetlerinin ne şekilde yürütüldüğü olarak tanımlanabilir¹⁰² Polislik yani kolluk faaliyetlerinin yürütülmesinde belirli bir program çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir. Seçilen strateji kolluk teşkilatının yapılanmasından faaliyet alanlarının belirlenmesine ve olaya müdahalelerine kadar birçok alanı düzenlemektedir. Söz konusu stratejinin belirlenmesi için değerlendirilebilir ölçütte kıstaslar ile isabetli bir tahlilin yapılması elzemdir. Toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel durumu, kriminalize olmuş birey sayısının toplum nüfusuna oranı, toplumun gelir seviyesi, kolluk ile İş birlikteliğe olan yaklaşımı, eğitim seviyesi, çocuk sayısı gibi birçok değerlendirme ölçütü bu tahlilde kullanılmalıdır.

Dünya tarihi üzerinde belki de en uzun süre kullanılan ve halen kullanımda olan; suçun veya olayın meydana gelmesinden sonra harekete geçen ve cezalandırıcı uygulamalarla toplumu, hem kanun ve kurallara uymaya hem de verdiği ceza ile ıslah edici olmaya çalışan bir uygulama olan tepkisel polislik uygulanmaktadır. Diğer bir adı ile reaktif polislik suç veya olay meydana gelmeden önce kısıtlı faaliyet yürüten ve suç oluştuğu takdirde gerekli yaptırımların uygulanabilmesi ve adaletin tecelli etmesi için yürütülen kolluk uygulamalarıdır.

Günümüzde cezaların hem toplum açısından hem de bireyler açısından ne denli olumsuz sonuçlar doğurabildiği sıkça karşımıza çıkmaktadır. Uzun bir süre izole edilmiş ve toplumdan soyutlanmış bireylerin yeniden topluma kazandırılması hem maliyetli hem de başarısız olma potansiyeli yüksek olan bir süreçtir. Ama bir diğer yandan da Reaktif polislikte birey özgürlükleri en geniş anlamda yaşanabilmekte, kolluk ile toplum fertleri arasında suç veya olay oluşmadan herhangi bir reaksiyonun yaşanmaması bireylerin kendisini daha az tedirgin hissetmesini sağlamaktadır.

21. Yy için geçerli olmaya başlayan özellikle modernleşen toplumların güvenlik ihtiyacına cevap vermede son 70 yıllık dönemde kolluk kuvvetlerinin bürokratizm etkisinde kalması, iç güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesinde ciddi

¹⁰² Matthew Schwartz, "Defining Police and Policing" *Policing and (in)Security in Fragile and Conflict-Affected Settings: A Review of Perspectives on Policing in Sub-Saharan Africa*, **Global Center on Cooperative Security**, 2015, s. 6-9.

aksamalara sebep olduğu tespit edilmiştir.¹⁰³ Bu durum başta ABD olmak üzere yeni bir polislik yapılanmasının doğmasına sebep olmuştur. Yeni polislik türünün adı Proaktif polislik olarak da ifade edilmektedir.¹⁰⁴

Suç meydana geldikten sonra geliş anı ve sonrası için birçok problem yaratmaktadır. Suçlunun yakalanması, yargılama ve cezalandırma giderleri, mağdurun manevi ve maddi zararı, mağdurun ruhsal sağlığı, toplumda meydana gelen suç fobisi gibi birçok etki ihtiva etmektedir. Proaktif polislik daha çok suçun meydana geldiği andan itibaren hem mağdura hem suçluya hem de topluma yansıyan maddi ve manevi maliyetlerin oluşmamasını amaçlayan bir sistemdir.

Proaktif polislik çok geniş bir başlık olarak karışımıza çıkmaktadır. Proaktif yani tepkisel olmayan tepki olmadan alınan tedbirlerle suçu önlemeyi amaçlayan bu uygulama içerisinde birçok farklı yaklaşımı barındırmaktadır. Durum polisliği, tahmin odaklı polislik, sıcak nokta polisliği, toplum destekli polislik Proaktif polisliğin alt uygulama stratejileridir.

6.1 Reaktif-Tepkisel Polislik Teorisi

Bireylerin birlikte yaşamaya başladığı dönemden bugüne kadar toplumdaki suçlu davranışları bastırabilmek adına birçok girişimde bulunmuştur. Bunlardan en uzun süre denenen ve halen kullandığımız, ceza ile caydırıcılık modelidir.¹⁰⁵ Bir suçun işlenmemesi için suç işlenmeden önce; bazı davranışların kısıtlandığı, kısıtlanan davranışların sergilendiği takdirde yaptırımları ilan edilerek bireylerin bu cezalardan çekinip kısıtlanan veya yasaklanan davranışları sergilememesi beklenmektedir.

Reaktif uygulamalarda bazı tür suçlara müdahale için yetersiz olabilmektedir. Bunun en bariz örneğini çocuk istismarı olarak verebiliriz. Çocuk istismarı konusu hem dünyada hem toplumumuzda son dönemde gizlenmesi ve üstünün örtülmesinin

¹⁰³ Michael D. Reisig, "Community and Problem-Oriented Policing" **Crime and Justice**, vol. 39, no. 1, [The University of Chicago Press, University of Chicago], 2010, s. 1–53.

¹⁰⁴ Ibid, s.3

¹⁰⁵ Daniel S. Nagin, "Deterrence in the Twenty-First Century" **Crime and Justice**, vol. 42, no. 1, [The University of Chicago Press, University of Chicago], 2013, s. 199–263.

önüne geçilerek fazlaca ortaya çıkarılan bir konu olmuştur.¹⁰⁶ Bu artışın suça ilişkin bir artış olduğunu söylemek isabetli olmayacaktır çünkü çocuk istismarı konusu mağdurun kendini savunamayacak bazı durumlarda ise kendisine yönelen haksız fiili anlayamayacak erişkinlikte olabilmektedir. Suçun ortaya çıkmasında aile figürünün gözlem ve teşhis ile basit şüpheyi dahi görmemezlikten gelmemek iken ülkemizin kimi yörelerinde bu durum aile içerisinde kalması gereken bir sır gibi saklanabilmektedir. Bu sırda çocuğun başta ebeveynleri olmak üzere tüm yakınları ortak olabilmektedir.

Söz konusu suçları sadece çocuğun cinsel istismarı gibi değerlendirmek eksik bir değerlendirme olacaktır. Çocuğa karşı işlenen fiziksel, ruhsal, cinsel ve diğer tüm istismar türleri bu kapsamda değerlendirilmelidir. Tepkisel müdahalede kolluk müdahalesi için çocuk istismarının sadece fiilin meydana gelmesi ve sonuçlanması değil aynı zamanda bildirilmesi gerekliliği doğurmaktadır. Kolluk kuvvetlerine bildirilmesi bu denli zor olan bir konu hakkında reaktif polisliğin uygulanması, sadece bu tür beklenmesi benzer suçların artmasına sebep olabilmektedir.

Ayrıca reaktif yani tepkisel polislikte ihbarlara cevap vermek ve değerlendirme aşamasında sahadaki polisin yanlış yönlendirilmesine de sebep olabilmektedir. Gelen ihbarın değerlendirilmesi süreci sahadaki görevli ile bazen iki veya daha fazla vasıta ile gerçekleşmektedir. Bu durum da ihbarın önem ve ciddiyetini, kaç personelin gerekli olduğunu, öncelik durumunun tespit edilmesi gibi durumlarda problemlere dönüşebilmektedir. İhbarın doğru değerlendirilememesi olaya müdahale eden kolluk görevlilerini zor durumda bırakabilmektedir.¹⁰⁷

6.2 Proaktif-Önleyici Polislik Teorisi

Günümüzde çağdaş yaklaşım polisliğı olarak kabul edilen Proaktif yani suçun işlenerek etkilerinin ve sonuçlarının hiç ortaya çıkmadan alınacak tedbirlerle engellenmesi faaliyetleridir. Suçların engellenmesinde, kolluk hizmetlerinin ifasında başarısı kanıtlanmış birtakım uygulamalar mevcuttur. Bunların en önemlileri ve halen birçok güvenlik otoritesi tarafından kullanılan tahmin odaklı polislik ve problem

¹⁰⁶ Frank Dwards, "Family Surveillance: Police and the Reporting of Child Abuse and Neglect", **The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences**, vol. 5, no. 1, Russell Sage Foundation, 2019, s. 50-70.

¹⁰⁷ Birthe Jorgensen, "Transferring Trouble - The Initiation of Reactive Policing" **Canadian Journal of Criminology**, vol. 23, no. 3, 1981, s. 257-278.

odaklı polislik türleridir. Tahmin odaklı polislikte suçun meydana gelebileceği konumların, bazı değerlendirme prosedürleri ile tahmini yapılarak önleyici kolluk faaliyetlerinin yürütülmesi sağlanarak suç engellenmeye çalışılmaktadır. Problem Odaklı Polislikte ise suçların yoğun olarak meydana geldiği veya belli bir periyot ile tekrarlandığı durumlarda hassas noktalar seçilmekte ve kolluk kuvvetleri suçun yoğun olarak gerçekleştiği alanlarda hizmet vererek hassas alanlarda artan suçları azaltmayı amaçlamaktadır.¹⁰⁸

Tahmine dayalı Polislik modeli, özellikle mülkiyet suçlarının engellenmesinde etkili bir yol olarak görülmektedir. Dünyada henüz çok yeni bir uygulama olmuş olsa da kısa bir sürede olumlu sonuçlar ortaya koymuştur. Teknolojinin ilerlemesi, navigasyon ve suç haritalama sistemlerinin geliştirilmesi ile geliştirilen algoritmalarla riskli ve hassas bölgeleri tespit etmeye yarayacak yazılımlarda geliştirilmektedir.¹⁰⁹ Bu yazılımlar sayesinde devriye hizmetlerinin daha etkin ve verimli olması sağlanmaktadır.

Durumsal Polislik; Durumsal polislik dönemin şart ve gereklerine göre devamlı olarak güncellenen bir kolluk hizmeti sunulması gereğinden bahseder. Durumsal polislikte en önemli kavram doğru soruyu sormaktır. Gelenekselleşen polislik uygulamalarının ısrarla sürdürülmemesi gerektiğini, gerçekleşen ve gerçekleşme ihtimali bulunan suçlarla ilgili de çalışmalar yapılarak gerekli tedbirlerin alınmasının gerektiğini savunan bir polislik türüdür. Durumsal polislikte en önemli unsur güncellenmektir. İnsanların ihtiyaçları ve güvenlik talepleri karşısında güncellenerek toplumla etkili bir iletişimi amaçlamaktadır.¹¹⁰ Durumsal polislikte en çok üzerinde durulan husus değişen toplum yapısına ayak uydurmaktır denilebilir. Yani 50 yıl önceki kolluk uygulamalarının; zamanı geçen ve eskimiş olanlar ile artık anlamını yitirmiş ve verimliliğinden bahsetmenin mümkün olmadığı uygulamaların kaldırılması veya yenilenmesini savunmaktadır. Ayrıca dönemin gereklerini ve toplumun suça yönelimini multidisipliner yaklaşımlar ile tespit edip, faaliyet alanı

¹⁰⁸ Mohler G. O., "Randomized Controlled Field Trials of Predictive Policing", **Journal of the American Statistical Association**, vol. 110, no. 512, [American Statistical Association, Taylor & Francis, Ltd.], 2015, s. 1399-411.

¹⁰⁹ Andrew Guthrie Ferguson, "Policing Predictive Policing", **Washington University Law Review**, Vol. 94, No. 5, 2017, s.1115-1194.

¹¹⁰ James J Nolan, "Situational Policing", **FBI Law Enforcement Bulletin**, vol. 74, no. 11, Kasım 2005, s. 1-9.

kapsamında tüm idare yapıları ile ortak projeler geliştirerek uygulamayı öngörmektedir.

Risk Odaklı Polislik, Çağımızın en önemli gelişimi belki de teknolojik alanda gerçekleşen değişimdir. Bu değişimi polis kuvvetlerinin çalışmasında ve suçun engellenmesinde de kullanmak artık kaçınılmaz ve hale gelmiştir. Büyük veri ağları ve bu ağların analizi ile suç ile mücadele etmek ve suçun işlenmeden önce bazı somut bilgilerini derleyerek tespit etmek mümkün görünmektedir. Özellikle Coğrafi suç bölgelerinin oluşturulması ve tekrar eden suç hareketliliğinin tespiti ve azaltılması noktasında başarılı olabileceği tahmin edilmektedir.¹¹¹ Risk odaklı polisliğin çalışma düzeni özet ile; her suç ve her devriye görevi esnasında meydana gelen olumsuzlukların konumları ile kaydedilerek bir veri bankası oluşturulması¹¹², oluşturulan bu veri bankasından gerekli algoritmalar ile risk analizleri üretilip sahadaki personelin buna göre yönlendirilmesinin sağlanması olarak tanımlanabilecektir.¹¹³

Toplum destekli Polislik, Kolluk hizmetlerinin sunulması ve kamu düzeninin sağlanmasında toplumun desteğini almadan başarılı olmasının mümkün değildir. Hedeflenen ve arzulanan kamu düzenini tesis etmek için kolluğun toplumla iyi ilişkiler kurması, toplum ile kolluk arasındaki karşılıklı gerilimin minimum seviyede tutulması, kolluk hizmetlerinin yerine getirilmesinde şeffaflığın ön planda tutularak ceza adalet sisteminde kamuya açık bir hizmet sunması başarının anahtarı olarak görülmektedir.¹¹⁴

İç güvenlik hizmetlerinin sunulmasında günümüzde toplum desteğinin sağlanması elzem bir gerekliliktir. Sadece kolluk kuvvetlerinin suçu tespit etmesi, olayı görmesi faillerini tespit etmesi ve yakalaması mümkün olmayacağı aşikardır.¹¹⁵ Toplumun desteğini almış bir iç güvenlik düzeninde kolluğun neredeyse her sokakta her meydana her ulaşım aracında bir çift gözü daha bulunacaktır. Suçluların

¹¹¹ Leslie W Kennedy, “The Evolution Of Modern Policing.” **Risk-Based Policing: Evidence-Based Crime Prevention with Big Data and Spatial Analytics**, University of California Press, 2018, s. 11-13.

¹¹² Ibid, s. 53-56

¹¹³ Ibid, s. 102-117

¹¹⁴ US Dept of Justice, “*Principles of Good Policing: Avoiding Violence between Police and Citizens*” Washington, Community Relations, s. 81-115.

¹¹⁵ Mark Harrison Moore, “*Problem-Solving and Community Policing*” **Crime and Justice**, vol. 15, [University of Chicago Press, University of Chicago], 1992, s. 99–158.

yakalanmasında ve kamu düzeninin sağlanmasında toplum ile müşterek hareket edilmesi aktif birçok gözlemcinin yardımcı kolluk gibi suçla mücadeleye katılması anlamını da taşımaktadır. Yapılan araştırmalarda toplum destekli polislik modeli ile çalışan kolluk görevlilerinin toplum destekli polislik uygulaması gerçekleştirmeyen saha görevlilerine nazaran daha az şikâyet edildiği ortaya konulmuştur. Yani toplumun, toplum destekli polislik modeli ile uyumlu olmaya çalıştığı, kolluk ile müşterek hareket etmek için gönüllü olduğu ortaya konulmuştur.¹¹⁶

Toplumun ne şekilde kriminalize oluşuna dair birçok çalışma yürütülmüştür. Fakat bunlardan belki de en çok bilineni Toplumun anti sosyal davranışı ve Vandalizm davranışlarını anlamaya yönelik olarak gerçekleştirilmiş “Kırık Camlar Teorisi” olmuştur. Bu uygulama yıllar sonra farklı şekillerde denenerek aynı sonuçlar alınsa da ilk uygulayıcısı; Suç Psikoloğu Philip Zimbardo olmuştur. Zimbardo yaptığı deneyde plakası bulunmayan iki otomobilden biri refah seviyesi yüksek diğeri ise daha çok kriminalize olmuş iki mahalleye bırakmıştır. Suç oranı daha yüksek olan mahalledeki araç üç gün içerisinde parçalara ayrılarak kullanılmaz hale gelirken. Refah seviyesi daha yüksek ve suç oranı daha az olan mahalledeki araçta bir zarar oluşmamıştır. Bunun üzerine Zimbardo, dokunulmayan aracın camlarından bir tanesini kırarak gözlemine devam ettiğinde; tüm mahallelinin aracın parçalanması ve kullanılmaz hale gelmesine iştirak ettiğini görmüştür.¹¹⁷ Bu deney ve bu deneyden sonra yapılan benzer deneyler bize aynı sonuçları göstermiştir. Meydana gelen bir suç veya en ufak bir suçta gösterilen tolerans dahi suçun yayılmasına ve artmasına sebep olabilmektedir. Söz konusu deneyden yola çıkarak Sıfır Tolerans polislik uygulaması geliştirilmiş ve halen bazı ülkeler tarafından kullanılmaktadır. Suça, ne denli küçük ve önemi olmayacak gibi gözükse dahi hiçbir şekilde tolerans gösterilmemesi gerektiğini amaç edinen bu uygulama alınacak en sert tedbirlerle gerçekleştirilecek olaylara müsaade edilmemesini amaçlanmaktadır.¹¹⁸

Dünyada refahı ve kamu düzeninin kusursuzluğu ile tanınan İskandinav ülkeleri, son 30 yılda Amerika Birleşik Devletleri’nden etkilenecek uygulamaya

¹¹⁶ David A Kessler, “*The Effects of Community Policing on Complaints Against Officers*” **Journal of Quantitative Criminology**, vol. 15, no. 3, Springer, 1999, s. 333-372.

¹¹⁷ C. R. Sridhar, “*Broken Windows and Zero Tolerance: Policing Urban Crimes*”, **Economic and Political Weekly**, vol. 41, no. 19, 2006, s. 184143,

¹¹⁸ C. R. Sridhar, a.g.e. , pp. 1841–1843

koydukları, Toplum Destekli Polislik, Problem Odaklı Polislik ve Sıfır Tolerans uygulamaları ile kamu düzeninde etkileyici bir ilerleme kaydettikleri ve bu durumu koruyabildikleri ortaya koyulmuştur.¹¹⁹

Sıfır toleranslı polislik uygulamasına ilişkin bazı eleştiriler de mevcuttur. Örneğin Kırık camlar teorisini ve sıfır tolerans uygulamasının özellikle ABD New York'ta başarılı olduğu dile getirilerek birçok ülkede uygulanmaya başlanmıştır. Bu başarılarının altında, barındırdığı uygulamaların sıfır tolerans sisteminin bazı hürriyetleri ihlal edebileceği, suç oranlarının azalmasında ancak ortaya çıkan suçları gözlemleyebileceği, karanlık alanda kalacak suçlarda etkili olmayacağı odaklanılan sunucun yerine getirilmesi için toplumunun birçok noktada zorluk yaşayabileceği görüşleri dile getirilmiştir.¹²⁰

6.3 Karma Polislik Teorisi

Karma polislik teorisinde hem suçu engellemek için hem günümüz gereklerine uygun tedbirler almak hem de suç işlendikten sonra caydırıcı cezalar uygulayarak toplum üzerinde düzen tesis edilmeye çalışılmaktadır. Suçu engellemek için ne tam önleyici ne de tam tepkisel olmayan bu uygulamada bireylerin suça karışmaması veya suça karıştı ise caydırıcı bir ceza verilmesi öngörülmektedir. Her iki uygulamanın birlikte yürütülmesi bazı ülkelerde tepkisel polislikten önleyici polisliğe geçiş süreci olarak kullanılırken bazı ülkelerde bu sürecin kalıcı olması düşünülmektedir.

¹¹⁹ Cecilie Hoigard, "Policing the North.", **Crime and Justice: A Review of Research**, 40, 2011, s. 265-348.

¹²⁰ David Dixon, "Broken Windows, Zero Tolerance, and the New York Miracle" **Current Issues in Criminal Justice**, vol. 10, no. 1, Haziran 1998, s. 96-106.

7. ÖNLEYİCİ POLİSLİK TOPLUM İLİŞKİSİ

Önleyici Polislik Toplum ile doğru ve şeffaf bir ilişki kurmak çok önemlidir. Önleyici polislikte ortağımız olacak olan toplumun tam ve eksiksiz desteğini alabilmek adına kaynak kullanımında adil ve şeffaf olunması gereklidir. Meydana gelecek suçun medyatik olması muhtemel bir alanda gerçekleşme ihtimaline karşın daha fazla personel ve imkânı varlıksal üstünlüğü olan semtlerde kullanır, varlıksak imkanları daha az olan ekonomik olarak daha düşük gelir grubuna ait mahallelere yeterli kaynak ayırmaz iseniz istediğiniz verimi almanız mümkün olmayacaktır. Bu süreç sadece topluma; varlıklı bireylere proaktif, ekonomik olarak zayıf bireylere reaktif uygulaması göstermesi ikiyüzlülüğü ile toplumun kolluğa karşı güvenini kıracaktır.¹²¹

Güvenlik hizmetlerinin sunulması esnasında bireylerin özgürlük alanları kısıtlanabilmektedir. Bu durum kolluk ile toplumun arasında zaman zaman gergin süreçler meydana getirebilmektedir. Meydana gelen bu süreçlerde toplumun kolluktan beklediği şeffaf ve adil bir süreç yönetimidir. Günümüzde bu durumla mücadelede en etkin ve verimli unsurlar kamera ve ses kayıt unsurlarıdır. Son yıllarda, göğüste taşınabilecek makul büyüklükte kamera ve ses kayıt unsurları görevin yerine getirilmesinde karşılaşılabilecek olumsuzluk ve iddialara karşın kolluğun işini kolaylaştırabilmektedir.¹²² Söz konusu kamera ve ses kayıt cihazlarının kullanımı hem toplum bireyleri açısından hem kolluk açısından meydana gelmesi muhtemel şaibelerin önüne geçebilmekte, daha şeffaf ve toplum tarafından daha ikna edilebilir kanıtlar sunabilmektedir.¹²³

Kolluk kuvvetleri de her çalışan gibi hata yapabilme potansiyeline sahiptir. Toplum ile bireyler arasındaki dengeyi kurarken kolluk idaresinin ve kolluk personelinin yalnızca eleştiriler ile başa çıkabilmesi değil aynı zamanda eleştiriler ile

¹²¹ David T Masiloane, "Proactive Policing for the Rich and Reactive Policing for the Poor: Hypocrisy in Policing a Stratified Society", **South African Journal of Criminal Justice**, vol. 20, no. 3, 2007, p. 328-340.

¹²² Diane Sivasubramaniam, "International Perspectives on Procedural Justice: Trust and Respect Matter Even When Body-Worn Cameras Are Present.", **Law and Human Behavior**, vol. 45, no. 5, Ekim. 2021, s. 440-455.

¹²³ David K. Bakardjiev, "Officer Body-Worn Cameras—Capturing Objective Evidence With Quality Technology And Focused Policies", **Jurimetrics**, Vol. 56, No. 1, American Bar Association, 2015, s. 79-112.

yüzleşmesi de gerekmektedir.¹²⁴ Yapılacak hatalı bir davranışı, idarenin kurum kültürünün de etkisi ile katı bir şekilde savunulması toplumun iş birliğinden kaçınmasına neden olacak şekilde güvenini sarsabilecektir.

Tatbikî her uygulamanın olumlu tarafları kadar olumsuz tarafları da olabilmektedir. Önleyici polislik uygulamasında artan devriye ve durdurma müdahaleleri doğru eğitim verilmemiş ve yapacağı işi doğru kavrayamayan personellerde olumsuz tutum ve davranışlara sebep olabilmektedir. Örneğin devriye esnasında suçlu profili oluşturduğu düşünülen belli bir ırk, cinsiyet, inanış farklılıkları olan bireylere yönelik devamlı gerçekleşen kolluk müdahaleleri olarak değerlendirebiliriz. Bireylerin hayatlarına yönelik bu yıpratıcı ve devamlı gerçekleşebilecek benzer uygulamalardan mağdur olmamaları için gerekli tedbirlerin alınması şarttır. Hiçbir birey kendini devamlı olarak potansiyel suçlu olarak gören kolluk kuvvetleri ile yardımlaşmak istemeyecektir.¹²⁵

Önleyici Polislik uygulamalarında gelenekselleşmiş polis uygulamalarının olumsuz bir etkisi olan toplum ile kolluk arasındaki hiyerarşik ilişkiyi de yıkmak gerekmektedir. Yüzyılların kolluk kuvvetlerinin üzerine sindirdiği yapısal bir durum da toplumdaki birileri ile ikili ilişkilerine hiyerarşik yaklaşmasıdır. Yani kolluk kuvvetlerinin o an elindeki bulunan yetkilerini karşısında bulunan bireyin üzerinde olduğunu gösterme çabası içerisinde sergilemektedir. Tatbikî bu durum toplumda da karşılık bulmuş ve bireyler bir kolluk görevlisi ile görüşürken kendilerini daha tedirgin, daha gergin ve daha aciz görmektedirler. Toplumla iyi iletişim kurulması ve toplum açısından; “Polis Nasıl olsa bana yardım etmez.”, Kolluk açısından; “Soru sorsam da nasıl olsa bildiğini söylemeyecek” düşüncelerini değiştirmek gerekecektir.¹²⁶

Toplumla yeni destek ve iş birliği alanları oluşturmak, bu alanlarda güncel kalmak gerekecektir. Günümüzde gelişen sosyal medya alanları ve bu alanlarda artan 18 yaş altı bireylerin yoğun etkileşimi önleyici polislikte sosyal medya ve diğer medya

¹²⁴ Richards P. Davis, "Mission-Based Policing" **Police Practice and Research**, vol. 16, no. 5, 2015, s. 444-445.

¹²⁵ Nirej Sekhon, "Redistributive Policing" **Journal of Criminal Law and Criminology**, vol. 101, no. 4, 2011, s. 1171-1226.

¹²⁶ Jacques de Maillard ve Mathieu Zagrodzki, "Styles of Policing and Legitimacy: The Issue of Stop and Search", **Droit et Societe**, 97, 2017, s. 485-502.

araçlarının da kullanılabilirliğini ortaya koymaktadır. 18 yaş altı bireyler bölgesel çapta yapılan araştırmalarda suç ile doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen gençlerin polis ile iş birliği yapmada daha fazla gönüllü olduğunu ortaya koymaktadır.¹²⁷ Bireyler yaşları ne olursa olsun kendilerine haksız fiiller sergilenen bir toplumda yaşamak istemeyecek, kendilerine veya bir başkasına yapılmış haksızlıkları dile getirmekten vicdani bir haz alacaktır. Kendisine yönelen haksız fiile haksız bir fiil ile tepki veremeyen veya vermeyen birey toplum düzeninin sağlanmasında görevli personele bu haksız fiilin sonlanması için yardımda bulunabilecektir.

Aktif ve sürdürülebilir düzenli bir kamu alanı yaratıldığı, sıfır toleransa müsaade edilmediği takdirde bireyler arasındaki gerginliklerin bir kısmı konunun kolluğa yansımaması için birbirine saygılı ve ahlaklı konuşmayı gerektirecektir. Bireyler kendisi arasında meydana gelen tartışma ve gerginliklerin kolluğa veya adalet sistemine yansımalarını istemeyecektir. Bunun yegâne sebebi işleyen bir kamu düzeni kolluğu ve adalet sistemi oluşturmaktır. Toplum bireyleri sergiledikleri davranışlarında; sergilesin etkisiz bir kolluk gücü ve ceza almayacağına veya uzun süren adalet sisteminden güç alabilmektedir. İşlemeyen veya geç işleyen adalet, etkisiz ve işlem yapmayan kolluk sistemi bireyler arasındaki gerginliği yükseltebilirken bunun tam tersi durumlarında iki taraf birbirlerini kolluğa durumu aktarmak veya karşılıklı olarak aktarmamak konusunda mutabık kalarak kendi aralarında düzeni tesis edebilmektedir.¹²⁸

Bu bağlamlarda mevcut önleyici modeli benimseyerek bir geçiş yapmak mümkün mü ve ne kadar sağlıklı olacaktır? Bu durum gelenekselleşen polis uygulamalarının yerini almasını bir gecede beklemek tatbikî mümkün değildir. Doğru kaynak aktarımı, doğru personel eğitimi ile başlayan süreç topluma en uygun şekilde toplumunda desteği ve katkısı ile gerçekleştirilmelidir.

¹²⁷ Astrid Dirikx ve Jan Van den Bulck, “Media Use And The Process-Based Model For Police Cooperation: An Integrative Approach Towards Explaining Adolescents’ Intentions To Cooperate With The Police”, **The British Journal of Criminology**, vol. 54, no. 2, Oxford University Press, 2014, s. 344–365.

¹²⁸ Katherine Smith, “Don’t Call the Police on Me, I Won’t Call Them on You’: Self-Policing as Ethical Development in North Manchester.” **Realising the City: Urban Ethnography in Manchester**, Editör Camilla Lewis ve Jessica Symons, Manchester University Press, 2018, s. 189–204.

8. ÖNLEYİCİ-PROAKTİF POLİSLİKTE DESTEKLEYİCİ FAKTÖRLER

Suçun engellenmesi, kamu düzeninin tesis edilmesi günümüzde artan nüfus ile değerlendirildiğinde sadece bir kurum kuruluş veya belirli bir kuvvetin tek başına başarılı olmasının mümkün olamayacağı ortadadır. Artan nüfus, şehirlere düzensiz göç, eksik planlama gibi birçok sorun sebebi ile özellikle büyükşehirlerde kolluk kuvvetlerinin yetersiz kalabildiği birçok örnek ile ortaya konulabilmektedir. Hal bu durumda iken kolluk kuvvetlerine toplumsal bir desteğin olması, desteğin sağlanması güven ile bir iş birliği kurulması suçu önlemek için şarttır.

Suçun engellenmesi için kamu kurumlarının müşterek çalışması, toplumun bilinçlendirilmesi, toplum ile kolluk kuvvetleri arasında güvene dayalı bir bağın kurulması bir günümüzde bir zorunluluktur. Bu süreci müşterek çalışmalar ile tüm kol faaliyetlerini birlikte ve düzenli olarak çalıştırmak idareyi kamu düzeninin tesisinde başarılı kılacak en önemli hususlardan biridir.

Her sokağa iki kolluk görevlisi, her sokağın her yerini gösteren kamera yerleştirilse dahi bu şekilde suçu tespit etmek ve engellemek her zaman mümkün olmayacaktır. Her sokakta iki polis olması demek dört adet göz ve dört adet kulak demek iken, toplumun desteğini almış, iş birliği içerisinde kamu düzeninin devamlılığını sağladığınız takdirde aynı sokakta bin adet göz bin adet kulağınız olabilecektir. Suçun işlenmeden önceki şüpheli hareketlerinin tespiti, işlenen bir suçun faillerinin yakalanması için tanıkların ne denli önemli olduğu hukuki açıdan bilinen bir durumdur.

Örnek olarak Polonya’da polise suçla mücadele ve kamu düzeninin tesisinde görev alanına giren konulara ilişkin olarak, kriz durumlarında veya gerektiği zamanlarda sivil toplum kuruluşları ile protokol yapmak, çalışma düzenlemek ve düzenin yeninden tesisini sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yaparak yürütmek sorumluluğu verilmiştir.¹²⁹ Bu kapsamda Her suçun kolluğa ulaşmadığı bazı suçların kolluğa veya adli mercilere ulaşmasının çok zor olduğu durumlar mevcuttur. Yapılan çalışmalardan bunlardan biri olan Çocuklara karşı gerçekleşen cinsel suçların

¹²⁹ Martyniak, Kamil, and Dariusz Szydłowski. “Cooperation Between State Agencies and NGOs in Crisis Situations.” *Zeszyty Naukowe (Wyzsza Szkoła Finansow i Prawa w Bielsku-Bialej)*, vol. 22, no. 4, Dec. 2018, pp. 17–20.

engellenmesinde sivil toplum kuruluşları ile Kolluk kuvvetlerinin müşterek faaliyetler göstermesinin daha başarılı olabileceği, kolluk ile sivil toplum kuruluşlarının olumlu ilişkiler kurmasının, bahse konu suçun engellenmesinde yadsınamayacak ölçüde kolluk kuvvetlerine destek olabileceği değerlendirilmiştir.¹³⁰

Sivil toplum kuruluşları çoğu zaman evrensel değerler kapsamında hareket ettiği için her zaman bir taraf gibi değerlendirilmediği durumlar mevcuttur. Bu sebeple kimi suç krizlerinde aracı olmak gibi faaliyetlerde gösterebilmektedir. Uganda polislerince yasadışı insan kaçakçılığı mağdurlarının kurtarılmasına ilişkin Kenya’da yürütülen bir operasyonda Sivil toplum kuruluşları aktif rol oynayarak 31 kadın 7 erkek olmak üzere 38 yasadışı insan kaçakçılığı mağdurunun kurtulmasına aracı olmuştur.¹³¹

Kolluk uygulamaları ve sadece idarece alınacak tedbirlerin engelleyemeyeceği, engellenmesi günümüz teknolojik imkanları ile çok zorlanılan bazı suçlar vardır. Bu suçlardan biri de çevrimiçi çocuk pornografisidir. Bu suç sanal ortamda, şifre ile erişilen bazı kapalı oturumlarda gerçekleştirilmektedir. Online platformlarda gerçekleştiği ve birçok suçlunun bu oturumlara rumuz ile katılmasından dolayı kolluğun suça müdahalesi çok sınırlı olmaktadır. Çevrimiçi çocuk pornografisi ile mücadele için yalnızca kolluğun mücadelesinin yeterli olabilmesi mümkün değildir. Mağdur çocukların tespiti ve suçun ortaya çıkarılması, pişmanlık duyan suç şüphelilerinin kolluktan ve adli süreçlerde kendisini izah edememesinden korktuğu için itirafta bulunamaması, suçun engellenmesinin önüne geçmektedir. Yapılan araştırmalar ile toplum desteği ve tüm kurumların katılımı ile ortak mücadelenin başarı getirebileceği değerlendirilmiştir.¹³²

Sivil Toplum kuruluşlarının ceza ve adalet sistemine katılımı, multidisipliner yaklaşımın bir örneğidir. Suça ilişkin suçun işlenmesinden cezalandırılmasına, cezalandırılmasından ıslahına kadar birçok alanda aktif rol oynayabilen Sivil Toplum

¹³⁰ Grace A, Ricciardelli R, Spencer D, Ballucci D. Collaborative policing: networked responses to child victims of sex crimes. *Child Abuse & Neglect*. 2019;93:197-207.

¹³¹ “Ugandan Police Rescue 38 Victims of Human Trafficking in Kenya”, **Citizen (Tanzania)**, 16 Eylül 2021, EBSCOhost,ezproxy.mef.edu.tr:2160/login.aspx?direct=true&db=n5h&AN=GUJUTAN20210916.00001&lang=tr&site=eds-live (Son Erişim Tarihi 15.12.2021)

¹³² Kemal Veli Açar, “Organizational Aspect of the Global Fight against Online Child Sexual Abuse” **Global Policy**, vol. 8, no. 2, Mayıs 2017, s. 259-262.

Kuruluşlarının aktif bir şekilde ceza adalet sistemine ve toplumsal olarak suçun engellenmesine katkısı olacağı değerlendirilmektedir.¹³³

Kolluk uygulamalarının dönem dönem siyasi etki altında kaldığını istisnai birkaç ülke hariç tüm ülkeler için olduğu gibi bizim ülkemizde de yaşandığı aşikardır. Dönemin siyasal hareketleri ile bağ kurarak bağımsız ve adil bir kolluk olmak yerine taraflı yaklaşım dediğimiz bir yaklaşım göstererek vatandaşlara, şahsi düşünceleri ile yaklaşan kolluk görevlileri olabilmektedir. Böyle durumlarda, oto kontrol sistemlerinin ve iç denetim yollarının çalışmaması veya çalışmak için gönüllü olmaması durumunda sürecin erkenden farkına varılarak toplumsal olarak ortaya duyarlılık koymak yine Sivil Toplum Kuruluşlarınca gerçekleştirilebilecektir. Kolluğun yaklaşımında kişilerin şahsi ve özel düşüncelerine göre bir yönelim mevcutsa bunu Sivil Toplum Kuruluşları daha objektif bir şekilde dile getirebilmektedir.¹³⁴

8.1 Sivil Toplum Kuruluşları ve Kolluk İş birliği

Göç artık sadece ülkemizin değil dünyanın ele aldığı ve görmezden gelmesinin artık mümkün olamadığı bir gerçektir. Düzensiz nüfus hareketlerinin birçok etkisi ve sonucu olabilmektedir. Kolluk açısından değerlendirildiğinde ise göçmen kitlesinin kriminalize olmasını engellemek, baskı altına almadan kontrol altına tutmak ve kitlesel şiddet eylemlerinin önüne geçmektir. Yani kamu düzeni için kollukça yerine getirilmesi gereken yegâne görevlerden bazıları bunlardır. Özellikle göçmenlere yönelik kitlesel olarak gerçekleşecek veya gerçekleşmesi muhtemelen olayların önceden tespit edilmesi, önüne geçilmesi kamu düzeninin korunmasında hayati öneme sahiptir bunun için göçmenlerle ilgilenen Sivil Toplum Kuruluşları ve derneklerle etkili iş birliği sürdürebilmek, tedbirli bir yaklaşım sergilemeyi sağlayacaktır.¹³⁵

¹³³ Akbar Varvahi, "Non-Governmental Organizations Participation in Criminal Processes" **Journal of Politics and Law**, vol. 9, no. 9, Kasım 2016, s. 110-118.

¹³⁴ Open Society Foundations, "Reform of Police Stop and Search Practices in Spain." *Fair and Effective Police Stops: Lessons in Reform from Five Spanish Police Agencies*, **Open Society Foundations**, 2015, s. 15-20. <http://www.jstor.org/stable/resrep27127.5> (Son Erişim 17.12.2021)

¹³⁵ Natashia Tidwell, "Fragmenting the Community: Immigration Enforcement and the Unintended Consequences of Local Police Non-Cooperation Policies", **St. John's Law Review**, vol. 88, no. 1, Spring 2014, s. 105-142.

Başladıktan sonra kitlesel şiddetin önüne geçilmesi daha zor ve toplum üzerinde daha travmatik etkiler yaratacak bir süreçtir.

Ülkemiz konumu gereği dünya mirasının ve insanlık tarihinin uzun bir süre ev sahipliğini yaptığı coğrafyada bulunmaktadır. Bu durum ülkemizde birbirinden bağımsız veya ayrı inanış içerisinde farklı ibadet şekilleri benimsemiş topluluk ve azınlıklar ihtiva etmesinin sebebidir. Her bireyin özünde sadece kendisinin seçip karar vermesi gereken ve idarece/kollukça dolaylı yoldan veya doğrudan amasız saygı duyulması, sadece yasal mecburiyetlerle değil insan olabilmenin gereği ve mecburiyetidir. Ülkemizde bazı dönemlerde ne yazık ki bireyin farklı inanış ve kültürü benimsemiş bireylere yönelik kitlesel eylemler gerçekleşmiştir. Can kayıpları, soykırım ve holocoust kadar olmasa da bir bireyin dahi bu sebeple zarar görmesi toplumsal olarak travma ihtiva etmektedir. Bu sebeple toplumun her kesiminden her inanıştan bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu sivil toplum kuruluşları ve derneklerle etkili olarak iletişim kurmak, topluluk kaygılarının paylaşılmasını sağlamak, kaygılar ile azami özen göstererek ilgilenmek ülkemizde bu süreçlerin tekrar yaşanmasına mâni olabilecektir.

8.2 Toplum ve Kolluk Teşkilatları iş birliği

Kolluk ile vatandaş ilişkisi, verimliliği yüksek maliyeti azaltan bir çalışmadır. Çevre suçları olarak tanımlanan ve kamuya karşı suç olarak nitelendiren atıkların doğaya kontrolsüzde bırakılması suçunu engellemek için toplum ile iş birliği yapmak, bireylerin bu hususta şüpheleri ve görgülerini kolluk ile paylaşmasını sağlamak çevre suçlarının önüne geçmek için önemli bir faktördür. Bu suçun önüne geçmek birçok noktada sadece kollukla denetiminin yeterli olamayacağı ortadadır. Çünkü doğaya atık dökmek için birçok seçenek mevcuttur. Bu hususta toplumsal iletişim ile bunun önüne geçmek için şüphelilerin ihbar edilmesi. Hem de atık dökümü yapan kişi ve kişilerin tespit edilebilmesi, cezalandırılması için tanık olacak bireyler çevre suçlarının gerçekleşmesinin önüne geçebilecektir.¹³⁶

¹³⁶Douglas A. Sprague ve Piekarski Henry J., "Hazardous Waste Spills: Police-Community Cooperation", **FBI Law Enforcement Bulletin**, vol. 60, no. 12, Aralık 1991, s. 14-17.

Örnek olarak Önleyici polislik uygulamasında Hırvatistan polisi on yıldan fazla bir süredir önleyici polisliği etkili bir şekilde sürdürmektedir. Önleyici polisliği sadece kolluk kuvvetlerince uygulanan bir program olarak değil tüm belediye ve kamu idareleri ile ortak projeler yürütmekte, şehirlerde ve ilçelerde suç önleme konseyleri kurarak fikir alışverişi ve etkileşim sağlamaktadır.¹³⁷

Polislik günümüzde sadece devriye gezmek, ihbarlara gitmek manasına gelmemektedir. Polislik aynı zamanda güvenlik ve kamu düzeninde iş birliği için halkın ihtiyaçları ve taleplerinin tespit edilmesi ve çözülmesi anlamı da taşımaktadır. Özel sektördeki bir işletme nasıl müşterilerinin taleplerini tespit edip bu kapsamda stratejiler belirliyor ise kolluk kurumları da güvenliğin ve düzenin tesisi için toplum ile iş birliği yapmalıdır.¹³⁸ Özellikle üniversiteler gibi bireylerin birçok ortak özelliğe sahip olduğu ve bundan dolayı kitle psikolojisi ile hareket ettiği yerlerde doğrudan tüm öğrencilere yönelik zor kullanmaya başlamadan önce iş birliğinin denenmesinin başarı getireceği değerlendirilmektedir. Vandalizm veya şiddeti körükleyen öğrencilerin tespit edilmesi, öğrenci kitlesinin tamamına doğrudan müdahalede bulunmadan tespit edilebilmesi iş birliği ile olanaklı gözükmektedir.¹³⁹

8.3 Diğer Kamu Kurum Ve Kuruluşları ile Kolluk Teşkilatları İş Birliği

Suçü önlemek sadece kolluk kuruluşları ile yürütülmesinin mümkün olmayacağını yukarıdaki başlıklarda açıklamıştır. Toplumun, idarenin faaliyet alanındaki tüm kurumların müşterek çalışması esastır. Kamu kurum ve kamu kurumu niteliğindeki tüm idareler ile birlikte ortak bir faaliyet yürütmek ve görev paylaşımı yapmak suç önleme sürecinin etkili ve verimli olmasını sağlayabileceği gibi sürecin yürütülmesi için sadece bir veya birkaç kamu kurumuna bel bağlanması, tek başına faaliyet göstermesinin beklenmesi önleyici polislik için etkili bir sonuç getiremeyecektir.¹⁴⁰

¹³⁷ Matic Matulic Horvat, Krunoslav Gosaric, K. G. Eman Mesko, U. Pirnat, "2nd National Conference On Local Safety And Security: Safety And Security In Local Communities", **Univ Maribor Press**, Murska Sobota, Slovenia, 2016, s.13-19.

¹³⁸ Keith Jackson, ve John Lansley, "The Police in the Community: Experiment in Police-University Co-Operation", **Police Journal**, vol. 44, no. 4, October 1971, s. 294-301.

¹³⁹ Keith Jackson, ve John Lansley, A.g.e, s. 294-301.

¹⁴⁰ Comparative Analysis of Delinquency Prevention Theory: Working Papers of the National Task Force to Develop Standards and Goals for Juvenile Justice and Delinquency Prevention. Washington, National Institute for Juvenile Justice and Delinquency Prevention. HeinOnline,

Bu konuda perspektifi anlatmak için daha anlaşılabilir bir şekilde izah etmek istersek şöyle ki; Her bakanlığın, her kamu kurumu niteliğindeki kuruluşun meslek ve alan bazında suçları tespit edebilmesi daha kolay ve mümkündür. Suçun tespit edilmesi, suçun engellenmesi, suçun meydana gelebilmesi için birçok faaliyet alanı saymak mümkündür. Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı gibi sürecin en önemli ayaklarını yürüten bakanlıkları saymaz isek, Çocuk suçluluğunun azaltılması ve 18 yaşının altındaki bireylerin yeniden kriminalize olmasının önüne geçilebilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı program yürütebilmelidir. Çevreye, doğamıza, doğal alanlarımıza ve şehirlerdeki imar kirliliklerine, karşı Çevre İklim Değişikliği Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı faaliyet yürütmeliyken, Nükleer madde kaçakçılığı, enerji hırsızlığı ve buna benzer alanlarda suçların engellenmesi için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kaçakçılık suçları için Ticaret Bakanlığı, malpraktis suçları, Yasadışı organ nakli ve gayri resmi muayenehaneler için Sağlık Bakanlığı ve Türk Tabipler Birliği gibi kurumların ortak çalışması suçun engellenmesi için önemlidir. Her kurumun kendi alanında engelleyebileceği veya işlenmesine mani olacağı suç mevcuttur. Söz konusu faaliyet alanlarının değerlendirilerek her kurumun titizlikle üzerine düşen programı geliştirmesi ve yürütmesi suç oranının düşmesine yardımcı olabilecektir.

8.4 Bireyler İle Kolluk Teşkilatları İşbirliği

Kolluk ile bireyler arasındaki ilişkinin kamu düzenine dair işbirliğini nasıl etkilediğine dair yapılan araştırmalarda kolluk ile arasında olumsuz bir bağ olan kolluk teşkilatlarının görevlerini ifa ederken daha çok sorunla karşılaştıkları, suçun bildirilmesi ve tanıklık yapılması konusunda yeterli desteği alamadığı tespit edilmiştir.¹⁴¹ Bu bağlamda toplumun yaşı, cinsiyeti, siyasi görüşü ve diğer değerleri bir kenara bırakılıp bağımsız ve objektif bir kolluk bakış açısı ile işbirliği yapmak önemlidir.

<https://ezproxy.mef.edu.tr:2269/HOL/P?h=hein.agopinions/cadelqprvt0002&i=30>, (Son Erişim Tarihi 22.12.2021)

¹⁴¹ Paul E. Smith ve Richard O. Hawkins, "Victimization, Types of Citizen-Police Contacts, and Attitudes toward the Police", *Law & Society Review*, vol. 8, no. 1, Fall 1973, s. 135-152.

Bireylerin iş birliği için bireyin yeteri kadar motive olması şarttır. Bireylerin suça ilişkin bilgi ve görgülerini paylaşması kendileri açısından topluma karşı duyacakları manevi haz ile yetinmeleri her zaman tek başına etkili olmayabilecektir. Suçun önlenmesi ve iş birliğinde doğru şekilde teşvik edilmesi birey kolluk ilişkilerini geliştirecek bir unsurdur.¹⁴² Örneğin maddi teşvikler verilmesi, kimlik gizliliğine dair yeterli garantiler sağlanması, gerektiği takdirde suçun niteliğine göre ihbarcının kimliğini gizlemek için başka ülkede yaşayabilmesi için yeterli diplomatik ve ekonomik desteğin sunulması, kamu kurumu çalışanları için mobing ve meslekten ihraç olmaması için bağışıklık sağlanması gibi uygulamalar teşvik edici olacaktır.

Toplum ve bireylere kazandırılmak istenen iş birliği ve etkili iletişim için önce kolluk görevlilerinin sürecin önemini anlaması ve ihbarı değerlendirmek için gönüllü olmasının sağlanması gerekmektedir. Sürecin önemini anlayamamış veya bu sürecin sadece kendisini boş bir uğraşıya götüreceğini düşünen kolluk görevlisi ihbarı önemsemeyecek, hatta başından savacaktır. Aynı süreç ceza evleri personeli, denetimli serbestlik müdürlüğü gibi kurumlarda, personelin doğru ve yeterli şekilde eğitilmesi sürecin verimliliğini arttıracaktır.¹⁴³

Bireylerle etkileşimde bireylerin adlarının gizli kalması kaydı ile yapacağı ihbara dair tutanak tanzim etmekten, zabıt tutmaktan imtina etmek hem değerlendirilebilecek bir suç ihbarını kaybetmek, hem de aynı ihbarcının tekrar iş birliği yapmasındaki motivasyonunu azaltacaktır. Bu durum tespit edilmesi zor olan kapalı öğüt oluşumlarının suç faaliyetinin ortaya çıkarılmasından yürütülmesi gereken çalışmaları kısıtlayan engelleyen bir durum ortaya çıkarmaktadır. Kolluğa eğitiminin verilmesinin yanında düzenli ve objektif denetimler ile kolluğun ihbarlara ve bireylerin iş birliğine karşı ilgisi veya ilgisizliği tespit edilerek süreç kontrol altında tutulmalıdır.

¹⁴² Joel H. Henderson, "Public Law Enforcement, Private Security and Citizen Crime Prevention: Competition or Cooperation" **Police Journal**, vol. 60, no. 1, Ocak 1987, s. 48-57.

¹⁴³ Albert J. Sargent, "Getting Police Cooperation" **Yearbook**, 1930, s. 245-247.

9. TÜRKİYEDE ÖNLEYİCİ POLİSLİK FAALİYETLERİ

Başta İçişleri bakanlığı ve bağlı kolluk kuruluşları olmak üzere suç önleme alanında sosyal çalışmalar yürütmesi beklenen Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar bakanlığına; suçun önlenmesi için yürütülen önleme faaliyetlerine ilişkin olarak, hangi faaliyetlerin yürütüldüğü, hangi uygulamaların devam ettiği ve hangi uygulamalara geçilmesi için faaliyetlerin devam ettiğine dair Dilekçe Kanunu ve Bilgi edinme kanunu kapsamında dilekçeler sundum.¹⁴⁴¹⁴⁵¹⁴⁶ Fakat özetle söz konusu sorularıma yönelik olarak hazır veri bulunulmadığı ve gerekli tespitlerin yapılması için çalışma yapılması gerektiğinden taleplerim kurum ve kuruluşların internet sitesine ve açık kaynaklardan yapmam gerektiği tarafıma yazılı ve zımni olarak iletildi.¹⁴⁷ Konuya ilişkin olarak Jandarma Genel Komutanlığı Öngörücü Kolluk anlayışı ile yapay zeka destekli faaliyetler yürütüldüğünden ve İç güvenlik sektöründe sivil gözetimin güçlendirilmesi için çalışmalar yapıldığından bahisle tarafıma yazılı olarak bilgi vermiş fakat söz konusu faaliyetlerin istatistiki bilgisinin temin edilmesi mümkün olmamıştır.¹⁴⁸

Bu kapsamda; ülkemizde kolluk faaliyetleri içişleri bakanlığına koordinasyonunda yürütülmektedir. Kamu düzeni ve suçla mücadele; İçişleri Bakanlığı bünyesinde bulunan başta Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı olmak üzere bağlı kurum ve kuruluşlarca yerine getirilmektedir. Ülkemizde önleyici polisliğin yeterli ilerlemelerini şu an için ne yazık ki görememekteyiz. Birçok alanda halen tepkisel polislik uygulamaları devam etmektedir. Suçun oluşması akabinde gereken adli işlemler yürütülmekte, önleyici polislik uygulamaları ise destekleyici faaliyetler olarak yerine getirilmektedir. Kolluk faaliyetlerinin suçla mücadelesinde önleyici faktörleri beş başlık altında incelenecektir.

¹⁴⁴ İstanbul Valiliğinin 17.12.2021 Gün ve E-85840981-010.07.01-146067 Sayılı yazısı.

¹⁴⁵ Esenyurt Kaymakamı'nın 16.12.2021 GÜN VE E-60931568-492-6024 Sayılı yazısı.

¹⁴⁶ Esenyurt Kaymakamı'na 10.12.2021 Günlü sunularak 12560,12559,12558, sayı numaraları ile kaydedilen Dilekçeler.

¹⁴⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 16.12.2021 gün ve E.2021121609465998705 Sayılı yazısı.

¹⁴⁸ Jandarma Genel Komutanlığı'nın 11.01.2022 gün ve Bila Sayılı Cevabi Yazısı.

9.1 Çağrılara ve İhbarlara Cevap verme Faaliyetleri

Her kolluk teşkilatının olmazsa olmazı olan acil çağrılara cevap verme faaliyetleri, hayati bir risk, suça ilişkin ihbar, kamu düzenine karşı kollukça müdahale edilmesi istenilen her konuda bireylerin arayabildiği, akabinde ihtiva ettiği öneme göre öncelik sırası belirlenerek yeterli görevli personel yönlendirilmektedir. Ülkemizde “112” numaralı ortak hat üzerinden yapılan ihbar ve çağrılara cevap verilmekte, konum bilgisi talep edilerek konuma en yakın kolluk biriminin konuya muhatap ekibine bilgi aktararak olaya müdahale edilmesi sağlanmaktadır. Asayiş polisliği olarak da anılan bu uygulamalar ile suç ihbarının değerlendirilmesi ve gerektiği takdirde adli süreçlerin başlanması sağlanmaktadır.

Çağrılara cevap vermede başarı kriteri olarak çağrının alındığı andan itibaren çağrının talep edildiği mevkiyle görevlilerin ulaşma süresi baz alınmaktadır. Yaptığım açık kaynak araştırmalarında tutarlı ve güncel bir veri elde etmem ne yazık ki mümkün olmamıştır. Bu süreler dahilinde suça etkin müdahale ve bireylerin kolluğa karşı güveninin artmasının sağlanması amaçlanırken, suç işleyecek bireylerde de caydırıcı etkisi olabilmektedir. Kolluk faaliyetleri açısından etkin, verimli ve sürdürülebilir çağrı sistemi kurulması temel amacının hız ve süre olduğu kadar ihbarı sınıflandırarak doğru müdahale edilmesi önemlidir. İhbarın niteliği, kaç ekip tarafından müdahale edilmesi gerektiği, sevk edilen ekiplerin yeterli olup olmayacağı, alanında uzman gerektiği takdirde bilgilerin ne şekilde aktararak sürecin yürütülmesi gerektiği hususları gerekli eğitimlerin verildiği uzman personelce yerine getirmesi gerekmektedir.

9.2 Araçlı ve Yaya Devriye Faaliyetleri

Emniyet Genel Müdürlüğünce ve Jandarma Genel Komutanlığınca kuvveye kayıtlı sivil görünümlü, resmi görünümlü araçlar veya yaya olarak; kara, deniz ve hava araçları ile ihbarlara cevap vermek haricinde yapılan devriye, dolaşım faaliyetleridir. Bu faaliyetler önleyici polisliğin bir unsuru olan görünür olma ve suçla mücadelede sahada her an hazır olmanın gereğidir. Bu faaliyetler için ülkemizde Kolluk ve Jandarma birimlerince kullanılan yönlendirme ve navigasyon sistemleri mevcuttur fakat bu devriye faaliyetlerinin ne şekilde başlayıp sonlanacağı, hangi güzergahlarda

devam edeceği herhangi bir yazılım veya algoritma ile belirlenmemekte, birim yöneticileri tarafından veya ekip amirleri tarafından tayin edildiği bilinmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğünün ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın kurumsal internet sitelerinde araçlı ve yaya devriye faaliyetlerinin planlanmasında nasıl bir usul ve esasın izlendiğini herhangi bir yazılımla suçun haritalandırılıp haritalandırılmadığını, haritalandırıldığı takdirde ise ne şekilde uygulandığına dair bir bilgi ve belge bulunmamaktadır.¹⁴⁹

9.3 Broşür ve Afiş Faaliyetleri

Broşür ve afiş uygulamaları bireylerin suça karşı bilinçlenmesi ve suça ilişkin farkındalığının artırılması için başvurulan yazılı ve görsel bir yöntemdir. El broşürleri ile bireylerin suçla mücadele ne gibi iş birliği yapabileceğini, suçlara karşı tedbir olarak nasıl engel olabileceği bilinçlendirilirken aynı zamanda Afiş uygulamaları ile bu farkındalığın artması ve bireylerin kendini güvende hissetmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda ülkemizde suça ilişkin reklam panoları ve kamu kurum kuruluşları, toplumun birlikte kullandığı alanlarda söz konusu broşürler dağıtılmakta ve görsel alanlarda afişler yayımlanmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yayımlanan bazı broşürler şunlardır; Trafik Başkanlığı tarafından; “Öncelik Yayanın Öncelik Hayatın”, “Yaşam Kemerini”, Bu Yolda Birlikteyiz”, “Kırmızı Dördük”, Trafik Dedektifleri, “Ya Aracını Ya Telefonunu Kullan” “Güvenli Sürüş Hayat Kurtarır” broşür ve afişleri, yayımlanan broşürlerden bazılarıdır.¹⁵⁰ Genel itibari ile trafikte cezaların düzenleyiciliğinden ziyade toplum bilincinin artırılması ve trafikte kamusal ahlak ve alışkanlıkların tüm yol kullanıcılarınca benimsenmesi amaçlanmaktadır.

Kriminal Daire Başkanlığı tarafından ülkede meydana gelebilecek Biyolojik, Kimyasal ve radyoaktif tehlikelere karşı; “Biyolojik Tehdit”, “Kimyasal Tehdit”, “Radyo Nükleer Tehdit”, “Şüpheli Paket”, “Olay Yeri İnceleme Broşürü” başlıklı

¹⁴⁹ <https://www.jandarma.gov.tr/asayis-suclari> (Son Erişim Tarihi01.01.2022)

¹⁵⁰ <http://trafik.gov.tr/bulten-ve-brosurler> (Son Erişim Tarihi01.01.2022)

broşürler yayımlanmakta ve bazı kamu kurum ve kuruluşlarında bazı dönemlerde farkındalık oluşturmak amacı ile bireylere dağıtımı yapılmaktadır.¹⁵¹

Yine Emniyet Genel Müdürlüğünün broşür talebime¹⁵² vermiş olduğu ve ekinde üç adet broşür bulunan cevabi yazısında¹⁵³; “Haydi” isimli mobil uygulama ile doğa, çevre ve hayvanlara karşı işlenen suçlarda ihbarda bulunulmasını teşvik eden broşür, “KADES” isimli kadın acil destek mobil uygulaması ile kadına yönelik suçlarda kadınların daha çabuk kolluğa ulaşması ve en yakın kolluğa bildirim gönderilmesi amaçlanmaktadır. “Mülkiyete Karşı Suçlar” başlıklı broşüründe suçluların maddi menfaat amaçlı gerçekleştirdikleri suçlara ilişkin alınabilecek tedbirler belirtilmiştir.

9.4 Toplum Destekli Polislik Faaliyetleri

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün kendi web sayfasında yaptığı açıklamada;

“Etkin bir güvenlik hizmeti yürütülmesinde kabul gören anlayış; suçla mücadeleye ve güvenlik politikalarının uygulanmasına toplumun katılım ve desteğinin sağlanmasına dayanmakta; öncelikle toplumsal beklentilerin ve taleplerin karşılanması bu anlayışın odak noktasını oluşturmaktadır. Buna kısaca “Toplum Destekli Polislik” denilmektedir.”

Olarak tanımlanmıştır. Toplum Destekli Polislik branşında görev ifa eden polislerin ise “Bilgilendirme Çalışmaları”, “Bireysel İrtibat Çalışmaları”, “Okul Aile Birliği Toplantıları”, “Sosyal Etkinlikler”, “Sosyal Yardım Faaliyetleri”, “Suç Mağduru ve Diğer Destek Ziyaretleri” başlıkları ile toplumla iyi ilişkiler kurarak toplum ile kolluk arasındaki bağı güçlendirmek amaçlanmıştır.¹⁵⁴

9.5 Diğer Faaliyetler

Değişen dünya düzeni insanlara ulaşmak için idarelere birçok imkân sunmaktadır. İnternet sitesi üzerinden yapılan bilinçlendirme faaliyetleri de bunlardan biridir. Bireylerin kullanmış olduğu haber web sitelerine, kamu kurum ve kuruluş web

¹⁵¹ <https://www.egm.gov.tr/kriminal/bilgilendirici-brosurler> (Son Erişim Tarihi 01.01.2022)

¹⁵² Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)'ne yapmış olduğum 2105891391 Sayılı Başvuru.

¹⁵³ Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığının 31.12.2021 gün ve 2105891391 sayılı yazısı.

¹⁵⁴ <https://www.egm.gov.tr/toplum-destekli-polislik>

sitelerine kamu spotu vermek veya izlediği televizyon kanallarına bilinçlendirici videolar yayınlamak ülkemizde önleyici uygulamaların bir kısmını oluşturmaktadır.

Örnek olarak Bursa İl Emniyet Müdürlüğü'nün Web sitesinde yayımlanan “Güvenliğiniz için başlığı ile servis edilen internet sayfasında suçla mücadele ve suça karşı bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında “Bunları Biliyor musunuz ?”, “Hırsızlıkla Mücadelede Alınacak Tedbirler”, “Konut Güvenliği İçin Alınacak Tedbirler”, “Otomobil Hırsızlığına Karşı Alınacak Tedbirler”, “Yaşlılar İçin Güvenlik tedbirleri”, “Uyuşturucu” başlıkları ile bireylere başlık kapsamında yapılması gereken davranışlar ve yapılmaması gereken davranışlar telkin edilmiştir.¹⁵⁵

Kitle iletişim araçlarının en başında gelen unsurlardan biri olan Televizyon yayınlarında her yayıncı kanalın belirli reklamdaki hariç olarak kamu spotu yayınlaması zorunludur.¹⁵⁶ Söz konusu kamu spotlarının amacı toplumu bilinçlendirmek iken bazı suç ve kabahatlere karşı toplumu uyarmak ve mağdur olmamasını sağlamayı amaçlamaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Youtube sayfası üzerinden yayımladığı RTÜK tarafından bazı Televizyon kanallarından yayımlanan kamu spotlarından bazıları; “Emniyet Kemer”, “Trafik Hayattır.”, “Kayıp Alarmı Projesi”, “Görmezden Gelme Yeter”, “Küçük Görünüm Tedbirler Güvenliğiniz İçin Alınmış Büyük Önlemler Olabilir”, “Telefon Dolandırıcılığı”, “Frene Değil Kurala Güven” videolarıdır.¹⁵⁷ Söz konusu videolarda adından anlaşılacağı gibi toplumsal kurallara uyulması ve suçla mücadelede bireyler bilinçlendirilmesi, suça karşı mücadeleye dahil olması amaçlanmaktadır.

¹⁵⁵ <https://www.bursa.pol.tr/guvenliginiz-icin> Son Erişim Tarihi 01.01.2021)

¹⁵⁶ 6112 Sayılı Radyo Ve Televizyonların Kuruluş Ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.pdf>)

¹⁵⁷ <https://www.youtube.com/channel/UCXVqkvoXzlcocoi1j5pYFJHw> (Erişim Tarihi 01.01.2021)

10. DÜNYADA ÖNLEYİCİ POLİSLİK ÖRNEKLERİ

10.1 Toplum Destekli Önleyici Polislik Uygulamaları

10.1.1 İhbar Odaklı Önleyici Polislik Faaliyetleri

10.1.1.1 Lagos (Nijerya) Örneği

Nijerya’da Lagos şehrinde yüksek suç oranlarının devamlı artış gösterdiği dikkat çeker. Buna bağlı olarak insanların sosyal medya üzerinden polise yardımcı olması hususunda kampanyalar başlatılmıştır. Polis kuvvetinin bunu yapmaktaki amacı hem her yere göz kulak olmaya çalışması hem de kolluk teşkilatı personeline bunun kullanımını sağlanarak istihbari bilgi toplanmasıdır. Yalnız yapılan çalışmalarda Nijerya polis teşkilatı çalışanlarının yapılan anketlerde bununla ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını beyan etmiş ve eğitimlerine başlanmıştır.

İlk olarak Nijerya’da Port Harcourt vakası olarak bilinen bir seri katilin yakalanmasına yardımcı olmuştur; Seri katilin güvenlik kamerasına bir otelden ayrılırken yakalanmış ve dolaşıma sokulan fotoğraf sosyal medyada viral olarak halkın daha dikkatli olarak onu tespit etmesine sebep olmuştur. Yapılan ihbar neticesinde güvenlik görevlileri şüpheliyi, Port Harcourt'a 45 dakika uzaklıkta, Akwa Ibom eyaletindeki Uyo'ya giden ticari bir otobüste yakalayarak tutuklamışlardır.^{158 159}

10.1.1.2 Wilson (A.B.D.) Örneği

Wilson Polisi kurumsal sitesinde yaptığı açıklama ile; suçu önlemenin yöntemi olarak “Crime Stopper” adlı çalışmadan bahsetmiş ve Crime Stoppers, isimli proje kapsamında suçları çözmek ve suçluları yakalamak için medya, toplum işletmeler ve kolluk kuvvetlerinin birlikte çalıştığını belirtmiş Crime Stoppers, çalışması kapsamında suçluları ihbar edenlere çeşitli ödüller verip, bu kapsamda ihbarcı olan

¹⁵⁸Social media could help Lagos police officers fight crime: why it’s not happening, <https://theconversation.com/social-media-could-help-lagos-police-officers-fight-crime-why-its-not-happening-139344>

¹⁵⁹Gracious David-West: Nigerian serial killer sentenced to death in Port Harcourt, <https://www.bbc.com/news/world-africa-54433201>

kişiler için isim vermeleri ve mahkemeye çıkma zorunluluğunun olmadığını belirtmiştir.

Her hafta radyo ve gazeteden “Haftanın Suçu” duyurulmakta ve vatandaşların suçu durdurmak için crime stoppers bürosunu aramaları ve bölgedeki çözülmemiş diğer suçlar hakkında bilgi verilmesi sağlanmaya çalışılır. Arayan kişi suçun ilgili birimine bağlanarak ihbarı alınır. Arayan kişi eğer nitelikli bir suçun çözülmesinde veya önlenmesinde etkin bir rol oynarsa bu kişilere ödül verilmektedir.

Suçun önlenmesi ile ilgili hayati öneme sahip vatandaşlar, misillemeden korktukları veya mahkemeye çıkmak istemedikleri için bazen polisle başvuruya geçmemektedirler. Bu sebeple birçok suçlu hala sokaklarda dolaşmakta ve başka suçlar işlemekte olduğu belirtilerek vatandaşların bu uygulamayı desteklemesi istenmiştir.¹⁶⁰

10.1.1.3 Newcastle (İngiltere) Örneği

Delawareonline isimli haber sitesinin “*Newcastle Country Polisi Newcastle yakınlarında cumartesi günü gerçekleşen Cinayetin Faillerini Arıyor*” başlığı ile duyurduğu haberde Newcastle yakınlarında bir cinayet olduğu ve cinayet faillerinin eşkâlleri verilerek vatandaştan yardımcı olması istenmiş ve verilen bilgiler doğrultusunda bilgisi olan kişi ve kişilerin hangi polis biriminden hangi detektif ile görüşmesi gerektiğini belirten bir not düşerek dedektifin ismini yazmıştır. Suçla mücadelede haberin yanında toplumun aktif katılımını da amaçlayan Newcastle polisi suç ve suçlu ile etkin mücadele edebilmek için hızlı ve güvenli bir iletişim kurulabilmesi adına tahkikatı yürüten birimlerin doğrudan “*Police are asking anyone with information to contact Detective Jeffrey Sendek at (302) 395-8110 or Jeffrey.Sendek@newcastlede.gov*” şeklinde irtibatını vermesi dikkat çekmektedir.¹⁶¹

¹⁶⁰Ways To Prevent Crime, <https://www.wilsonnc.org/residents/city-services/all-departments/police/ways-to-prevent-crime>

¹⁶¹New Castle County police investigating a Saturday homicide near New Castle, <https://www.delawareonline.com/story/news/crime/2020/11/14/new-castle-county-police-investigating-saturday-homicide-near-new-castle/6298721002/>

10.1.2 Sivil Toplum Kuruluşları Faaliyetleri

10.1.3 Chicago (A.B.D.)Örneği

Gary Slutkin doktor, epidemiyolog, bulaşıcı hastalık kontrol uzmanı ve Cure Violence'ın Kurucusu ve icra direktörüdür. Cure Violence yani Türkçe tercümesiyle Chicago Şiddeti Önleme Projesidir. Çalışma 1995 yılında Illinois Üniversitesi, Chicago Halk Sağlığı Okulu'nda kurulmuştur. "Chicago Şiddeti Önleme Projesi" ve "CeaseFire" isimleri altında başlatılan proje, gençlerin katılımını sağlamak ve yüksek riskli çatışmalar şiddete dönüşmeden önce arabuluculuk yapmak için tasarlanmıştır. Cure Violence, hastalık kontrolü ile ilgili yöntemleri ve stratejileri kullanarak çatışmaları tespit edip durdurarak, en yüksek riskli bireyleri belirleyip tedavi ederek ve toplum normlarını değiştirerek toplumlarda şiddetin yayılmasını durdurmaktadır. 2015 yılında Global Geneva tarafından dünyanın en iyi 20 STK'sından biri olarak gösterilen Cure Violence modeli şu anda dünya çapında 60'tan fazla şehirde uygulanmaktadır. Model, Irak'ta mezhepsel şiddetten, Honduras'ta topluluk şiddetine ve İngiltere'deki hapisane şiddetine kadar genç şiddetini önlemek için farklı alanlarda kullanılmaktadır.¹⁶²

İlk olarak 2000 yılında "CeaseFire" adı altında geliştirilen Slutkin modeli o zamanlar Chicago'daki en şiddetli topluluk olan West Garfield'da uygulanmaya başlanmıştır. CeaseFire'in ilk yılında, silahlı olaylar yüzde 67 oranında düşmüştür. ABD Adalet Bakanlığı tarafından 2009 yılında Chicago'da yapılan 3 yıllık değerlendirmelerde, silahlı saldırı ve cinayetlerin yüzde 41 oranında azaldığını, şiddetin azaldığını ve misilleme cinayetlerinin ortadan kalktığı belirtilmiştir¹⁶³

Yani haberde suç ve şiddet yayılımının bulaşıcı hastalıklar ile benzer davranışlar sergilediği ve bununla ilgili bu suçların yayılıma hastalıkların yayılmasını engelleyici tedbirler alındığı gibi tedbirler alınması gerektiğini belirtmektedir.

¹⁶² Cure Violence, https://www.who.int/violenceprevention/about/participants/cure_violence/en/

¹⁶³ Cure Violence, https://en.m.wikipedia.org/wiki/Cure_Violence

10.1.4 Newyork (A.B.D.) Örneği

New York Şehri Resmî Web sitesinde yapılan 20 Haziran 2020 tarihli “*Mayor de Blasio, Kriz Yönetim Sistemini Genişletiyor ve Silah Şiddetini Önlemek için Toplum Temelli Çözümlere Yatırım Yapıyor*” adlı haberde Belediye Başkanı Bill de Blasio, Şehrin başarılı şiddet karşıtı Kriz Yönetim Sistemi (CMS) topluluk güvenliği programını Soundview, Jamaika, Crown Heights, Flatbush ve Canarsie'deki bölgelere genişleteceğini duyurdu denilmektedir. Genişleme ile program artık şehir genelinde en yüksek silahlı şiddet oranlarına sahip 20 bölgeyi kapsayacağı, personeli için 10 milyon dolarlık yatırım yapacağı ve yönetimin silahlı şiddeti azaltma ve mahalle güvenliğini güçlendirme taahhüdüne ile bu kararları aldığı belirtilmiştir.

Belediye Mahalle Güvenliği Bürosu'nun (ONS) bir girişimi olan Kriz Yönetim Sistemi (CMS), 2017 yılında Belediye Başkanının Ceza Adalet Bürosu aracılığıyla ulusal olarak tanınan Cure Violence modeli, mahalle temelli, şiddeti azaltmak için halk sağlığı yaklaşımını kullanan bir ağ olarak başlatılmıştır. CMS, güvenilir habercilerden oluşan ekiplerini, yüksek riskli ve çatışmaların olduğu 26 bölgeye dağıtmıştır. Ekipteki kişiler yıl boyunca bir istihdam programı, akıl sağlığı hizmetleri ve travma danışmanlığı gibi hizmetleri almaktadırlar.

John Jay College of Criminal Justice'deki araştırmacılar tarafından CMS'nin uygulanmaya başlanmasını izleyen ilk 2 yılda tüm bölgelerde, önceki 2 yıla kıyasla, silahlı saldırıları kurbanlarının %28 oranında düştüğünü ve silah ile yaralanmaların %33 azaldığı tespit edilmiştir. Ek olarak, araştırmacılar CMS'nin polise olan güveni artırdığını ve sakinlerin anlaşmazlıkları çözmek için şiddete güvenlerini azalttığını bildirmiştir.^{164 165}

New York'ta yayın yapan Luxrewiev isimli haber sitesinin haberine göre Newyork Belediyesinin yayınladığı rapora göre; Sokak lambaları ile ilgili tamir çalışmalarının yapıldığı ve karanlık sokakların bu yöntemle aydınlatıldığı ve aydınlık

¹⁶⁴ Mayor De Blasio Expand Crisis Management System And Invest In Community-Based Solutions To Prevent Gun Violence, <https://canarsiecourier.com/mayor-de-blasio-expand-crisis-management-system-and-invest-in-communitybas-p5487-255.htm>

¹⁶⁵ Mayor de Blasio Expands Crisis Management System and Invests in Community-Based Solutions to Prevent Gun Violence, <https://www1.nyc.gov/office-of-the-mayor/news/426-20/mayor-de-blasio-expands-crisis-management-system-invests-community-based-solutions-to>

kalmasının sağlandığına dair çalışma yapıldığı, çalışma ile artan aydınlatma seviyelerinin, cinayet, hırsızlık ve ağırlaştırılmış saldırının yanı sıra belirli mülkiyet suçlarını içeren bir dizi ciddi suç kümesinde genel olarak yüzde 7'lik bir azalmaya yol açtığı sonucuna vardığı, özellikle geceleri işlenen suçlarda yüzde 39 azalma olduğu tespit edilmiştir. ABD ve Birleşik Krallık'ta son yirmi yılda işlenen suçlara ilişkin aydınlatmanın etkisine yönelik çalışmalar yapılsa da bu çalışmaların sonuçlarının geceyi mi yoksa gündüzümü büyük oranda etkilediği şu zamana kadar tespit edilemediği fakat New York çalışması ile gece işlenen suçlarda beklenen ve önemli ölçüde önemli bir ilişki olduğunu gösterdiği tespit edilmiştir.

Işıklar projesinin sonuçlarının hem New York hem de dünyadaki şehirler için çıkarımları vardır. New York, ülkedeki birçok yargı bölgesinin aksine, suçu azaltmanın ve aynı zamanda hapisane nüfusunu azaltmanın mümkün olduğunu göstermiştir. Şehrin bu alandaki başarısı, büyük ölçüde NYPD tarafından son yıllarda gerçekleştirilen polislik alanındaki yeniliklere borçludur. Sonuçlar, yalnızca çevresel tasarımın suçu etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda yeni sokak lambaları gibi fiziksel ortamdaki değişikliklere yapılan yatırımların, yeni hapisaneler inşa etmek yerine böyle bir çözüm olabileceğini göstermektedir. Araştırmacılar, şehir sakinlerinin ışıklar projesi ile topluluklara sunulan yeni yeni yöntemleri takdir ettiğini göstermektedir. Yapılan ankete göre sonuçlar; “Konut idaresi sakinlerinin üçte ikisinin yeni ışıklar hakkında olumlu düşündüğünü göstermektedir” denilmiştir.

10.1.5 Philadelphia(A.B.D.)Örneği ve

The Philadelphia Inquirer'de 9 Şubat 2021 tarihli “*Philly, hapisane nüfusunu azaltmak için çalışmaya devam etmesi için 2,3 milyon dolarlık hibe aldı*” adlı habere göre, yetkililerin Philadelphia'ya şehrin hapisane nüfusunu azaltma ve ceza adaleti sistemindeki ırksal eşitsizlikleri giderme çabalarını sürdürmesi için 2,3 milyon dolarlık MacArthur Vakfı hibesi verildiğini açıklamıştır.

MacArthur'un Güvenlik ve Adalet Mücadelesi Ağın'ın şehre verdiği 2015'ten bu yana dördüncü olan hibe, 2022'nin sonuna kadar şehir hapisanelerindeki insan sayısını% 15 azaltmayı hedeflemektedir. Şu anda yaklaşık 4.600 kişi olan Philadelphia'nın hapisane nüfusu 2015'ten bu yana %43 düştüğü belirtilmiştir.

Bu azalma, şehrin hapisanelerindeki ırksal eşitsizlikleri iyileştirmemiştir. Şehrin geçen yıl sunduğu hibe başvurusuna göre, gözaltındaki insanların %92'si renkli insanlardı, bu oran şehir nüfusunun %65'idi. Belediye Başkanı Jim Kenney *"Philadelphia'nın ilerlemesini inşa etmek özellikle kritik çünkü Siyahlara, Yerlilere, Latinlere ve diğer beyaz olmayan insanlara karşı devam eden COVID-19 salgını ve ırksal adaletsizlikler, sistemlerin çalışma şeklini dönüştürme ihtiyacını güçlendiriyor."* şeklinde açıklama yapmıştır.

Polis istatistiklerine göre, bu yılın ilk 39 gününde 62 cinayetin kaydedildiği şehir, benzeri görülmemiş seviyelerde silahlı şiddet yaşamaya devam ediyor. Şehrin yıllık cinayet çetelesi 2016'dan beri her yıl artmaktadır.

Kenney, gereksiz hapsedmenin ortadan kaldırılmasının *"toplumlarımızın sağlığını, güvenliğini ve iyileşmesini doğrudan etkilediğini"* söylemiştir. Savunucular uzun süredir, kolluk kuvvetlerinin ve hapisanelerin rolünü azaltarak ve bunun yerine kaynakları kaliteli okullara veya işlere yatırımı olmayan, siyah ve kahverengi mahallelere yönlendirerek daha güvenli hale getirilebileceğini savunmaktadır. Kenney, renkli insanlar tarafından yönetilen toplum kuruluşlarına verilecek parayı içeren yeni MacArthur hibesinin "daha güvenli, daha etkili ve daha adil" bir ceza adaleti sistemi oluşturmaya yardımcı olacağına söz vermiştir. Paranın yedi yeni girişimi finanse edeceğini söyledi, buna davranışsal sağlık danışmanlarının şiddet içermeyen hizmet çağrılarına yanıt vermede oynadığı rolün nihai olarak genişletilmesi de dahil olduğunu söylemiştir.

Hibe, kefaletle serbest bırakılamayanlar için duruşma sağlama çabalarını da artıracaktır. Araştırmalar, mahkeme öncesi tutuklamadaki ırksal eşitsizliğin büyük bir kısmını kefaletle ödeme imkânındaki farklılıkların açıkladığını göstermiştir.

Eylül ayında MacArthur'a sunulan önerisinde, tutuklu bulunan tüm sanıkların tam bir duruşma yapılacağı ve üç gün içinde serbest bırakılmaları için değerlendirilecekleri, mahkeme öncesi tutukluluğun cesur bir şekilde yeniden düzenleneceğini anlatmıştır. Ancak Bölge Savcılığı bunun yerine daha mütevazı bir plan duyurmuştur. Daha önce 100.000 ABD Doları veya altında kefaletle daha düşük seviyeli suçlarla suçlananlar için ayrılmış olan "erken kefalet incelemesi" duruşmalarını genişletmiştir. Şimdi bu duruşmalar, tutuklandıktan yedi gün sonra

hapiste kalırlarsa 250.000 dolara kadar kefaleti olan herkes için yapılacağını açıklamıştır. Bölge Savcılığı, duyurunun Philadelphia'daki nakit kefaleti ortadan kaldırma yolunda atılmış önemli bir adım olduğunu söylemiştir.¹⁶⁶

10.1.6 İzlanda Örneği

İzlanda örneğini değerlendiren Astho Haber sitesinin haberinde; Harvey Milkman, DPhil, Denver Metropolitan Eyalet Üniversitesi'nde psikoloji profesörü ve risk altındaki gençlere hizmet veren, hayatını gençlerde madde bağımlılığını önlemeye adanmış ve çok sayıda makale yayımlayan uzmandır. 1992-2002 yılları arasında Dr. Milkman, Madde Bağımlılığını Önleme Merkezi ve Çocuk Adaleti ve Suçu Önleme Ofisi'nden fon alan ulusal bir gösteri modeli olan ve "Kendi Kendini Keşif Projesi": Risk Altında Gençlik için Sanatsal Alternatiflerin direktörlüğünü yaptı. Dr. Milkman, Fulbright-Hays Lectureship Ödülü aldı ve ABD'yi danışman olarak temsil etti. Ayrıca Avustralya, Brezilya, İzlanda, Hollanda, Peru, Türkiye ve eski Yugoslavya'da konuşmacı olarak yer aldı. Dr. Milkman 23 Eylül'de ASTHO'nun Yıllık Toplantısında "Sağlıklı Gelecekler: Pozitif Gençlik Gelişimi için Ortamlar Yaratmak" başlıklı açılış konuşmasını yaptı.

İzlanda, genç madde bağımlılığını tersine çevirmede inanılmaz bir başarı elde etmiştir. Eyalet ve bölge halk sağlığı müdürleri ülkenin yaklaşımındaki hangi kilit faktörlerden etkilendiğini şu şekilde açıklamıştır; Topluluklar, genç madde kötüye kullanımını azaltmak için uzun vadeli, önleme temelli bir bakış açısı benimsemelidir. Bu çeşitli sağlık alanındaki makalelerde belirtildiği gibi, İzlanda'nın başarısı 20 yıllık bir süre içinde birikmiştir. Ulusal, eyalet ve yerel yönetimler, önleme yerine kanun yaptırımını ve tedaviye öncelik vermeli, fonların çoğu, intihara teşebbüs, aşırı doz, hırsızlık, soygun ve saldırı için kriz odaklı yasa uygulama, tedavi veya cezalandırmaya tahsis edilmektedir.

Madde kullanımının önlenmesinde neyin işe yaradığı konusunda gençlik savunucuları ve önleme/müdahale uzmanları arasında bir fikir birliği yoktur.

¹⁶⁶Philly receives \$2.3 million grant to continue working to reduce its jail population, <https://www.inquirer.com/news/philadelphia-macarthur-grant-reduce-jail-population-criminal-justice-20210209.html>

Gençliğin yaşam koşullarına ilişkin öz rapor anket verileri, gençliği etkileyen önemli yerin yerel okul olduğu değerlendirilmiştir.

Eyalet ve bölge sağlık görevlileri, kendi yetki alanlarında madde bağımlılığı risk faktörlerini azaltmak için hangi adımları atabilir?

Eyalet ve bölge sağlık görevlileri, ergenlerin refahında ebeveyn grupları, sağlık personeli, okullar (öğretmenler, danışmanlar ve yöneticiler dahil) araştırma bilimcileri, politikacılar, medya, spor kuruluşları ve şirketleri içeren geniş bir paydaş ağı oluşturmalıdır. Bu gruplar aşağıdakiler için birlikte çalışmasını öngörmektedir.

Ergenlerin ve ailelerinin birlikte geçirdikleri zamanı artırın.

Alkol, tütün veya diğer uyuşturucuların başlamasını 21 yaş ve üstü olana kadar erteleyin.

Güvenilir yetişkinler tarafından denetlenen yapılandırılmış ve organize edilmiş gençlik faaliyetlerine çocuk ve ergen katılımını artırın.

Başarılı şekilde madde bağımlılığını önleme çabaları, kanıtlanmış üç ilkeye dayanmaktadır: Kanıt dayalı uygulama;

Haber kaynağının “*Yerel, toplum temelli bir yaklaşım kullanmak.*” adlı başlığında; Araştırma, politika ve uygulama arasında bir diyalog oluşturmanın öneminden bahsedilmiş, İzlanda modelinin nasıl başarıya ulaştığını şöyle izah etmektedir;

İzlanda modelinin başarısının çoğu, İzlanda toplumunun en üst düzeylerinden yöneticilerinden bağlılığına ve katılımına atfedilebilir. 1996-2016 yılları arasında İzlanda'nın başkanı olan Ólafur Ragnar Grímsson,planet Youth Madde Kullanımı Önleme Programının kurucusudur. Buna ek olarak, Reykjavik'in belediye başkanı Dagur Eggertsson, İzlanda'nın başarısının merkezinde yer alan "Tereddüt Etmeden Aşk" sloganını ortaya koydu.

Ebeveynler, boş zaman etkinlikleri, akranlar ve okul bağlamında bir çocuğun refahı, madde kullanımının önlenmesi için büyük önem taşımaktadır. İzlanda'nın

başarısında iki temel unsur temel alınmıştır. Ulusal Ebeveyn Örgütü, sokağa çıkma yasağı ve alkol kullanımı gibi konuları ele alan ebeveyn anlaşmaları getirdi. Bu anlaşma okul veli toplantılarında yapılır ve her sınıftaki çocukların ebeveynleri anlaşmayı imzalamaya davet edilir.

Bir belediye kuponu, ailenin ekonomik durumuna bakılmaksızın her çocuğa tanınmış okul sonrası etkinliklere (örneğin spor veya müzik gibi) katılmaları için mali destek sağlar. Bu kuponlar, bu faaliyetlerden sorumlu olanların eğitimli personel ve paha biçilmez mentorluk deneyimleri sağlamasına olanak tanır.

Madde bağımlılığını başarılı bir şekilde önlemenin anahtarı, bir çocuğun yaşamının dört ana alanına entegre, kapsamlı ve kanıta dayalı bir yaklaşımdır: ebeveynler, akranlar, okul ve organize boş zaman etkinliği. Gençleri, güvenilir ve yetenekli öğretmenler, sanatçılar ve koçlar tarafından yönlendirilen sağlıklı okul sonrası ve mahalle faaliyetlerine dahil etmek için yeterli fon sağlamak için tabandan gelen ivme ile desteklenen siyasi irade olmalıdır. Tüm paydaşlar, sanatsal, entelektüel veya atletik yeterliliğin, maddeden arınmış bir yaşam tarzını sürdürürken, karakter gücünden ve eğlence kapasitesini geliştirmektedir.¹⁶⁷

10.1.7 Denver (A.B.D) örneği

İlk önce Denver polis gücünü ve bu gücün ödenek kullanması hususunda kısa bir bilgi vermek gerekirse, Amerika Birleşik Devletleri'nin bir şehri olan Denver şehrinin Şehir belediyesine bağlı bir Polis Gücü olan Denver Polis Gücü, şehirlerinde meydana gelen ve gittikçe artan suç oranını kontrol altına almak maksadı ile bir program geliştirmişler ve bu program ile ulusal bazda kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere belli bir ödeneği almaya hak kazanmışlardır. Alınan ödenek ile suç oranı yüksek mahallelere odaklanılmış, buralarda sosyal ve sosyolojik analizler ve istatistikler çıkartılarak mahalledeki ev sahibi oranlarının düşük olduğu, eğitimin düşük olduğu ve bekar annelerin çoğunlukta olduğu tespit edilerek suça etken olabileceği düşünülen bu hususlar ile ilgili olarak çalışmalar yapılmıştır.

¹⁶⁷ Using the Icelandic Model to Prevent Teenage Substance Use, <https://www.astho.org/StatePublicHealth/Using-the-Icelandic-Model-to-Prevent-Teenage-Substance-Use/10-09-19/>

10.2 Toplum Destekli Önleyici Polislik Uygulamalarının Türkiye Uygulanabilirliği

Lagos şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Lagos Şehri örneğini ele aldığımızda toplumu suçla mücadelede sosyal medya platformu yolu ile ortak etmek günümüz teknolojileri ile mümkündür. Aynı zamanda gelecek vadeden bir proje olduğu açıktır. Ülkemizde ve dünyada gün geçtikçe teknoloji etkileşimi her yaştan ve cinsiyetten kişiyi etkilemekte ve kullanıcısı haline getirmektedir. Suçla mücadelede ve suçu engellemekte en önemli unsur olan istihbarat ve gözlem gibi faaliyetler için artan nüfusu baz aldığımızda sadece kolluk kuvvetlerince yapılan çalışmaların yeterli olamayacağı aşikardır. Toplumumuzda da ziyadesi ile kullanıcısı bulunan platformlarda kolluk teşkilatlarının birer hesap oluşturması, bu hesaplar ile doğrudan tespit edilen ve şüphe götürmeyecek şekilde olayın sanığı olduğu değerlendirilen kişilerin fotoğrafları videoları ve en son nerede görüldüğüne dair bilgi verilerek hem toplumun kendisini bu tür bir suçludan korumasının hem de yakalanması için yardımcı olması sağlanabilir. Bu uygulama ilk bakışta kişisel hak ve hürriyetleri ihlal edebileceği düşünülse de Savcılık ve Mahkeme onayı alınmak sureti ile belirlenecek özel ve nitelikli suçlarda uygulanması ile ülkemizde sağlıklı sonuçlar verebileceği değerlendirilebilir.

Wilson şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Ülkemizde ve dünyada suça ilişkin 19. Yüzyıl itibari ile en önemli husus, suçun engellenmesinin mümkün olup olmadığına dair araştırmalar yapmak ve engellemek için alınabilecek tedbirlerin etkinliğini araştırarak bu kapsamda yaptırımları arttırmak olmuştur. Ülkemizde de suçu önlemeye yönelik birçok çalışma gerçekleştirilmiş fakat elimizdeki temin edilebilen tek veri olan cezaevlerindeki tutuklu sayısındaki olağan dışı artış ile 314.502 kişiye ulaşması¹⁶⁸, bu noktada istenilen şekilde başarılı olunamadığının bir göstergesi.

Bu sebeple Wilson Örneğini ele alınacak olursa, bu çalışma kapsamında suçla mücadelede müşterek olarak kolluk kuvvetleri vatandaşı yanına alarak bir önleme ve

¹⁶⁸<https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/istatistik/istatistik-1.pdf> (Son Erişim Tarihi 08.05.2023)

suç soruşturma çalışması yürütmektedir. Toplumunu suçla mücadelede etkin olarak kullanmanın önündeki belki de en büyük engel, ihbarcının adının ve kimliğinin saklanamaması veya daha sonra mahkeme celbi ile kendini tarafı olmadığı dosyada tanık olarak açıklanmış bulmasıdır. Bunun önüne geçebilmek için bazı hukuki adımlar atan Wilson Polisi ihbarcı kişileri gizli tutarak hukuki olarak korumaya almakta ve ihbar niteliğine göre ödül vermektedir. Bizim ülkemizde de ihbarcılar için düzenlenmiş çeşitli kanunlar olsa da basit suçlarda tanıklık sıfatını kazanan kişi için öngörülmuş bir koruma tedbiri mevcut değildir. Eğer ki kolluk kuvvetleri, suçla mücadelede aktif bir şekilde bireylerle iş birliği yapmak istiyorsa bazı hukuki düzenlemeler için gerekli girişimleri göstermeli, ihbarcı bireylerin kimliğinin gizli tutulması için gereken tedbirleri almalıdır. İhbarı değerlendiren personelce ihbarcı vatandaşın numarasını görememeli ancak konunun ihtiva ettiği içeriğin önemine binaen gerektiği takdirde ihbarcı ile özel bir görüşme yapılarak ihbarcıya, ihbarcı olduğundan dolayı özel haklar sunulmalıdır. Günümüz dünyasında polis sayısının artmasının suçu engellemede etkin olmadığı açıktır. Suçu azaltan, kanun ve nizamnameler ve buna ek olarak sosyal programlar ile eğitilmiş bir toplumdur. Bu konu kapsamında etkin bir şekilde vatandaşları kamu düzeninin tesisinde bu mücadeleye ortak etmek 21.yy polislik anlayışının bir gereğidir. Bu noktada ihbarcılığı teşvik edecek her türlü eylem ve tedbirin gerçekleştirilmesi suç oranlarının azalması ve engellenmesinde etkin olabileceği değerlendirilebilir.

Newcastle şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Örneğin Newcastle Örneğinde yapılan habere ilişkin olarak haberin sunusunun hemen altında bilgi ve görgü sahibi tanıkların polislere doğrudan ulaşabileceği mail adresi ve telefon numaraları ile soruşturma dedektiflerinin ismi yazmaktadır. Suçla mücadele teknolojinin artması ve iletişim araçlarının gelişmesi ile artması gereken vatandaş desteği, artan suç oranına göre ve faili meçhul dosya ile karşılaştığımızda beklenen desteğin sağlanmadığı görülebilmektedir. Artık herkesin elinde kamera ve ses kaydedici nitelikte cihaz olmasına rağmen veya anında iletişim kurabilecekleri birçok olanak mevcut iken gördükleri bir suçu veya kamu düzenine karşı doğrudan işlenen bir fiili ihbar etmekten imtina etmektedir. Bunun birçok sebebi olabilir ama sebepler ne olursa olsun halkın doğrudan iç güvenlik ve kamu düzenine katkısını sağlamak önlenebilir polislik anlayışı için çok önemlidir

Bu noktada emniyete ve adalet birimlere güven ve kişinin verilerinin muhafazası yönünde ek tedbirler konuşulabilir ama biz bu noktada kişilerin işlenmemiş, işlenebilir, o anda işlenen ve işlenmiş suça ilişkin bilgilerini doğrudan aracısız paylaşabilmesi için buna benzer haberler veya doğrudan önemli dosyalar için ilgili İl Emniyet Müdürlüğünün haber sitesinde doğrudan ulaşabilecekleri bilgi kaynakları oluşturması bu noktada olumlu olacaktır. Günümüzde yürütülen tahkikatın kim tarafından hangi birim tarafından yürütüldüğü komplike sorgulamalardan sonra tespit edilebilmektedir. Örneğin bir şahıs vurulduğu zaman bu dosyaya İl Asayiş birimlerinden cinayet veya mali çıkar için vuruldu ise konunun içeriğine göre Gasp Büro Amirliği bakabilir, kişinin vurulması ölümcül nitelikte değil ise İlçe Asayiş Büro Amirlikleri ve ilgili mıntıka Polis Merkez Amirliğince yapılabilir, yine kaçakçılık ve uyuşturucu suçlarında da konu benzerdir. Tahkikatın hangi birimce yapılacağı her konu için ayrı ayrı ilgili personelce belirlenmekte ve tahkikat buna göre yürütülmektedir.

İnsanlar suça ilişkin bilgisini genelde söylemekten çekinirler, çünkü başlarına bu sebep ile bir şey geleceğini veya istemese de taraf olarak başına dert açacağını düşünürler, İhbarcıların yapmış olduğu ihbarlar toplum ve kendisinin doğrudan veya dolaylı zarar gördüğü bir husus dahi olsa kendisini ihbar ettiği kişiler tarafından baskı altında hissedebileceği durumlar oluşabilmektedir.¹⁶⁹ Bu hali ile ihbarcılık birey için zaten zor iken bunu daha da zor hale getirmekteyiz o yüzden konuyu doğrudan bir kişiye izah etme eğiliminde olurlar, kişinin tahkikat birimini bilmediği gibi defalarca konuya ilişkin farklı polislere kendi kişisel bilgilerini defaatle tekrar ederek bildiklerini anlatması kişiyi yoğun bir strese sokacağı ortadadır. Bu bağlamda kişilerin önemli suçlar için doğrudan ulaşabilecekleri polis ve soruşturmacı birimlerin irtibatları verilerek, kişilerin mahrem olma talepleri önemszenerek iş ve işlem tesis edilmesi toplumun suçla mücadelenin daha aktif bir rolü olmasını sağlayacaktır.

¹⁶⁹ Seda Aydan, "İhbarcılık: Bir Kavram Analiz", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 15 (41), 2018, s.78-100.

Chicago şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Öncelikle Chicago örneğinin 60'dan fazla ülkede sosyal bir program olarak kullanıldığı ve büyük bir çoğunlukta başarıya ulaştığına dair verilerin ortada olması bu örneğin ülkemiz açısından da değerlendirilebilir başarılı ve sürdürülebilir bir proje olduğu hususunu güçlendirmektedir. Alanında uzman ve bulaşıcı hatalıklarla yıllarca çalışma yaparak hastalıklar ve mikro organizmalar ile ilgili veriler toplayıp, bu mikroorganizmaların nasıl davranışlar gösterdiğini gözlemleyip devamlılığını sürdürülebilmek için nasıl davranışlar sergilediğini görüp akabinde suçlu bireylerde de benzer davranışların sergilendiği tespit edilmiştir.

Günümüzde Şiddet suçu, çok geniş kapsamlı ele alınması gereken ve birçok alan ile incelenmesi gereken bir olgudur. Farklı bir bakış açısı yakalamamızı sağlayan Dr. Slutkin'in bakış açısı ile şiddetin bir sarmal olduğu ve bulaşıcı nitelik gösterdiği, alınan tedbirlere karşı reaksiyon gösterdiğini belirtmiştir. Bunu biz örnek ile anlamamız açısından A ile B kardeş ve aynı binada ikamet etmektedirler. Yine aynı sokakta C isimli bir şahıs daha var ve aynı sokakta oturan A ile C arasında park sorunu yüzünden tartışma çıkmakta ve C isimli şahıs A'yı bıçak ile yaralamaktadır. Dolaylı veya doğrudan A ve B isimli şahısların toplum içerisinde küçük düşüklerini düşünmesi, onurunun yara aldığını düşünmesi veya adalet sisteminin geç veya hiç işlememesinden bahisle, konuya ilişkin kin güden ile A ve B isimli kardeşler C isimli şahsa şiddet göstermeye çalışacak, C isimli şahsa ulaşamadıklarında ailesine, yakınlarına veya mülküne karşı doğrudan bir davranış sergileyecektir. Sokak içerisinde şiddetin devamı için tedbir alan polis olduğu takdirde A ve B isimli kardeşler C isimli şahsı başka yerde veya başka şekillerde ortamın durumuna ve etkenleri dikkate alarak şiddet göstermek isteyecektir. Bu metaforla doğrudan veya dolaylı yoldan şiddetin nasıl bir sarmal ve bulaşıcı bir reaksiyon gösterdiğini gözlemleyebiliriz.

ABD ve Türkiye'yi kıyasladığımızda, arasında kan bağı olan veya akrabalık arkadaşlık ilişkisi olan kişilerin, birbirlerini korumaya yönelik daha aktif davranış sergilediğini düşünürsek herkesin kendi etrafında benzer bir olayı gözlemlediği veya tarafı olduğunu anımsayacaktır. Bununla birlikte kişilerden birinin şiddete uğraması şiddete uğramış olan ve şiddeti gösteren kişinin birbirlerinden kamu yararı adına

uzaklaştırılması, zorunlu ikametgâh değişikliğine tabi tutulması, alınan kararların derhal uygulanması, caydırıcı tedbirler alınması ve kişilerin zorunlu rehabilitasyona tutularak şiddet gösterme davranışlarının engellenmeye çalışılması şiddet suçlarında tüm diğer uygulanan ülkelerde olduğu gibi azalmasını sağlayacağı değerlendirilebilir. Tabi bu program dâhilinde aktif ve efektif tedbirlerin alınabilmesi için inovatif bazı girişimler, gerekli kanuni düzenlemeler ve hızlı işleyen bir adalet sistemi en önemli gereklere.

New York şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

New York'ta uygulanmış ve başarıya ulaştığına dair bilgilerin bulunduğu bu haberle ilgili, NYPD ve New York belediyesi tarafından yürütülen programlar ile toplum içerisinde suça karışmış veya suça karışma ihtimali yüksek olan muhit ve kesimlerdeki kişilerin tespiti ile gerek sivil toplum kuruluşları gerek ise sosyal hizmetlere ilişkin kamu görevlileri marifeti ile bu kişilerin hem ruhsal terapilere tabi tutulması hem bir istihdam programı geliştirilmesi hem de bu kişilere yönelik olarak şiddet dürtülerini nasıl kontrol edeceklerine yönelik bazı terapiler uygulandığından bahsedilmiştir.

Ülkemizde hali hazırda şiddete bulaşan bir kişi için cezalandırma veya tekrürü halinde daha ağır yaptırımlar uygulanacağına dair tebliğler ile suçun önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda ülkemizde oluşturulan STK'lara gerekli destek ve söz konusu suç olaylarının azalmasına yönelik etkin görev verilmediği gözlemlenebilir. Ülkemizde cezaevlerine girme istatistikleri de göz önüne alındığında suçlarda ciddi bir artış olduğu ortadadır. Suçun artık cezalandırılmasının ülkemizde suç engellemeye yönelik olarak yeterli bir tedbir olmadığı bu varsayımlarla ortaya konabilmektedir. Ülkemizde artık suçu cezalandırmanın yanı sıra bu konu kapsamında adaptasyon ve suçun sebeplerinin araştırılarak önleyici tedbirler alınmasına yönelik programlara başlanılmalıdır. Kişilerin bir şiddet ve suç işleme aleti olarak üzerinde neden yaralayıcı ve öldürücü nesnelere taşıdığına dair bir çalışma yapılmamaktadır ve kişilerin yeniden bu tehlikeli nesnelere taşınmamasına yönelik başkaca bir tedbir alınmamaktadır.

Luxrewiev isimli haber ajansının yapmış olduğu habere göre Newyork şehrinde sokak aydınlatmalarının tamir edilmesi üzerine NYPD verilerine göre

karanlıkta işlenen suçlarda ciddi bir azalış olduğu tespit edilmiştir. Bu uygulamanın devam etmesi için şehir belediyesince gerekli kararlar alınarak sokak aydınlatmalarının aktif kalmasını sağlamaya yönelik görüş açıklanmıştır. Bahse konu suç düşüşünü inceleyecek olursak suç işleyecek kişilerde en önemli dürtülerden biri suç motivasyonu ve suçu işledikten sonra yakalanmamaktır. Bu kapsamda suç işlemek güdüsü olan kişinin gerekli motivasyonunun kırılması ve girişimde bulunmamasına yönelik olarak bazı tedbirler alınması kişinin suç işleyecek ortamı bulmasını engelleyecek bu da suç oranlarına doğrudan etki edecektir.

Karanlık sokakların aydınlatılması kişilerin birbirlerini net ve açık bir şekilde görebilmesi, yine kendisine yaklaşan kişi ve kişileri görebilmesi suçun işlenmesi esnasında veya suç işlenmeden önce gerekli girişimleri sergileyememesine sebep olacaktır. Sadece sosyal açıdan değil aynı zamanda inovatif teknoloji çözümleri ile de suç işlenmesinin önüne geçmek mümkün olacağı için bu tür projelere öncelik verilmesi karanlık sokakların aydınlatılması, insanların güzergâh üzerinde kamera kaydı yapıldığına dair tabelalar görmesi suçlunun yakalanma korkusunu tetikleyecek bu da suç işlenmesinin önüne geçebileceği değerlendirilmektedir.

Philadelphia şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

İnsanların birlikte yaşamaya ve birbirine karşı bazı haksız davranışlarda bulunduğu günden beri insanlar birbirlerine bazı yaptırımlar uygulamaktadır. Bu yaptırımlar ilk başlarda insanların doğrudan can ve uzuvlarına yönelik veya kısas şeklinde gerçekleşirken zamanla bu durum farklı yaptırımlara dönüşmüş ve en nihayetinde 16.yy itibari ile cezalar arasına hüviyeti bağlayıcı cezalar eklenmiş ve günümüz insan hakları odaklı toplumlarında ölüm ve bedene karşı suçlar kaldırılarak sadece hapis cezaları verilmeye başlanılmıştır.

Ülkemizde de yapılan haksız fiillere karşı ceza-i müeyyide olarak hapis cezası veya para cezası verilmekte bu yaptırımların toplumda yegâne amacı şüphesiz başkaca haksız fiillerinin önüne geçmek için caydırıcı olmasıdır. Bu noktada caydırıcı olarak verilen cezalar ve suça karışan insanlar için toplumdan soyutlanmasını engellemek ve bu insanların yeniden topluma entegresini sağlamak yeni suçların doğmasına ve suçtan kaynaklanan maliyetlerin azalmasına sebep olacağı açıktır. Uzun vadede etkisi görülebilir tedbirlerden olan sosyal ve engelleyici tedbirler için sabırlı ve ısrarcı olmak

şarttır. Bu noktada İzlanda gibi küçük nüfusu olan ülkenin bile olumlu bir geri dönüş için 20 yıl kadar beklediğini hatırlatmak isterim. Bu noktada ülke kaynaklarının suçla mücadelede engelleyici tedbirlere Philadelphia örneği gibi doğru kaynak aktarımı olarak cezaevlerindeki hükümlüler için tahliyeden sonra yeniden hayat kurabilmeleri veya mevcut suçla iltisaklarının kesilebilmesi için bu noktada yatırımlar yapıp eğitimler verilmesi ve sosyal projeler yürütülmesi suçu azaltmada aktif bir rol oynayabileceği değerlendirilebilir.

İzlanda örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Genç yaş kitlesine baktığımız zaman artık sosyal medya ve televizyon yayımlarından ziyadesi ile etkilendiklerini görmekteyiz. Etki o denli yüksek hale gelmiş durumdaki çocuklar ve gençler televizyonda izledikleri mafyavari dizilerin etkisinde kalarak karakterlerini konuşmalarını tavır ve tutumlarını bu dizilerde olan hayali karakterler gibi şekillendirmeye çalışmaktadır. Televizyon dizilerinde günümüzde artan mafyavari ve şiddet yoğunluklu diziler, bu dizilerdeki bireylere kati suretle bir zarar gelmemesi, en lüks yaşam tarzına sahip suçlu kişiler gibi gösterilmesi hayatlarının henüz öğrenme aşamasında olan ve hayal kurma ve hayale inanma evresinden çıkamayan çocukları yoğun olarak etkiledikleri ortadadır. Artık bıçak veya silah kullanarak işlenen vücut bütünlüğüne karşı suçlar failleri lise çağlarındaki çocuklara olabilmektedir. Lise ve ortaokul çağlarında yaşlarının vermiş olduğu merak duygusu ile de hareket eden bu çocuklar madde ve alkol bağımlılığına girmede de yüksek risk oluşturan bu gruptur.

Ülkemiz gençlerinin eğer suça iştirak etmelerini istemiyor, gençlerin madde ve alkol bağımlılığından uzak sağlıklı karar alabilen ve toplum için faydalı bireyler olmasını istiyor isek bunu yapmamız için toplumun her kesiminden ve tüm kurumlardan tam ve eksiksiz bir destek sağlanması şarttır. Çocukların sağlığı için ilk önce onları dış etkenlerden bizim korumamız gerekmektedir. Herhangi bir gençten veya çocuktan ortaya çıkıp “mafyavari diziler beni olumsuz etkiliyor bu yüzden yayımlarına sınırlama getirilmeli” şeklinde bir tepki duymamız pek olası değildir. Çünkü gençler ve çocuklar yayının kendisini etkilediğinin bilincinde değildir. Sırf reyting yoğunluğu değerlendirilerek yapılan bu dizilerin içerisinde bulunan şiddet

odağına göre ulusal yayın yapması veya çocukların uyumuş olacağı bir vakitte yayın yapması daha sağlıklı ve yerinde bir karar olacaktır.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın müşterek göstereceği faaliyetler ile çocuklar okul sonrası okullarda etkinliğine tabi tutulup, bunlar folklor resim, müzik gibi aktif ve ilgi çekebilir nitelikte kurslar olması katılımın artmasını sağlayacaktır. En önemli hususlardan bir diğeri ise çocukların ailesi ile etkinliğinin artırılması için ebeveynlerinde bazı programlara dahil edilmesi başarı şansını arttıracaktır.

Denver şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Yukarıda anılan örneği ülkemizde uygulamak istersek bunun için ilk önce pilot bir yer ve doğru bir istatistiksel veri analizi yapacak personel istihdam edilmesi şarttır. Günümüz şartları ile değerlendirdiğimiz zaman çok kısıtlı veriyi TÜİK¹⁷⁰ ile paylaşan Emniyet Genel Müdürlüğü'nün sahadan yeteri kadar veri toplamadığı, toplayamadığı veya toplamışsa dahi bunu gerekli şekilde analiz edemediğini düşündürmektedir.¹⁷¹ TÜİK resmi internet sitesinde erişime açık Suç Adalet ve Seçim İstatistiklerinin 02.05.2018 tarihli olduğu ve bu tarihten itibaren ilgili alana dair çalışmanın bulunmadığı anlaşılmıştır.¹⁷² Öncelikle suçla doğrudan iltisaklı olduğu değerlendirilen bir bölge seçilerek bu bölge üzerinde suça teşvik edici sebepler araştırılmalıdır. Bu sebeplerin etkenleri faktörleri ve çözümlerine yönelik soruların birlikte yöneltildiği alan çalışmaları yapılarak bu kapsamda faaliyet yürütülmelidir. Örneğin İstanbul İlinde çokça adını suç ile duyuran Tarlabası mahallesi olarak bilinen bölgeyi baz alacak olursak bu bölge ve civarında suça karışan kişi ve kişiler bunların aileleri ile ilgili olarak çalışma yapılacak bu muhitte yaşayan sosyal sınıflar tespit edilmeli, mahallede ikamet eden bireyler arasında yaygınlaşan şiddet ve suç sarmalının önüne geçilmelidir. Tarlabası mahallesi yapısı itibari ile küçük çocukların devamlı sokakta olduğu ve bu esnada suç ve şiddete çokça tanık olarak artık normalize ettiği bir muhittir. Bu muhit dâhilinde çocukların suç ve şiddet içeren ortamlardan ayrılıp

¹⁷⁰ Türkiye İstatistik Kurumu

¹⁷¹ <https://data.tuik.gov.tr>

¹⁷² [https://www.resmiiistatistik.gov.tr/?csrfmiddlewaretoken=VLInzpoUuQWFJ9ybuQCaWXoncbJc6w2W7sXyne39XrDsbChTgUMb30kUsnXz9Z1t&kurum=Kurumlara+Göre+İstatistikler&konu=Konulara+Göre+İstatistikler&q=polis\(Son Erişim Tarihi 20.04.2023\)](https://www.resmiiistatistik.gov.tr/?csrfmiddlewaretoken=VLInzpoUuQWFJ9ybuQCaWXoncbJc6w2W7sXyne39XrDsbChTgUMb30kUsnXz9Z1t&kurum=Kurumlara+Göre+İstatistikler&konu=Konulara+Göre+İstatistikler&q=polis(Son Erişim Tarihi 20.04.2023))

yalıtılması için çocukların aktif katılabileceği başka oyun alanlarının açılması, suç ve şiddet yapıları içinde olan fertlerin farklı etkinlikler yapması hususunda desteklenmesi, ailelerin gelir durumu düşük olanlara destek sağlanması bu Denver örneğinde olduğu gibi ülkemiz açısından bölgesel suç yoğunluğunun yüksek olduğu idarelerde uygulanabilir olacağı değerlendirilebilir.

Denver polis gücünü ve bu gücün ödenek kullanması hususunda kısa bir bilgi vermek gerekirse, Amerika Birleşik Devletleri'nin bir şehri olan Denver şehrinin Şehir belediyesine bağlı bir Polis Gücü olan Denver Polis Gücü, şehirlerinde meydana gelen ve gittikçe artan suç oranını kontrol altına almak maksadı ile bir program geliştirmişler ve bu program ile ulusal bazda kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere belli bir ödeneği almaya hak kazanmışlardır. Alınan ödenek ile suç oranı yüksek mahallelere odaklanılmış, buralarda sosyal ve sosyolojik analizler ve istatistikler çıkartılarak mahalledeki ev sahibi oranlarının düşük olduğu, eğitimin düşük olduğu ve bekar annelerin çoğunlukta olduğu tespit edilerek suça etken olabileceği düşünölen bu hususlar ile ilgili olarak çalışmalar yapılmıştır. Öncelikle suçla doğrudan iltisaklı olduğu değerlendirilen bir bölge seçilerek bu bölge üzerinde suça teşvik edici sebepler araştırılmalıdır. Bu sebeplerin etkenleri faktörleri ve çözümlerine yönelik soruların birlikte yöneltildiği alan çalışmaları yapılarak bu kapsamda faaliyet yürütölmelidir. Yapısı itibari ile küçük çocukların devamlı sokakta olduğu ve bu esnada suç ve şiddete çokça tanık olarak artık normalize ettiği birçok mahallemiz mevcuttur. Bu mahalleler dâhilinde çocukların suç ve şiddet içeren ortamlardan ayrılıp yalıtılması için çocukların aktif katılabileceği başka oyun alanlarının açılması, suç ve şiddet yapıları içinde olan fertlerin farklı etkinlikler yapması hususunda desteklenmesi, ailelerin gelir durumu düşük olanlara destek sağlanması Denver örneğinde olduğu gibi ülkemiz açısından bölgesel suç yoğunluğunun yüksek olduğu mahallelerde uygulanarak denenebilir.

10.3 Strateji Tabanlı Problem Odaklı Önleyici Polislik Uygulamaları

10.3.1 Tweed Heads (Avustralya) Örneği

Financialexpress'in Reuters'ı kaynak vererek yaptığı habere göre; Avustralya'daki bir alışveriş merkezi, suçu azaltmak ve alışveriş merkezinin güvenli bir yer olarak imajını iyileştirmek amacıyla müşterilerin başlarını sweatshirt kapüşon veya kep ile kapatmasını yasakladı. Sidney'in 830 km (516 mil) kuzeyindeki Tweed Heads'deki Tweed City alışveriş merkezi, kapüşonlular ve şapkalar için bu kuralı perşembe akşamları 18:00'den sonra uygulamaya başladığı, hırsızların yüzlerini güvenlik kameralarından gizlemek için genellikle başlık ve kapüşonlu kullanıldığı haberde belirtilmektedir.

Ayrıca bir alışveriş merkezi sözcüsü Michael Tree'ye danışılmış Michael Tree; amaçlarının hırsızlığı önlemek olduğunu, asla kıyafet yönetmeliği sınırlaması uygulamak olmadığını, beyan etmiştir. Bunun anti sosyal davranışta belirgin bir azalmaya yol açıp açmayacağını ve aynı zamanda müşterinin merkez hakkındaki algısını etkileyip etkilemeyeceğini görmek istediğini sözlerine eklemiştir. Her bankanın üzerinde çizgi olan bir motosiklet kaskı resmi olduğunu, müşterilere güvenlik kameralarının insanların yüzlerini görebilmesi için girmeden önce kasklarını çıkarmalarını söylediğini ve bu fikrin alışveriş merkezine kadar genişletildiğini söylemiştir. Kapüşonluları yasaklama fikri, 2005 yılında İngiltere'deki bir alışveriş merkezinin kapüşonluları yasaklaması ve suç oranını başarıyla düşürmesinin ardından Avustralya'da daha önce de gündeme gelmiştir.¹⁷³

Ayrıca yine Avustralya tarafından sürdürülen Nyoooger devriyesi isimli bir oluşum hakkında 14 Eylül tarihinde gerçekleşen seminer ile suç düşüş olanları paylaşılan yapıda Sosyal hizmet görevlileri ve Polisin Nyoooger devriyesi adını verdikleri bir devriye türü ile evsiz ve suç işleme potansiyeli olan bireyleri belli aralıklar ile kontrol ederek hem onların yeniden suça karışmasını önlemek hem de evsizlerin yoksulluktan dolayı suç işlememesi için gıda desteği sağlamaktadır. Nyoooger devriyesi yalnızca evsizleri baz alan bir uygulama olmayıp ayrıca daha

¹⁷³ Bans on hoodies to cut crime in Australia, <https://www.financialexpress.com/archive/bans-on-hoodies-to-cut-crime-in-australia/357933/>

önceden suçla karışmış kişilerin verilen tedbirlere uyup uymadığını, toplumla ilişkilerinin doğru düzende gidip gitmediğini de kontrol edip gerektiğinde destek veren bir yapı olarak tanımlayabiliriz. Ayrıca Avustralya’da istatistikler her yıl belirli bir düzenle yayımlandığı için toplumun hangi sorunların gelecekte daha çok risk oluşturduğuna yönelik çalışmalar ve maliyetler hesaplamak mümkün olmaktadır.¹⁷⁴

10.3.2 Warwickshire (İngiltere) Örneği

Warwickshire Polisi, Warwickshire’ın yollarında öldürülen ve ciddi şekilde yaralanan gençlerin sayısını azaltmaya yardımcı olmak için Warwickshire Polisi tarafından finanse edilen 'Dürüst Gerçek' programında eğitici olarak 65 tane sürüş eğitmenini istihdam etmiştir.

Onaylı Sürüş Eğitmenleri, genç bir kişiye araba kullanmayı öğretmenin yanı sıra, yeni sürücülerin ilk kez kendi başlarına araç sürerken ihtiyaç duydukları temel yaşam becerilerini öğretmektedirler. Araçlarını sürerken, yolcuların uygunsuz davranışlarına müsaade etmez ve güvende kalmak için gerekli küçük değişiklikleri yapma konusunda özgüvenli davranır.

Müfettiş Jem Mountford, Warwickshire’ın genç sürücülerini şu anda karayolu kazası istatistiklerimizde fazlasıyla temsil edildiği belirtilen haberde; 2018 yılında Warwickshire’ın yollarında 17-25 yaş arası dört gencin öldüğü ve 66 kişinin yaralandığı bildirilmiştir. Warwickshire’ın 17-25 yaşındaki sürücülerinin 267’si daha yolla ilgili olaylarda hafif yaralandığı belirtilmiştir. Warwickshire polisi bu istatistik tablosunu değiştirerek trafiği daha güvenli hale getirmeyi amaçlamaktadır. İstatistiksel kanıtlardan ölen veya ciddi şekilde yaralanan yeni ve genç sürücülerin çoğunun, aslında kötü sürücüler olmadığını fakat başka bir deyişle, sürüş eğitmenleri tarafından öğretilen ve bir sürüş testini geçmek için gerekli olan ayna-sinyal-manevra teknik becerileri, karar verme becerilerinin eksikliği ve yeni sürücülerin karşılaştığı tehlikelerin anlaşılmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. “Dürüst Gerçek” projesi, genç sürücülerin tek başlarına sürmeye başladıklarında risklerin farkında olmalarına yardımcı da olduğunu söylenmiştir.

¹⁷⁴ Rick Sarre, The Top 10 Initiatives to Reduce Crime, School of Law University of South Australia, University of South Australia

Warwickshire Polisi ve Suçtan Sorumlu Komisyon Üyesi Philip Seccombe, “75 onaylı sürüş eğitmenine Warwickshire’da The Honest Truth sürüş eğitmeni olmaları için fon sağladık çünkü gençlerin yollarımızda daha güvenli olmasını istiyoruz. Harika bir haber olan bu hedefe ulaşmaktan çok uzak değiliz, bu program gerçekten önemli, çünkü eğitmenlerin aldığı öğrencilerin her birine iyi yol güvenliği mesajlarını vermektedir. Bu haber Warwickshire’daki tüm yeni öğrenci sürücülerini önemli bir şekilde etkilemektedir. Buna karşılık, yeni sürücüler arasında artan yol güvenliği bilincinin, yollarımızı herkes için daha güvenli hale getirerek gözle görülür bir fark yaratmaya başlayacağını umuyoruz şeklinde haber yapılmıştır.¹⁷⁵

10.3.3 Brezilya Örneği

Open Democracy adlı sitenin 17 Eylül 2019 tarihli “Brezilya’nın cinayet düşüşünü ne açıklıyor?” adlı haberinde ve Bloomberg’in 14 Şubat 2020 “Brezilya Cinayetleri 2007’den Beri En Düşük Seviyeye Düşerek Bolsonaro’nun Katı Duruşunu Güçlendirdi” adlı haberinde dünyanın cinayet başkenti olarak adlandırılan Brezilya’da cinayet oranının %19-20 azalmasının sebepleri ortaya konulmuştur.

Öncelikle, 2017’nin Brezilya’nın annus horribilis’i(korkunç yılı) olduğunu hatırlamak önemlidir. O yıl, ülke tarihindeki herhangi bir zamanda olduğundan daha fazla insan, neredeyse 64.000 kişi şiddetli bir şekilde öldürüldü. Şiddet patlaması, büyük ölçüde ülkenin uyuşturucu kaçakçılığı yapan iki rakip grubu “Birincil Birinci Komutanlık (PCC) ve Kızıl Komutanlık (CV)” arasındaki ateşkesin bozulması ve ülkenin uyuşturucu ticaretinin kontrolü konusundaki anlaşmazlıklardan kaynaklanıyordu. Gruplar arası şiddet, komşu Kolombiya ve Peru’da kokain üretimindeki patlama ile aynı zamana denk geldi ve 2018 ve 2019’da cinayetin kademeli olarak düşmesi bir tür "düzeltme" olarak yorumlanabilir.

İkincisi, Temer yönetiminin 2017 ve 2018’de getirdiği bir dizi önlem de cinayetin azaltılmasında kısmi bir rol oynamış olabilir. Bunlar arasında, polis güçlerinin koordinasyonunda ve yönetiminde iyileştirmeler ve ulusal düzeyden eyalet düzeyine kadar soruşturma kapasitelerinin iyileştirilmesi bulunmaktadır. Federal

¹⁷⁵ Warwickshire Police recruits 65 driving instructors to help young drivers stay safer on Warwickshire roads, <https://www.warwickshire-pcc.gov.uk/warwickshire-police-recruits-65-driving-instructors-to-help-young-drivers-stay-safer-on-warwickshire-roads/>

yetkililer ayrıca, şiddetli hizip liderlerini eyalet hapisanelerinde tutulan diğer mahkumlardan daha aktif bir şekilde ayırmaya başladı. Bazı eyaletlerde kentsel şiddeti bastırmak için büyük ölçekli federal polis ve askeri operasyonlar başlatıldı. Öyle olsa bile, bu önlemler cinayetlerin çözümünde mutlak bir rol oynamamıştır. Çünkü operasyonların olmadığı Alagoas, Bahia, Minas Gerais, Rio Grande do Sul gibi federal ilginin fazla olmadığı eyaletlerde de cinayet oranları düşmeye başlamıştır.

Üçüncüsü ve tartışmasız daha da önemlisi, Brezilya eyaletleri tarafından 2018 başkanlık seçimlerinden çok önce birçok kamu güvenliği programı ve projesi başlatılmıştı. Örnekler arasında Ceara, Espirito Santo, Para ve Pernambuco gibi yerlerde sorun odaklı polislik ve sosyal önleme tedbirleri yer almaktadır. Bu müdahaleler, polis eğitimini iyileştirmeye, kolluk kuvvetleri ve sosyal yardım varlıklarını yoğun dezavantajlı alanlara odaklamaya ve yerel toplulukları emniyet ve güvenliğin planlanması ve uygulanmasına daha doğrudan dahil etmeye odaklanmıştır. Bazı eyalet hapisanelerinde de daha sıkı kontroller uygulandı. Ancak bu 2019'da ülkenin bazı bölgelerinde bazı büyük olayların çıkmasını engelleyememiştir.

Dördüncüsü, Brezilya ekonomisi ve demografisindeki değişiklikler gibi yapısal faktörlerdir. Brezilya ekonomisinde 2014'ten 2016'ya kadar yaşanan yavaşlamanın mülkiyet suçlarını artırmış olabileceği ve 2018'den beri görülen marjinal iyileşmelerin bunların azaltılmasına katkıda bulunduğu düşünülebilir. Bu arada, ülkenin genç nüfusunun 2000 yılından bu yana yüzde 12'nin üzerinde uzun vadeli azalması da bir rol oynamış olabilir. Bu ve diğer faktörler değişen derecelerde katkıda bulunmuş olsa da belirli etkilerini daha iyi anlamak için kesinlikle daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir¹⁷⁶

10.3.4 Afganistan Örneği

Foreign Policy 2010 yılında “*Polisi Düzelt*” isimli bir haberinde General David Petraeus'un karşı karşıya olduğu en acil görevlerden biri de en az göz alıcı olanlardan birinin Afganistan'ın yozlaşmış ve etkisiz polis teşkilatında reform yapmak

¹⁷⁶ What explains Brazil's homicide decline?, <https://www.opendemocracy.net/en/democraciaabierta/cuál-es-la-explicación-para-la-disminución-de-homicidios-en-brasil-en/>

olduğunu belirtilmiş ve bu konuda atılan adımlardan bahsedilmiştir. Bu bağlamda, Afganlar, ABD'nin yardımıyla kendi polis eğitim ekiplerini oluşturmaya başlamışlardır. Afganistan yozlaşan ulusal polis teşkilatında Reform Girişimine 2006 yılında ANCOP (Afgan Ulusal Sivil Düzen Polisi) isimli kurumu ABD desteği ile hayata geçirilmiştir. ANCOP üyeleri daha kapsamlı bir eğitim alarak, 16 haftalık eğitim görmekte ve Afgan Ulusal Polisinden (ANP) daha yüksek bir oranda okur yazarlık oranına sahip olmaktadır. ANCOP ANP'den daha kaliteli bir güç olarak görülmektedir. Genellikle yerel güç simsarlarının kontrolü altındaki yerel güçler olan normal polisin aksine, ANCOP üyeleri ulusal olarak işe alınır. Bu durum, yerel güçlerin yolsuzluğunu önlemek amaçlıdır¹⁷⁷

10.3.5 İskoçya Örneği

Skottish Legal News'in 13 Temmuz 2020'de yaptığı "Panorama: *İskoçya Şiddet Suçlarını nasıl Azalttı?*" başlıklı habere göre; İngiltere'nin geri kalanı, artan bıçak ve silah suçlarını kontrol altına almak için mücadele ederken, İskoçya son 15 yılda şiddet suçlarını önemli ölçüde azalttığı belirtilmiştir. Bu bağlamda, Kate Silverton, suç riski altında olanlara daha fazla yardım ve şefkat sunarak suçu önlemeye çalışan Police Scotland'ın Şiddeti Azaltma Birimi ile film çekilmiştir. Halk Sağlığı yaklaşımı suçu bir hastalık olarak ele almıştır.¹⁷⁸

10.3.6 Alberta (Kanada) Örneği

Global News'in 16 Şubat 2021 tarihli "*Alberta RCMP istatistikleri 2020'de Düşük Suç Oranlarını Gösteriyor*" başlıklı haberine göre, RCMP'nin çabaları sürekli olarak rahatsız edici, suç eğilimleri odaklanarak, suç azaltma stratejisinin işe yaradığı belirtilmiştir.

Alberta RCMP Suç Azaltma ekibinden Peter Tewfik "*Stratejimiz Alberta'da karşılaştığımız sorun türleri hakkındaki verilere ve bilgilere dayanıyor ve bu sorunları derinlemesine inceleyerek suçun bazı temel nedenlerini ele almaya başlayan çözümler bulmaya çalışıyoruz.*" şeklinde açıklama yapmıştır. Suç Azaltma Birimleri il

¹⁷⁷ Ronald Neumann, <https://foreignpolicy.com/2010/06/30/fix-the-police/>

¹⁷⁸ Panorama: How Scotland Cut Violent Crime, <https://www.scottishlegal.com/article/panorama-how-scotland-cut-violent-crime>

genelinde faaliyet göstermekte ve tekrarlayan suçluları yakalamak için diğer memurlarla veri paylaşmaktadır.

Tewfik, "*Her toplumda en büyük etkiye sahip olan suçluların kimler olduğunu ve bu suçluların tutuklanmaları için belirli bir emri olup olmadığını belirler*" dedi. "*Bu şekilde, İstatistikler, Ocak-Aralık 2020 arasında 2019'a kıyasla, devriye alanlarında yüzde 17'lik bir düşüş olduğunu göstermektedir. Motorlu taşıt hırsızlığında yüzde 19'luk bir azalma görülmüştür ve 5.000 doların altındaki hırsızlık da yüzde 22 düşüş yapmıştır. Mart 2019'dan Nisan 2020'ye kadar, en çok hedeflenen mülklerin sayısı- daha önce en yüksek tekrarlanan suç oranlarını tecrübe eden mülkler- yüzde 55,4 düşmüştür.*

Tewfik, bu düşüşlerden bazılarının COVID-19 kısıtlamalarının ve etrafta bulunan insanların şüpheli olayı bildirmesinden kaynaklanan bir dalgalanma etkisi olabileceğini söylemiştir. "*Bence evde zaman geçiren daha fazla insanla, bu kalıpların daha fazla farkında oluyorlar ve mahallelerindeki bu şeylerin daha fazla farkındalar*" şeklinde açıklamıştır.¹⁷⁹

10.3.7 İsveç Örneği

The Local'deki 17 Şubat 2020 tarihli ve "*HARİTA: İsveç polisi ev hırsızlıklarını üçte bir oranında nasıl azalttı?*" başlıklı habere göre, 2015'ten bu yana, İsveç'te eve zorla girenlerin sayısı yüzde 36 düştüğü belirtilmiştir. Üst düzey bir polis memuru, İsveç'teki hırsızlıklar hakkında neler öğrendiklerini ve bunun polisin onları önlemeye yönelik çalışmalarına nasıl yardımcı olduğu hakkında The Local ile konuşmuştur.

Ulusal Operasyon Birimi NOA'da organizasyonel gelişim konusunda çalışan Damir Celebic, "*Bu tür suçların araştırılması genellikle zordur, hırsızların amacı görünmeden kaçmak olduğundan ve genellikle fail ile mağdur arasında hiçbir etkileşim olmadığından tespiti zordur.*" diye açıklamıştır. "*Ev soygunları mahremiyet açısından inanılmaz derecede istilacıdır. Bu, evinizde bir yabancı olduğunda, kişisel eşyalarınızı karıştırdığında ve sadece parasal değil aynı zamanda duygusal değeri olan*

¹⁷⁹ Alberta RCMP stats show reduced crime rates in 2020, <https://globalnews.ca/news/7644613/alberta-rcmp-crime-rates-2020/>

eşyaları aldığımızda düşündüğünüzden daha fazla acı veren bir bütünlük ihlali," demektedir. Celebic, ülke çapında aynı türden önleyici çabalara odaklandıkları için neden bu kadar şiddetli bir gerileme yaşadıklarını söylemenin zor olduğunu söylemektedir. Celebic konuşmasına şu şekilde devam etmiştir;

, "İsveç'te meydana gelen birçok hırsızlık, evlerin ve sakinlerinin benzer refah ve güvenliğe sahip olduğu ve suçların zaman açısından birbirine yakın gerçekleştiği kümelerde meydana geliyor. Bir tecavüz olayını gerçekleştirdikten sonra, failin komşu konutta benzer yöntemleri kullanması daha kolaydır. Halihazırda kırılmış bir evin yakınında bir hırsızlık olma riski büyük ölçüde artar. Bunu küçük bir balık havuzuna benzetebilirsiniz. Orada başarılı bir şekilde balık tutuyorsanız, o eve geri dönme olasılığınız daha yüksektir."

Polise göre, ev soygunlarının yarısının İsveç'te faaliyet gösteren uluslararası suç şebekeleriyle bağlantısı var ve İsveç polisi, uluslararası düzeyde koordine edilmiş izinsiz girişleri önlemeye giderek daha fazla odaklanmaktadır. Bu organize hırsızlıklar İsveç medyasında sık sık "stöldturnéer" olarak tanımlanmaktadır ve bu da İngilizcede kabaca "soygun dizisi" anlamına gelmektedir.

Celebic, "Bu çeteler ülkeye büyük miktarda soygun yapmak için giriyorlar, ancak bu uluslararası, sınır ötesi bir fenomen, etkilenen sadece İsveç değil," diye açıklamasına devam etmektedir. Birçok ev hırsızlığının uluslararası suç çeteleri tarafından yapıldığının keşfi, polisin çalışma şeklini etkilemiştir. Ulusal ve sınır ötesi düzeyde koordinasyon kurarak ve stratejik noktalarda kontroller yaparak bu tür suçları engellemek için çalışmış ve aynı zamanda suç önleme ve operasyonel çalışmalarla çalışmaya devam etmişlerdir.

Mahalle izleme girişimleri, son birkaç yıldır polisin odak noktası olan önleyici eylemlerden biri olmuştur. Komşu grupları, kendilerinin ve birbirlerinin mallarına göz kulak olmak ve herhangi bir şüpheli etkinliğe karşı ekstra tetikte olmak için birlikte çalışmaktadırlar. Bu durum polis ve yerel belediye gibi diğer kurumlarla koordinasyon yapmak giderek daha yaygın hale gelmiştir.¹⁸⁰

¹⁸⁰ MAP: How Swedish police cut home burglaries by over a third, <https://www.thelocal.se/20200217/explained-how-swedish-police-have-reduced-the-number-of-burglaries-by-over-a-third>

10.3.8 Londra (İngiltere) Örneği

İtv.com kaynaklı haber sitesinin “*Londra’da şiddet suçları işleyen kişiler, pandemi sebebi ile oluşan tedbirlerde yeni bir sayfa açmaya davet edildi*” başlığı ile sunduğu haberde ve BBC’nin yaptığı habere göre; İngiltere, Londra da ki suç, son altı haftada 2019’a kıyasla %35 azaldığı belirtilmiştir. Haberin kaynak olarak dayandırdığı Londra Emniyet kuvvetlerinde görevli Komiser Cressida Dick, memurları suçluları ziyaret etmeye ikna ederek ve onlara değişim için destekler sunulduğunu söylemiştir. Bu kapsamda oluşturulan Londra Emniyet Teşkilatlarına bağlı Şiddet Önleme Birimleri(VSU)’de saldırıların kesilmesine yardımcı olmak için kurulmuştur. Scotland Yard’ın verilerine göre, Korona virüsünün yayılımının engellenmesi amacı ile sokağa çıkma yasağı tedbirleri ve düzenlemeleri başladığından beri Londra’da neredeyse tüm suçlar düştü. Geçen yılın aynı dönemine kıyasla, bıçak ve silahlı suçlar yarı yarıya azalırken, bıçakla yaralanan gençlerin sayısı neredeyse %70 oranında azaldığı tespit edilmiştir. Komiser Yardımcısı Nick Ephgrave’in açıklamasına dayandırılan haberde; polisin Londra’da “şu veya bu türden şiddet içeren suçlara karışmaya yatkın” olduğuna inandıkları yaklaşık 1000 kişiyi tespit ettiğini söyleyerek. “İşte hayatlarını potansiyel olarak sıfırlamaları için bir fırsat.” şeklinde uygulamalarını isimlendirmektedir. Önümüzdeki haftalarda 1000 failin her biri memurlar tarafından iki kez ziyaret edilerek onlara “eğlence faaliyetlerine katılma fırsatı” verileceği söylenmiştir. Ayrıca, rastgele zamanlarda polis faaliyetlerinin yavaşlaması veya aksaması sebebi ile hedef alınabilecek yüksek düzeyde sokak şiddeti ve soyguna maruz kalan 250 “mikro sıcak nokta” tespit edildiği ifade edilmiştir. Bakan, şubat ayından bu yana “güvenlik teşkilatı tarafından başlatılan, şiddet bastırma faaliyetlerinin” bir sonucu olarak 1.200’den fazla tutuklamanın yapıldığını da sözlerine eklemiştir.^{181 182}

10.3.9 Brandford(West Yorkshire-İngiltere) Örneği

West Yorkshire Police sitesi 12 Şubat 2021 tarihli “*Çocukların Suç Sömürüsüne Odaklanan Sanal Konferans*” başlıklı haberine göre, Bradford Bölge

¹⁸¹ Met Police visit violent offenders in bid to cut crime, <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-52650696>

¹⁸² Violent criminals in London invited to turn over a new leaf under lockdown, <https://www.itv.com/news/london/2020-05-13/violent-criminals-in-london-invited-to-turn-over-a-new-leaf-under-lockdown>

Polisi, çocukların suç olarak sömürülmesi ile mücadeleye odaklanan sanal bir konferans düzenlemiştir.

Etkinlik, Şiddeti Azaltma Birimi, Bradford Konseyi, Bradford Koruma Kurulu ve Bradford Üniversitesi ile ortaklaşa düzenlenmiş olduğu konferansın amacı ise çocuklarla çalışan profesyonellere yardımcı olmak ve sömürü ile ilgili olarak dikkat edilmesi gereken bazı riskleri ve uyarı işaretlerini belirlemelerine yardımcı olmaktır. Bradford Bölgesi, Eylül 2019'da ortak kurumlarla yapılan görüşmelerden ve bu tür sömürü konusunda artan farkındalığa duyulan ihtiyaçtan sonra çocuk istismarı protokolünü ve risk değerlendirmesini başlatmıştır.

West Yorkshire Polisi ve Suçtan Sorumlu Komisyon Üyesi Mark Burns-Williamson OBE, Zoe Lodrick, Life Experiences CIC'den Phil Pearce, St Giles Trust'tan Arnold Yousaf, İskoç Şiddeti Azaltma Birimi Direktörü Niven Rennie, Sam Keith ve Newcastle Şehir Meclisinin Koruma ve Çocuk Hizmetlerinden Steve Baguley gibi çok çeşitli konuşmacılar konferansta yer almıştır.

Bradford Bölge Polisi Başmüfettişi Steve Greenbank “Bugünkü etkinlik, 200'den fazla delegenin fantastik konuşmacı yelpazemizden haber almak için katıldıkları gün boyunca başarı olduğunu belirtmiş, Mart 2020'de yapılması planlanan Konferansın, devam eden Korona virüs salgını nedeniyle ertelendiğini fakat, şimdi devam eden yönergelere ve kısıtlamalara uymak için bazı değişiklikler yapılarak yeniden başladığını belirtmiştir. Yalnızca Batı Yorkshire'da değil, çocukların suça ilişkin sömürülmesine dair ulusal düzeyde devam eden çalışma, polis güçleri için de önemlidir, koruma kurulları ve hayır kurumları daha fazla anlayış kazanması ve topluluklarımızdaki savunmasız çocukları korumak için birlikte çalışabiliriz”. şeklinde açıklama yapmıştır. West Yorkshire Polisi ve Suçtan Sorumlu Komisyon Üyesi (PCC), Mark Burns-Williamson OBE şunları söylemiştir:

“Hepimiz Çocuk Suç Sömürüsünün (CCE) tek bir kurumun tek başına ele alabileceği bir şey olmadığını biliyoruz, kolektif bir ortaklık yanıtı olması gerekiyor. Deneyimlerimizi bu şekilde paylaşarak, sorunlar hakkında farkındalık yaratmak ve topluluklarımızı ortaya çıkan tehditler hakkında eğitmek için daha büyük bir şansa sahibiz. Bu tür sömürüyü tanımaya ve önlemeye yardımcı olmak için sağlam ve anlamlı bir yanıt sağlama açısından herkesin eğitim alması ve ön planda olması hayati

önem taşıyor ve bu çevrimiçi konferans tamamen koordineli bir yaklaşım sağlamayı hedefleyecektir."

Bradford Ortaklığı'nın Bağımsız Başkanı Jane Booth ise konuşmasında durumun içeriğini şu şekilde ifade etmiştir;

"Pandeminin getirdiği tüm zorluklara rağmen bu konferansın devam edebilmesi ve bölgeden pek çok insanın bize katılmayı planlaması beni çok mutlu ediyor. Canlı etkinliği Mart 2020'de düzenlemeye hazırдық ve iptal etmemiz gerektiğinde çok hayal kırıklığına uğradık. Doğrudan sömürü ile çalışma deneyimine sahip, uzmanlıklarını bizimle paylaşacak harika bir konuşmacı kadromuz var. Bu sanal etkinlikte yaklaşık 300 kişiyi ağırlamayı dört gözle bekliyoruz ve artan anlayışımızın bu karmaşık işin üstesinden gelmek için elimizden gelen en iyi hizmetleri geliştirmemize yardımcı olacağını umuyoruz."

Çocuklar ve Aileler için Portföy Sahibi olan Konsey Üyesi Adrian Farley ise kendisini şu şekilde ifade etmiştir;

"Kilitlenmeye rağmen, bu konferansın gerçekleşmiş olması gerçekten önemli. Ne yazık ki, COVID-19 nedeniyle suç istismarı durmadı. Bu konferans, Konsey ve ortakların en güncel en iyi uygulamaları paylaşmak için çalışmalarının bir yoludur, böylece bu suçlarla doğrudan mücadele edebiliriz. Bu konferansın yanı sıra, sömürüye açık olan hem gençleri hem de yetişkinleri desteklemek için yenilikçi projeler geliştirdik. Bu suçlara tahammül etmeyeceğiz ve her gün suçluyu adalete teslim etmek için her gün polisle birlikte çalışacağız." şeklinde açıklama yapmıştır.¹⁸³

10.4 Strateji Tabanlı Problem Odaklı Önleyici Polislik Uygulamalarının Türkiye Uygulanabilirliği

Tweed Heads şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Tweed Heads şehrinde hırsızlıkla mücadele için alışveriş merkezlerindeki kapüşonlu ve kask gibi yüzün doğrudan görülmesini engelleyecek giysilerin avm ve mağaza dükkanları içerisinde bu suç işleme potansiyeline ait bölgelerde giyilmesi veya şapkasının kullanılması engellenmiştir. Bu bağlamda ülkemizde ve dünyada yayılan pandemi tedbirleri kapsamında maske kullanımının zorunlu olması kimi insanların toplum içerisinde tedbir amaçlı olarak eldiven kullanması suç işleyecek kişilerin daha

¹⁸³ Çocukların Suç Sömürüsüne Odaklanan Sanal Konferans, <https://www.westyorkshire.police.uk/news-appeals/virtual-conference-held-focusing-criminal-exploitation-children>

kolay ve daha az iz bırakarak suç işlemesine sebep olacaktır. En basitinden şöyle bir örnek verebiliriz ülkemizde gece geç saatlerde yüzü maskeli ve eldivenli birini gördüğümüzde, aklımızdan geçen; “acaba hırsız olabilir mi?” sorusu artık aklımıza gelmeyecektir. Fakat bir suçu işleyen kişilerin yakalanabilmesi ve engellenmesi için suçu işleyen kişilerin ayırıcı özelliklerinin güvenlik kameraları ile veya teşhis edebilecek görevli personel veya bireyler tarafından görülmesi ceza hukuku açısından şart ve gereklidir. Bir kişinin suç işlediğine dair günümüzde en önemli delil niteliği taşıyan teşhis ve kamera görüntüleri gibi unsurların olmaması tahkikatın ileriki aşamalarında sonuçsuz kalması ve dolayısı ile şüphelilere ceza verilmemesinden dolayı ikinci kez mağdur olmasına sebebiyet vermektedir. Ülkemizde günümüz şartları ile pek mümkün olmasa da ilerleyen dönemlerde suç işleme potansiyelinin yüksek olduğu cadde ve sokaklar ile bazı alanlarda faaliyet gösteren (kuyumcu, banka, AVM) gibi alanlarda bu tür tedbirler almak suçlunun yakalanmasına veya suçu işleme motivasyonunu azalmasına sebep olabilecektir.

Ayrıca Nyooger devriyesi olarak yine Avustralya’da faaliyet gösteren ve devlet ile birlikte bazı sivil toplum kuruluşlarınca da desteklenen suç işleme potansiyeli olan kişiler ve evsizlere yönelik olarak sosyal hizmet görevlisi ve polis tarafından yapılan tedbir veya devriye görevi, ülkemizde açık kaynaklar üzerinden yapılan kaynak taramasında bulunamamıştır. Bu kapsamda ülkemizde ne yazık ki birçok acıyı tecrübe etmiştir. 2003 yılında görevden dönen Türk Silahlı Kuvvetleri özel ihtisas birliğinde görevli personeli yüzbaşı rütbesindeki Zeki Şen’i para vermediği için bıçaklayarak öldüren ve sonra tutuklanarak ceza evine gönderilen şüpheli Emrah ERAYDIN 16 yaşında işlediği bu suçtan dolayı 3,5 yıl cezaevinde kalmış, daha sonra cezaevindeki rehabilitasyon, akabindeki topluma yeniden kazandırma ve adaptasyon süreçlerin yetersiz olmasından dolayı olacak ki 2018 yılında iki grup arasındaki bıçaklı kavgaya tekrar karışmış ve bıçaklanmıştır.¹⁸⁴ Bu durum bile aslında evsiz kişilerin bazı suç davranışları sergilerken canlarını daha rahat tehlikeye atabildiğini göstermektedir. Sonuç olarak ülkemizde evsiz kişilere ve suç potansiyeli yüksek kişilere zorunlu olarak adaptasyon süreçleri başlatılmalı ve bu hizmetler kontrol edilip denetlenmelidir. Bu

¹⁸⁴ SAT Komando yüzbaşısı öldüren tinerci bıçaklandı, <https://www.cnnturk.com/2010/turkiye/04/19/sat.komando.yuzbasiyi.olduren.tinerci.bicaklandi/572657.0/index.html>

denetim için yeterli alandan yeteri kadar personel temin edilip bir çalışma ekibi ile müdahale edilmesi daha olumlu sonuçlar doğurmasına yardımcı olabilecektir.

Ayrıca ülkemiz açısından suçun ne denli önemli bir olgu olduğunu anlayabilmemiz için elimizde bu işleyebilecek verilerin olması suç ve suçun sebep olduğu maliyetleri, suçun sebep olduğu toplumsal değişimleri analiz etmemiz önemlidir. Ülkemiz için TÜİK⁴ verilerinde suç artış oranları mevcut olmadığından dolayı biz bu istatistiksel veriye suç ile doğrudan ilişkili ceza infaz kurumlarının verilerini yorumlayarak ulaşmaya çalışacağız.

Ülkemizde daha önce vermiş olduğumuz istatistiklerde 2010 yılından 2019 yılına kadar geçen 9 yıllık süre zarfında ceza ve tutuk evlerindeki kişi sayısının 120 Binden 292 Bine kadar yükseldiğini gözlemlenmiştir.¹⁸⁵ Bu artış ve bu suçtaki yükselişin toplum üzerindeki yaptığı tahribat ve sosyolojik değişimlerin incelenmesi ve bu kapsamda sebepler ve maliyetler tespit edilip çözüm yolları üzerinde çalışmalar yapılması suçla önleyici daha aktif tedbirler alınması açısından önemli olduğu değerlendirilebilir.

Warwickshire şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Suç denilince aklımıza daha çok toplumda fazla hissedilmesinden ötürü olacak ki kişilere ve mala karşı doğrudan gerçekleşen suçlar gelmektedir. Fakat ülkemizde ve dünyada gerçekleşen ve birçok can kaybı ile büyük maliyetlere sebep olan Trafik kazaları ve suçları da dünyada önemli bir sorundur. Ülkemizde Trafik güvenliği kapsamında yapılan uygulamalar trafik ceza miktarlarının arttırılması ve arttırılan denetimler olarak tanımlayabiliriz. Çünkü bu kapsamda kamu spotu ve bazı sürdürülebilir olmayan eğitim programları dışında açık kaynaktan ulaştığımız verilerde somut bir çalışmaya ulaşamamıştır. Ülkemizde doğrudan sürücülerin bilinçlendirilmesi ve bu kapsamda araç kullanımına dair eğitime tabi tutulması, yeni sürücü belgesi alacak sürücü adaylarının bu şekilde eğitimler ile yol güvenliği, yaya güvenliği gibi unsurların trafikte ve karayolu kullanımındaki önemine ilişkin çalışma yapılması muhakkak daha olumlu ve yararlı olacaktır.

¹⁸⁵ <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2019-33625>

Ülkemiz trafik güvenliğine ilişkin hazırlanan kamu spotları ve arttırılan denetimler ile trafik kazaları ve trafik suçları ile mücadele etmeye çalışmak çağımız gerekleri için yetersiz olduğu aşıkardır. Ülkemize ihraç edilen araçların standart güvenlik donanımlarının ithal edilebilmesi için bazı şartlara haiz olması, bu şartların en az dört hava yastığı gibi insan sağlığını ön planda tutacak şekilde planlanması yaralanma ve ölümlerin sayısında düşüşe etken olabilecektir. Kişilerin maddi olarak ceza ödemesinden ziyade sürücülükten men edilmesine kadar varabilecek ceza tedbirlerinin alınması daha etkili olabilecektir. Ayrıyeten topluma trafik bilinci kazandırmak için her yaştan insan ve gruba düzenli eğitimler verilmelidir. Bilahare olarak şu an halen yürürlükte olan birçok uygulama ile sürücü adaylarına halen motor bilgisi ve belki de sürücülükleri boyunca kullanamayacakları çağın gerisinde kalmış eğitim programlarına tabi tutulmaktadır. Halen verilmekte olan motor eğitiminin sürücülerin araçlarının yolda kalmasını engelleyici veya tamir etmesine bir etkisi olmadığı açıktır. Bunun yerinde simüle edilmiş kaza mahallesi ile kaza mahallinde alınması gereken tedbirler, diğer sürücülere duyulması gereken saygı, trafikte gerginliğin azaltılması için eğitimler planlanarak daha etkin çalışmalar planlanmalıdır. Söz konusu eğitimlerin sürekli hale getirilmesi trafik güvenliği ve trafik suçlarının engellenmesi açısından etkili olacağı değerlendirilebilir.

Brezilya örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Öncelikle Ülkemiz uyarlamasını yazmadan önce Brezilya'da işlenen suçların ve bu suçlardan en önemlisi olarak görülen cinayet oranlarının azaltılmasında etken konuları özet olarak değerlendirmek ve iyi anlamak gerekmektedir. Bu bağlamda Ülkemizde faaliyet gösteren yasadışı suç örgütlerine yönelik teknik ve fiziki takibi yapma yetisine sahip eğitimli personel yetiştirerek, suçlarını daha organize ve belli bir amaca yönelik olarak gerçekleştiren oluşumlarla etkin bir mücadeleye girmek elzem derecede önemlidir. Ülkemizde son yıllarda gerek televizyon dizileri gerekse medya aracılığı ile gündemde sık sık yer olan organize suç örgütü lider ve mensupları şüphesiz ki hızlı para kazanmak ve itibarlı bir durum olduğuna yönelik yanlış algılar oluşmaktadır. Oluşan bu yanlış algılarla insanlar organize suç örgütü lider ve mensuplarına hayranlık ve yapılan gayri hukuki faaliyetlere heves duyduğu

görülmektedir ne yazık ki bu süreçler suç örgütlerinin personel temin etme ve personel yetiştirme konusunda işlerini kolaylaştırmaktadır.

Örneğin Sosyal Medya sitelerinde takipçileri ve izlenme sayıları on binleri bulan “Gayri Meşru Türkiye, Racon, Kabadayılar, Baronlar” gibi paylaşım hesapları oluşturularak söz konusu faaliyetlere mensup kazandırma girişimlerine karşı kapsamlı ve aktif tedbirler alınması gerekmekte, bu noktalarda gayri meşru kişi ve kişilerin sosyal medya ve haber kanallarında reklam yapmasının önüne geçecek kanuni ve idari tedbirler alınması gerekmektedir. Bununla birlikte son dönemde arz talep ilişkisi ile oluşturulan yeni dizilerde başrol karakterlerinin bir çoğunun çalışmadan çok güzel evlerde oturduğu ve çok iyi arabalara bindiği algısı oluşturulduğu, her dizi sahnesinde olmasa bir dizinin genel hatları ile bir çok sahnesinde belli yaş altına şiddeti özendirilecek ateşli ve bıçaklı silah kullanılan sahneleri yayınlayacak dizilerin ulusal yayın yapan kanallarda yayınlanmasının belli bir saatten olmasına yönelik kararlar alınması yine şiddetin uzun vadede gençlerden uzak durmasını sağlayabilecek bir girişim olabileceği ortadadır.

Brezilya örneğinde de gördüğümüz gibi suçla etkin ve efektif mücadelede en önemli hususlardan birisi siyasi istikrar ve bu konuyu ciddiye alan siyasi ve idari yöneticilerdir. Bu konuya önemle yaklaşarak operasyonlar için gerekli ödenek ve imkânın sunulması, bununla beraber sadece kolluk faaliyeti yürütmekle kalmayıp bu faaliyetlerine ek olarak sosyal programlar ve suç önlemeye yönelik ciddi çalışmalar yürütmek, suça sebep olan etkenlerin araştırılarak sahada bununla ilgili olarak çalışmalar yapmak ve soruna odaklanmak yine şiddet suçlarının engellenmesi için önemli tutumlar olacaktır.

Afganistan şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Afganistan’ı ilk önce yapısı ile değerlendirdiğimizde gelişimi açısından ele alırsak belki de dünya ve ülkemiz basınında birçok haber sitesinde şiddet ve suç olaylarının yoğun olarak yaşandığı bir ülke olarak anımsamamız mümkündür. Konumu, coğrafyası siyasi istikrarsızlığı ve ülke içerisinde barındırdığı radikal örgütler sebebi ile zor günler geçiren Afganistan’ın daha iyi bir kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin sağlanması için elit bir birlik oluşturduğu bu elit birlik ile polis teşkilatlarının en önemli sorunlarından biri olan yozlaşma ile mücadele etmeye

çalıştığından bahsedilmektedir. Afganistan Polisinin bu yöntemi aslında dünya üzerinde kamu görevi ifa eden birçok kurumun, birbirlerini kontrol ve denetime tabi tutması anlamında önemlidir. Ülkemizde Memur suçlarına yönelik olarak oluşturulan birimler varsa da son dönemde bu birimlerin yürüttüğü faaliyetler ve ne kadarının hangi kuruma yönelik olduğu basında ve kamu kurumlarınca açıklanmamaktadır. Ülkemizde daha kapsamlı, memur suçları ve kamu kurumlarındaki organize ve bireysel yolsuzlukların önüne geçmek için, alanında yetkin mali ve adli konularda tecrübeli veya eğitim almış personelce herhangi bir siyasi konjonktürün etkisinde kalmadan bağımsız bir kuruluş oluşturularak ülkemizdeki yolsuzluk dosyalarının kendiliğinden denetleme yetkisi kazandırılabilir. Böyle bir durumda kamu personellerinin daha etkin ve verimli, yolsuzluk yapması durumunda yakalanma riskinin artacağını düşüneceği için böyle bir girişimde bulunmasına engel olacağı değerlendirilebilir.

İskoçya örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

İskoçya örneğinin bireyleri risklendirme ve bu riskler doğrultusunda yeniden suça karışma ihtimali olan bireyleri bu kapsamda değerlendirerek suç işlemedeki motivasyonlarının tespiti ve azaltılmasına çalışılacaktır. Örneğin gelir adaletsizliğinin bir etkisi olarak suça karışma veya eski sabıkalı olduğu için işe alınmadığından temel geçimini sağlamak için hırsızlık suçuna karışma gibi durumların gerçekleşmemesi için kişilere bu noktada yardıma bulunmak, kişileri sosyal programlar ile toplumdan dışlanmayan kişi olduğunu göstermek ve yeniden topluma entegre edilen kişinin belli bir süre gözetimde kalmasını sağlamak gibi düşünülebilir.

Ülkemizde Adalet Bakanlığınca bu tür rehabilitasyonlar programları yürütülse de makalemizin ilk bölümünde TÜİK'in 2020 yılında açıklamış olduğu istatistiklere göre neredeyse iki katına çıkan tutuklu sayıları ile anlaşılan bu kapsamda yapılan uygulamanın yetersiz veya etkili olmadığı gerçeğidir. Tutukluluk hali veya suça karışan kişinin toplumda istenmeyen kişi ilan edilmesi için en önemli etkenlerden biridir. Kimse komşuları arasında sabıkalı veya suça karışmış kişi olmak istemez bu durum bu hali ile suça karışmış bireylerin topluma adaptasyonlarını engelleyerek yeniden suça karışmasına veya suç işlemesine olumlu motivasyon katmaktadır. Artık günümüz toplumlarında kucaklayıcı ve kapsayıcı olmak tüm yönetimlerin görevidir.

Suçta karışan kişilerin tekrar suçta karışmaması için gerekli önleyici tedbirler almak, karışan kişiler için tekrar suçta karışmaması için bazı rehabilite programlara dahil etmesi gerekir.

Ülkemizde de suçta karışan kişilerin tekrar suçta karışmaması için bazı terapi programlarına ve bazı sosyal etkinliklere katılması zorunlu tutulmalıdır. Kişiler ile kendilerini suçta iten faktörler hakkında görüşme yapılarak bu motivasyonların neler olduğunu tespit edip bu kapsamda kişilere gerekli desteklerin sunulması gerekir. Bu durumun etkili olmadığı ve kişilerin mükerrer konulardan suç işlemesi durumunda kişilere sırası ile elektronik kelepçe ve artan nispette kısıtlayıcı tedbirler alınabilir Kişi göre göre hırsızlık yapmayacağı öngörülebilir. Çünkü kişi en nihayetinde kendisini suçlu duruma düşürecek edimin buna deyip değmeyeceğinin tahlilini yapacaktır. Bu hususta ülkemizde alınabilecek tedbirler, suçta karışan kişiler ile bir psikolog aracılığı ile en az iki defa görüşme yaparak suçta sebep olan faktörlerin araştırılması, bu hususta yönetim veya yönetimin oluşturacağı alanında uzman sosyal hizmetler görevlileri ile gerekli tedbirleri almak ve bu tedbirler başarılı olmadığı takdirde şahıslara elektronik kelepçe takarak belli saatlerde dışarı çıkmasını engellemek veya suç olan mahallerde plastik kelepçe takılı kişi veya kişilerin olup olmadığı hususunda soruşturmacı birimlerle bilgilerini paylaşmaktır.

Açık kaynaktan yapmış olduğum araştırma ile bu hususta plastik kelepçe takılan kişilerin tekrar suçta karışıp karışmadığı veya herhangi bir olay mahallinde bulunup bulunmadığı soruşturmacı birimler tarafından kontrol edilememektedir. Bu hususların suçun engellenmesinde etkin bir oynayabileceği değerlendirilebilir.

Alberta şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Alberta'da özetle suçla ilişkili ve bunu artık meslek edinmiş ve çevresindeki insanları da bu noktada suç işleme potansiyeli kazandıracak kişilerin tespiti ve bu kişiler hakkında adli tahkikatların daha dikkatli, özenli ve bu suç şüphelilerin tutuklanmasına yönelik olarak çalışmalar gerçekleştirmekte olduğu belirtilmiştir Ayrıca hırsızlığa konu suçların incelenmesinde, bahse konu eylemlerin gerçekleşirken mülk sahibi insanların tedbirsizliğin de bu suçların artmasında aktif olarak etken olduğu gözlenmiştir.

Ülkemizde Alberta Örneğini değerlendirecek olursak, hırsızlık suçlarına ilişkin olarak bu suç meslek edinilmiş ve adli suç olmasından dolayı tutuklanması mümkün olmayan, yakalanması mümkün olmayan fakat kendisinin gerçekleştirmiş oldukları suçlarla iltisaklarının araştırılması, bu kapsamda buna yönelik olarak tutuklanması daha zor olan ve sokakta bimekan olarak yaşayan 18 yaş altı kişilerin bu suçlarda organize şekilde kullanılmaması için bir strateji geliştirerek bu kapsamda suçluların yakalanması için çalışılması olumlu sonuçlar doğurabilecektir.

Bilahare olarak vatandaşların hırsızlık konusunda alabilecekleri tedbirler ile ilgili güncel olarak suçların işleniş tarzının tespit edilip bu kapsamda sosyal medya ve ulusal kaynaklar başta olmak üzere gerektiği çeşitli etkinlikler ile kişisel olarak bu suçların mağduru olmamak için alınacak tedbirler konusunda etkileşim kurulması, bu suçların azaltılmasında etkili olabileceği değerlendirilebilir.

İsveç örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

İsveç'in yerel haber ajansının geçtiği bu haber ile ilgili olarak görüldüğü üzere belirlenen suça ilişkin olarak geliştirilen bir gözlem ve bunun akabinde suç analistleri ile yapılan bir dizi strateji suçluların tespiti ve yakalanması hususunda başarı sağlamıştır. Ülkemizde de benzer uygulamalar yapılarak benzer şekilde gerçekleşen bazı suç türleri için özellikle çok faili veya faili meçhul olarak özel beceri gerektiren veya özel bir metot ile gerçekleşen suçlar için çalışabilecek özel birimler kurularak bu birimlerin gün içerisinde faili meçhul olaylar veya özel bir organizasyon veya özel bir nitelik gerektiren örneğin, kaldırıcılık, tantanacılık, yankesicilik gibi suçlarda işleniş tarzına yönelik olarak çalışmalar yapılacak suçluların tespit edilmesi veya işlemiş olduğu ve daha önce yakalanması mümkün olmayan bazı suçların aydınlatılması için faydalı olabilir.

Ayrıca İsveç'te gerçekleşen bir diğer suç engelleme faaliyetinde suç girişimi olan veya suça ilişkin bir beklenti oluşan cadde ve sokakların paylaşılarak insanların bu cadde ve sokakları tercih etmemesi, bu noktalarda daha tedbirli davranması gibi taleplerin oluşması suçla mücadelede kolluk kuvvetleri ve vatandaşın konfigre ve müşterek hareket etmesi yönünden başarılı olabilecek ve değerlendirilebilir bir yöntemdir.

Londra Şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Londra şehri örneğinde; Suça karışan insanların tekrar suç işleme potansiyelinden uzaklaştırmak ve polis devriyeleri ve çalışmaları esnasında karanlık nokta olarak da adlandırılan ve suç işleme potansiyeli yüksek mevki ve yerlerin tespit edilerek bu yerleri karanlık noktanın dışına çıkarmaya çalışmak olarak tanımlayabiliriz.

Şu an günümüzde Covid hastalık tedbirleri sebebi ile de kişilerin koşullu salıverme ile salıverildiği ve koşullu salıverilme hükümlerinin kanuni yönden eksikliklerinin olduğu TÜİK¹⁸⁶ verileri ile sabittir. Gün geçtikçe artan hükümlü ve tutuklu sayısı gelecek günlerde herhangi bir tedbir ve rehabilitasyon çalışmasının yapılmadığı takdirde ülkemizin huzuru ve kamu düzeni açısından iyi günler beklemediği ortadadır. Ceza ve Tutuk evlerindeki hükümlü ve tutukluları ele alırken devletlerin yaklaşımı bu bireyleri yeniden topluma kazandırıp, sağlıklı ve düzenli bir kamu düzeni için bireyi topluma adapte etmek olmalıdır. Mutlak surette suça karışmış birey veya bireylerin tekrar suç işleyecek bireyler şeklinde tanımlamak hem kişilerin masumiyet karinesine zarar verecek hem de kişilerin topluma adaptasyonunu zorlaştıracaktır. Bu yapılacak işlem çok iyi tatbik edilip, bilimsel verilere dayanmalıdır. Seçilen kişilerin rehabilitasyonu tamamen profesyonel ve ilgili personel tarafından yürütülmelidir.

Kişilerin ceza ve tutuk evlerinden çıktıktan sonra psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve ilgili kolluk biriminden bir polis nezaretinde belli aralıklar ile kontrol ederek iş birliği yapması, kişinin suç işlediği birey ve bireylerle yeniden yan yana gelmemesi için gereken tedbir kararlarının alınması, bireylerin suç işledikleri veya daha önce ikamet ettikleri muhitte tekrar ikamet etmesine izin verilmeyerek koşullu salıverme hükümleri kapsamında belli bir kilometre dahilinde suç işlediği yere veya suç işleme potansiyelini yükseltecek eski dost ve arkadaşlarına ulaşmasının engellenmesi, bireylere toplumla aktiviteler yaparak topluma yeniden aidiyet kazanması, suç işlemenin başkasının üzüntüsü olduğuna dair vicdani kanaat geliştirebilecek niteliklere haiz olması bu kapsamda ülkemizde uygulanabilir bir gelişme olabilecektir. Ayrıca yine haber içeriğinde geçen devriye faaliyetlerinde

¹⁸⁶ Türkiye İstatistik Kurumu

karanlık noktaların giderilmesine yönelik olarak her muhit kolluk görevlilerinin hem idarelerinde kendince hazırlayacakları görsel ve mesleki tecrübeye dayalı olarak hazırlayacakları raporlar, hem de suç işlendikten sonra gelen müracaatlar ile sistem üzerine kaydedilen adresten çıkacak raporlar mukayese edilerek güvenliğinin sağlanması hususunda sorun yaşanan mevkilerle ilgili gerekli tedbirler alınması isabetli olacaktır.

Brandford şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Suçla mücadelede en etkin ve verimli yollardan biri muhakkak ki suçun ve suçluluğun temeline inmek ve bu alanda çalışmalar yapmaktır. Bu da çocuklara ilişkin sosyal programlara ağırlık vererek bir strateji geliştirmek ve bu stratejiler ile hareket etmektir. Brandford yetkilisinin de söylediği gibi özetle suç çok çeşitli alanların müşterek çalışması ile analiz edilebileceği gibi çok çeşitli alanların ortak etkileşimi ile mücadele edilebilecek bir husustur.

Suçla mücadeleyi sadece bir kuruma, kuruluşa veya olduğu gibi çocukları yetiştiren ailelere bırakmak, ne kadar fon verilir ise verilsin başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Suçla mücadelede çocukların gelişimsel özellikleri değerlendirilip, bu özelliklerini barındıran yaşlara uygun olarak eğitimler düzenlenmelidir. Çocukların bu bağlamda 6 yaşına kadar davranışlarını taklit ettiği ailesi ile çok vakit geçirdiğini değerlendirirsek ailenin çocukların saldırganlık ve suça ilişkin davranışlarını törpüleyici ne gibi davranışlar ile örnek olabileceği belirlenerek, aileye bu eğitimlerin verilmesi etkili ve verimli bir yol olarak değerlendirilebilir.

Aynı zamanda aileye verilen eğitimlerin alanında uzman eğitimciler tarafından verilmesi bu başarıyı arttıracak bir gerçektir. Bu noktada çocukların henüz bilincine varma aşamasında oldukları bedenlerine ilişkin istismarların engellenmesine yönelik özel bölge ve alanlarının tanıtılması, çocukların başlarına gelebilecek sorunlarda ailesi dışında nasıl dile getirebileceğini öğretilmesi aktif istismar vakalarında azalmaya yol açabilir. Bununla birlikte çocukluğun ergenliğe doğru giden aşamasında çocuklar okul ve aile ile müşterek eğitimler verilerek suça ilişkin motive edici görüşlerinin engellenmesi ve kendisine yönelik zorbalık davranışlarında nerelere müracaat edebileceği konularında bilgilendirilmesi gerekir. Çocukların arasında şiddet ve suç

mevilli olan öğrencilerin tespiti ile daha geniş bir sosyal programa uygun bir şekilde tutulması ile toplumdaki suç ve şiddetin önüne geçmek mümkün olabilecektir.

10.5 Teknoloji Tabanlı Önleyici Polislik Uygulamaları

10.5.1 North Yorkshire (İngiltere)Modeli

North Yorkshire Police sitesinde 12 Kasım 2020 tarihli “*Termal kameralı polis dronu çalınan Land Rover'ı buldu*” başlıklı habere göre, bir polis dronunun, Çalınan bir Land Rover marka jeepin kaputunun motor sıcaklığından dolayı termal kameraya yansması ve bulunmasına yer verilmiştir. 1-2 Kasım 2020 tarihleri arasında Ryedale'nin Pickering bölgesinden 10.000 £ 'dan fazla değere sahip mavi bir Land Rover Defender Turbo'nun çalındığı bildirilmiş, Polis, aracı bulmak için soruşturma başlatmıştır. 5 Kasım 2020 Perşembe günü, alınan bilgilere göre derhal harekete geçen Kuzey Yorkshire Polis memurları, saat 21: 50'de York'un güneyindeki bir noktada aracı görüp daha sonra gözden kaybetmiş, polisler ivedikle, termal görüntüleme kamerası olan bir drone kaldırarak gölge civarında tarama yaptırmış ve bir Land Rover'ı motorun halen sıcak olmasından dolayı diğer araçlar arasında açıkça belirlemiştir ve araç, adli muayene için incelemeye gönderilmiştir.¹⁸⁷

10.5.2 Wisconsin, Kaliforniya, Florida Örneği (A.B.D.)

Wisconsin, California, Florida şehirlerinde Polis güçleri tarafından kullanılan “COMPAS” isimli sistem ile potansiyel yeniden suç işleme riskini değerlendirebilen bir algoritma kullanıldığı, bu kapsamda suç işlenen yer verilerinin girilmesi ile hesaplar yapan algoritma suçun tekrür etme ihtimali olan bölgeleri tespit ederek bu noktalarda devriye hizmetlerinin artırılması gibi tavsiyelerde bulunan bir uygulamadır.¹⁸⁸

¹⁸⁷ Termal kameralı polis dronu çalınan Land Rover'ı buldu, <https://northyorkshire.police.uk/news/police-drone-with-thermal-imaging-camera-locates-stolen-land-rover/>

¹⁸⁸ COMPAS (software), [https://en.wikipedia.org/wiki/COMPAS_\(software\)](https://en.wikipedia.org/wiki/COMPAS_(software))

10.5.3 Melbourne(Avusturalya) Örneği

The Age'in 15 Kasım 2020 tarihli "*Hapishaneler Uyuşturucu Kaçakçılığı Yapan İnsansız Hava Araçları ile Mücadele Ediyor*" başlıklı haberine göre, korona virüs salgını kapsamında mahkumlar ile yüz yüze görüşmenin kapalı olmasından dolayı hapishanelere kaçak olarak sokulmak istenen ürünlerin dronelar aracılığıyla yapılması ceza evi yetkililerini harekete geçirmiştir. Mart ayının başından Kasım ayının başına kadar, narkotik maddeler, cep telefonlar ve daha birçok cezaevinde yasak olan ürünü içeriye sokamayan mahkumlara teslimatın drone aracılığıyla yapılması şeklinde 97 aynı tip olay tespit edilmiştir. COVID-19 salgınından önceki yıl olan benzer olaylara kıyasla bu zaman diliminde bu tip suçların yüzde 246 arttığı belirtilmiştir.

The Age tarafından elde edilen belgeler, yakın zamana kadar genişleyen kompleksler üzerindeki hava sahasını korumak için devriye görevlilerinin ve CCTV'nin manuel gözleminden insansız hava araçlarını tespit etmede yeterince başarılı olmadığı gözlenmiştir. Bilgi alma özgürlüğü yoluyla yayınlanan bir olay raporu, yetkililerin teslimatın gün ışığında yapıldığı anlaşılan bir insansız hava aracı saldırısını tespit edemediğini açıklamaktadır.

Harekete geçen hapishane yetkilileri, yüksek teknoloji tehdidine karşı hazırlıksız yakalanmışlar ve en çok risk altında olduğu düşünölen hapishanelerin beşine drone algılama ve izleme ekipmanı kurulmuştur. Beş sabit cihaz ve bir mobil ünite için 422.000 \$ 'lık sözleşme, eyalet hükümetinin COVID-19 acil müdahale programının bir parçası olarak yayınlandı. Üreticiye göre, birimler 50 kilometreye kadar droneları takip edebilir ve operatörün yerini belirleyebilir. Yeni teknoloji Ekim ayında Barwon Hapishanesi'ndeki memurların uyuşturucu, bıçak ve USB cihazı içeren bir airdropu engellemeyi sağlamıştır. Konu şu anda Victoria Polisi tarafından soruşturulmaktadır.

Cezaevinden bir sözcü şu cümleleri dile getirmiştir;

"Bazı insanlar hapishane sistemine uyuşturucu ve diğer kaçak malları kaçırmak için büyük çaba sarf ediyor ve koronavirüs nedeniyle askıya alınan hapishane ziyaretleriyle, yasaklı maddeleri getirme girişimlerinin artması bekleniyordu. Yeni drone tespit programımız sayesinde, bu yasadışı faaliyeti yakalamayı başardık. Uyuşturucu ve diğer

kaçakların mahkumların eline geçmesini durdurduk." şeklinde açıklama yapmıştır.¹⁸⁹

10.5.4 Northampton Town (İngiltere)Örneği

Northampton Chronicle&Echo adlı haber sitesinde 17 Mart 2020 tarihli *"Polislik teknolojisinin en ileri teknolojisi': Daha fazla Northamptonshire Polis memuru dronları kullanmak için eğitildi"* başlıklı haberine göre, daha fazla Northamptonshire Polisi, teknolojiyi müdahale ekiplerine daha uygun hale getirmek için bir denemenin parçası olarak dronları uçurmak için eğitime başladığı, sekiz memur, iki yeni dronun ve termal görüntüleme dürbünleri de dahil olmak üzere ilgili ekipmanın 35.000 sterlinlik bir maliyetle nasıl pilotluk edileceğini öğrenmiştir. Artık dronlar devriye arabalarında taşınacak ve kayıp kişileri aramak veya memurlara herhangi bir durum hakkında kuş bakışı görüş vermek gibi çeşitli amaçlar için çok daha hızlı kullanılabilceği belirtilmiştir.¹⁹⁰

10.5.5 Losangeles(A.B.D.) Örneği

"PredPol Tahmine Dayalı Polislikte Pazar Lideridir" sloganı ile piyasaya sunulan ürün şu şekilde açıklanmaktadır: PredPol kesin bir tahmine dayalı polislik tanımına sahiptir. Belirli suçların meydana gelme olasılığının en yüksek olduğu zaman ve yerleri belirleme, ardından bu suçların meydana gelmesini önlemek için bu alanlarda devriye gezme uygulamasıdır. Mağduriyeti azaltarak kanun yaptırımlarının toplulukları daha güvenli tutmasına yardımcı olmak bu uygulamanın en temel amacıdır. Devriye aracı, suçun nerede ve ne zaman ortaya çıkma olasılığının en yüksek olduğunu belirleyerek kaynaklarımızı etkili bir şekilde tahsis etmenize ve suçu önlemenize olanak tanımaktadır.

Tahminler için kullandığımız veriler çok önemlidir. Tahminleri yalnızca mağduriyet bilgilerine, yani polise bildirilen suçlara dayanarak yapılmaktadır. Bu bilgiler anonimleştirilmiştir; hiçbir kişisel bilgi olarak toplanmamakta veya kullanılmamaktadır. Toplulukların mahremiyetini ve medeni haklarını korumanın,

¹⁸⁹ Prisons struggle to swat drug-smuggling drones, <https://www.theage.com.au/national/victoria/prisons-struggle-to-swat-drug-smuggling-drones-20201115-p56ep1.html>

¹⁹⁰ "The cutting edge of policing technology': More Northamptonshire Police officers trained to use drones, <https://www.northamptonchron.co.uk/news/crime/cutting-edge-policing-technology-more-northamptonshire-police-officers-trained-use-drones-2455608>

onları suçtan korumak kadar önemli olduğu belirtilmektedir. PredPol şu anda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki her 33 kişiden birinin korunmasına yardımcı olmak için kullanılmaktadır.

PredPol, Los Angeles Polis Departmanı ve UCLA arasındaki bir araştırma projesinden doğmuştur. Zamanın şefi Bill Bratton, COMPSTAT verilerini tarihsel amaçlardan daha fazlası için kullanmanın bir yolunu bulmak istemiştir. Amaç, bu verilerin ek suçların nerede ve ne zaman meydana gelebileceğine dair ileriye dönük öneriler sağlayıp sağlayamayacağını anlamaktır. Bu suç mahallerini ve zamanlarını önceden tahmin edebilmek, memurların önceden memurları görevlendirmesine ve bu suçların önlenmesine yardımcı olabilir.

Ekip, UCLA ve Santa Clara Üniversitesi'nden matematikçiler ve davranış bilimcileriyle birlikte çalışarak, çok çeşitli veri türlerini ve davranışsal ve tahmin modellerini değerlendirilmiştir. Modeller, LAPD ve Santa Cruz (California) Polis Departmanından suç analistleri ve memurları ile daha da geliştirilmiştir. Nihayetinde, polis departmanları tarafından toplanan en objektif üç veri noktasının tahmin için en doğru girdi verilerini sağladığını belirlemişlerdir. (Suç türü, Suç yeri, Suç tarihi ve saati)¹⁹¹

10.5.6 Tunus Örneği

BBC News'in 3 Nisan 2020 tarihli "*Coronavirus: Tunus kilit devriyesine polis robotu yerleştirdi*" başlıklı haberine göre, insanların korona virüs kapsamında evde kalmasının gözlemlemesini sağlamak için Tunus'un başkenti Tunus'un bölgelerinde devriye gezmek amaçlı bir polis robotu kullanmaya başlamış, Robot, büyük ölçüde ıssız sokaklarda yürüyen birine yaklaşarak, onlara yaklaşıp, neden dışarıda olduklarını sormaktadır. Daha sonra kimliklerini ve diğer belgeleri robotun kamerasına göstermeleri gerekmektedir ve böylece robotu kontrol eden görevliler onları kontrol edebilmektedir.

PGuards adı verilen Tunus yapımı gözetleme robotlarından kaçının işleri bakanlığı tarafından konuşlandırıldığı belli değildir. Üretici Enova Robotics, BBC'ye

¹⁹¹ <https://www.predpol.com/about/>

bunun gizli bir mesele olduğunu söylemektedir. Dört tekerlekli bir PGuard, radar gibi çalışan ancak radyo dalgaları yerine ışığı kullanan bir termal görüntüleme kamerası ve Lidar (ışık algılama ve menzil) teknolojisine sahip olduğu belirtilmiştir.¹⁹²

10.5.7 Baltimore (A.B.D.)Örneği

The New York Times'in 9 Nisan 2020 tarihli ve *"Baltimore Gözetleme Uçaklarında Suçu Azaltmayı Umuyor, Ancak Sakinleri Kötüye Kullanımdan Korkuyor"* başlıklı haberine göre, ACLU, ülkedeki en yüksek cinayet oranlarından birine sahip bir şehirde polis şefi tarafından onaylanan altı aylık bir dava programına itiraz ettiği yazılmıştır. Baltimore, Polis Departmanının sakinleri gözetleme uçaklarından görüntü kaydetmelerine rağmen, cinayet oranının inatla yüksek kaldığı ve polisin defalarca gücünü kötüye kullandığı bir şehirde suçu azaltmaya yönelik sert bir teklifle yıllardır bölünmüş durumdadır.

Perşembe günü, bir toplum düşünce kuruluşu ve iki Baltimore sakini geçen hafta onaylanan gözetleme programına itiraz ettikten sonra, bir yargıç uçakları keşif görevlerinde uçmaktan geçici olarak engellemiştir. Dava, altı aylık deneme sürüşüne başlamak üzere olan uçakların, bölge sakinlerinin sebepsiz yere aranmama ve başkalarıyla özgürce ilişki kurma anayasal haklarını ihlal edeceğini iddia edilmektedir.

Baltimore polis yetkilileri, gözetim görüntülerinin ancak ciddi bir suç bildirildikten sonra kullanılacağını -polis kovalamacası sırasında araçları veya insanları takip etmemek için- ve deneme sürüşünün sonuçlarının titizlikle inceleneceğini vurgulamıştır. Belediye başkanı programı desteklemektedir ve bir anket bölge sakinleri arasında geniş bir destek olduğunu göstermektedir.

Ancak birçokları, gökyüzündeki gözler yaklaşımına şüpheyle yaklaşmaktadır ve bunun haklarını ihlal edeceğinden ve yetkililerin belirlediği dar suçlar dizisinden daha geniş bir şekilde kullanılacağından endişelenmektedir.

Baltimore'un önde gelen aktivistlerinden ve davacılarından biri olan Erricka Bridgeford, bir röportajda *"Bu teknolojinin Baltimore Polis Departmanına temelde*

¹⁹² Coronavirus: Tunisia deploys police robot on lockdown patrol, <https://www.bbc.com/news/world-africa-52148639>

yapma izni verdiği şey, bir polis memurunun sizi güneşin doğuşundan gün batımına kadar takip etmesi gibidir" demiştir. O ve diğer davacılar, Polis Departmanı ve komiseri aleyhindeki davalarında Amerikan Sivil Özgürlükler Sendikası avukatları tarafından temsil edilmektedirler. Maryland'de bir federal yargıç olan Richard D. Bennett, davacıların yasal olduğunu düşünürken programı durdurma talebine karar verene kadar uçakların herhangi bir görüntü alamayacağını söylemiştir.

2016 yılında Polis Departmanı, halktan ve birçok şehir yetkilisinden gizlenmiş ortaklık olan Cessna uçağını şehrin üzerinde uçurmak için Kalıcı Gözetim Sistemleri ile çalışmaya başlamıştır. O sırada polis şefi, programın Bloomberg Businessweek tarafından yazılan bir makalesinde ifşa edilmeden önce belediye başkanına program hakkında bilgi vermediğini kabul etmiştir. Program kısa süre sonra durdurulmuştur, ancak geri getirme çabası Teksas'ta maliyeti karşılama sözü veren milyarlar bir çift sayesinde bu ay başarılı olmuştur.

Polis Departmanının bir belediye meclisi üyesi tarafından çevrimiçi olarak yayınlanan onay talebinin bir kopyasına göre, 3,69 milyon dolarlık deneme sürüşü, haftada en az 40 saat üç uçağı uçuran pilotları içermektedir. Uçakların gözetleme kameraları talebe göre her saniye 32 mil kareyi veya şehrin yaklaşık yüzde 40'ını yakalayabilecektir.

Polis komiseri Michael S. Harrison, programın bir deneme olduğunu ve ancak suçu başarılı bir şekilde azaltırsa devam etmesini destekleyeceğini vurgulamıştır. Komiser Harrison aralık ayında, davanın arkasına desteğini verdiğinde, *"Bu teknolojiyi şiddet içeren suçları çözmek ve caydırmak için kullanan ilk Amerikan şehri olacağız"* demiştir.

Nüfusu azalmış olsa bile, Baltimore, Freddie Gray'in polis gözetiminde aldığı yaralanmalardan öldüğü ve şehir genelinde huzursuzluğa yol açtığı 2015'ten bu yana cinayetlerde artış görülmüştür. 2019'da en az 348 kişi öldürülmüştür, en çok 25 yıldan fazla ve nüfusunun 13 katı olan New York City'den daha fazla durumdadır.

Komiser Harrison, gözetleme kararının kişi veya araç başına bir piksel olacağını ve yetkililerin söylediği gibi, bir kişinin veya ırkının tanımlanmasını imkânsız hale getireceğini belirtmiştir. Ancak pek çok bölge sakini ve ACLU, şehrin

geniş alanlarını uzun süreler boyunca kaydetmenin, özellikle yerdeki birçok gözetleme kamerasıyla birlikte neredeyse herkesi tanımlanabilir hale getirdiğini savunmaktadır.

Şehir genelinde ateşkes olayları düzenleyen Bridgeförd, *"Bu tür bir teknoloji, mahallelerde görevlilerin sahada yaptıkları işlere zarar verecek", "İnsanlar, bütün gün gökyüzünde uçakların uçtuğunu bildiklerinde kesinlikle onlarla konuşmak istemeyecekler."* demektedir¹⁹³

10.5.8 Karaçi (Pakistan) Örneği

The Anadolianpost ve kaynakçada bilgileri bulunan bazı haber sitelerinin haberine göre Pakistan'ın en büyük şehri Karaçi'de kurulan 20 kişilik polis birliğinin, sıkı bir eğitimden geçmekte olduğunu ve bu personellerin yakın zamanda patenli bir şekilde görev yapmak için hazır olacağını belirtmektedir. Karaçi Polis Biriminden şefi Farrukh Ali ile yapılan görüşmelerde Ali; *"Sokak suçlarını kontrol etmek için yenilikçi bir yaklaşım geliştirmemiz gerektiğini hissettik."* Diyerek suça karşı inovatif bir çözüm üretmek istediğini söylemiş ve polis memurlarının, 20 milyonluk şehir içinde motosikletli hırsızları daha kolay kovalayabileceğini açıklamıştır. Şef Ali, kötü yol koşulları ve engebeli patikalar nedeniyle Karaçi'nin pek çok bölgesinde, paten yapan polisin konuşlandırılmayacağını ancak daha yüksek oranda hırsızlık ve taciz olayı olan halka açık yerlerde görevlendirilebileceğini belirtmiştir. Birimdeki polis memuru Aneela Aslam, *"Bu sadece başlangıç ve böyle olması bize gerçekten fayda sağlayacaktır. Bu eğitim ile birlikte, ulaşmanın zor olduğu dar sokaklara çok hızlı bir şekilde ulaşabiliyoruz."* Şeklinde beyan vererek bu tedbire olumlu görüşlerini iletmiştir.¹⁹⁴

10.5.9 Dubai Örneği

Dubai örneğinin Türkiye de uyarlanması, iletişim kurabilen aktif olarak etkileşime cevap veren birtakım yenilikler ile donatılmış robotlarla insanların sorunlarını çözmeye odaklı bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Bu uygulamanın

¹⁹³ Baltimore Gözetleme Uçaklarında Suçun Azaltılmasını Umuyor, Ancak Sakinleri Kötüye Kullanımdan Korkuyor, <https://www.nytimes.com/2020/04/09/us/baltimore-surveillance-planes-aclu.html>

¹⁹⁴ Karachi police put on their rollerblades to curb street crime ,<https://indianexpress.com/article/trending/trending-globally/karachi-police-put-on-their-rollerblades-to-curb-street-crime-7205629/>

değerlendirilmesinde iki uygulama alanı vermek mümkündür. Bunlardan birincisi insanların danışma konularında gösterdiği yaklaşımı baz alırsak insanlar genelde yurt içinde veya yurt dışında fark etmeksizin danışmak için tanımadığı ve tepkilileri hususunda çekingen davrandıkları diğer insanlara soru sormak yerine üniformalı veya görevli bir kişi ile iletişim kurmakta ve daha sağlıklı bilgi edineceğini düşünmektedir. İnsanların bu noktada sorularını uluslararası ulaşım istasyonlarında insanlara birçok farklı dilde iletişim sunabilen, insanları yönlendirebilen, günümüzde sadece polislerin yaptığı, insanların pasaport kontrollerini dijital olarak yapabilen, bu sayede insanlara zaman kazandırabilen bir sistemin gerçekleşmesi önümüzdeki süreçte elzem olacaktır. Ülkemizi ziyaret eden insanların kendi lisanlarında yardımcı olabildiği için gelen yabancı turist ve misafirlerin kendini daha fazla güvende hissetmesini sağlayacaktır. Bu da ülkemize gelen turistlerin ve gezginci birçok insanın da tercih ettiği bir husus olan turist dostu şehir ve ülke olabilmemizde bizi bir basamak daha yukarı çıkacaktır.

Bir ikinci husus ise adliye ve polis merkezlerinde kullanılabilir örneğidir. Gerekli çeviri ve dil yetenekleri ile donatılmış yardımcı robot polisler geliştirilerek bunların bazı yönlendirme ve kısıtlı da olsa bilgi işlem altyapısı ile tercümanlık yapması sağlanabilir. Ülkemizde halen kolluk ve adli makamların danışmalarında suç ve suça ilişkin olarak verilen telkin ve tavsiyelerde tam bir ortak görüş yoktur. Örneğin ülkede trafik kazasına karıştığımızda bu trafik kazasına ilişkin olarak hangi mahkeme ve makamlara itiraz edebileceğiniz, bu makamların oturduğunuz adres dahilinde tam olarak hangilerinin olduğu açık ve net bir şekilde belirten bir sistem yoktur. Her polis merkez amirliklerinde farklı nitelikte ve farklı tecrübelerde personel bulunduğundan kimi zaman yanlış veya eksik yönlendirmeler yapılabilmekte bu da kişilerin mağduriyetlerinin artmasına kimi zamanda müşteki sıfatı ile şikayetçi olmalarından vazgeçmesine sebep olmaktadır. Bu hali ile aydınlatılamamış ve bildirilememiş suç olarak siyah alanda kalan suç başkaca kişilerin mağdur olmasına sebep olmaktadır.

Bu noktada polis Merkezine gelen bir kimseyi kendi lisanında anlayabilen ve bu konuda yönlendirebilen, ve orada görev ifa eden personeli kişilerin mağduriyeti hakkında bilgi sunabilen polis robotları insanların daha doğru yönlendirilmesine, dolayısı ile hızlı bir adalet tecellisine yardımcı olabileceği değerlendirilebilir.

10.5.10 Ensenada (Meksika)Örneği

Wired isimli haber sitesinin “*Tek bir Drone Meksika polisinin suçu düşürmede %10 etkili oldu*” başlıklı haber içeriğinde; Tijuana'nın yaklaşık iki saat güneyindeki Meksika şehrinde, Şehrin polis departmanının, tek başına kalan DJI Inspire 1 Quadcopter ile 500'den fazla tutuklama yaptığı ve ev soygunlarında yüzde 30'luk bir düşüşle genel suç oranlarında yüzde 10'luk bir düşüşe yol açtığını iddia edildiğini beyan etmiş, İnsansız hava araçları, Vietnam'da keşif görevlerinde uçarak ve Afganistan'a bomba atarak orduyla başlamış olabilir. Bunların kullanımı hala endişe ve tartışmayı neden olduğunu belirtilmiştir. Ancak Ensenada'da polis, drone kullanımlarının başarı getirdiğini yazan haber sitesi, Ensenada polis gücünün yöneticisi Jesus Ramos Avendaño ile yaptığı ikili mülakatta; Müdahale sürelerinin kısaltılmasına ve ayrıca yasadışı bir olayda suçluların yakalanmasına yardımcı olduğunu beyan etmiştir. Dört ay boyunca, Avendaño'nun departmanı günde ortalama 25 görev (toplam 1.600'den fazla) uçarak 911 çağrı servisi yönlendirmesi ile suç ihbarlarına gittiği, yerel bir kontrol odasından çalışan polis, Kaliforniya merkezli Cape tarafından geliştirilen ve kalkışlar ve inişler dahil olmak üzere uçuş sürecinin çoğunu otomatikleştiren yazılımı kullandı. Bunun kazaları azalttığı ve anlık video kayıtları görüntülediğini, Cape CEO'su Chris Rittler, bir düzineden daha az dört pervaneli dronun 522.000 nüfusa sahip Ensenada gibi bir şehri tam kapsama alanı sağlayabileceğini söylemektedir. *"En yaygın kullanım durumu, bir acil durum çağrısına yanıt olarak, drone zaten çalışmakta olan bir uçuştan yönlendirilebilir,"* diyor. Uçak, memurlar karayoluyla oraya varmadan önce bir konuma ulaşabilir ve neler olup bittiğini onlara gösterebileceğini beyan etmiş. Ve Rittler, "Hırsızların, camı kırdıkları andan polisin geldiği ana kadar kafalarında belli bir suç işleme hırsızlık yapma süresinin olduğunu beyan ederek, dronun yaptığı görevin o zaman aralığını önemli ölçüde azaltmak olduğunu söylemiştir¹⁹⁵.

¹⁹⁵ A Single Drone Helped Mexican Police Drop Crime 10 Percent, <https://www.wired.com/story/ensenada-mexico-police-drone/> , Son Erişim Tarihi 24.12.2020

10.6 Teknoloji Tabanlı Önleyici Polislik Uygulamalarının Türkiye Uygulanabilirliği

North Yorkshire şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Kuzey Yorkshire'da haberden anlaşıldığı üzere, teknoloji kullanımı, kamera sistemlerdeki gelişmeler ile termal kamera sistemlerinin etkin kullanımı sayesinde çalınan otomobilin çok geçmeden yakalandığı tespit edilmiş, ülkemizde ki bu konuda termal kameralı dronelerin faaliyet gösterebileceği birçok alan bulunmaktadır. Örneğin sağıktan ulaşım, lojistikten tarım ilaçlamalarına kadar geniş bir kullanım yelpazesine sahiptir. Teknoloji ve bununla ilgili Drone kullanımı insanlığa günümüzde sonsuz faydalar sağlamaktadır.¹⁹⁶ ¹⁹⁷ Suçla mücadele açısından bu örneği değerlendirecek olursak, ülkemizin jeopolitik konumundan dolayı birçok Ortadoğu ülkesi vatandaşı için karayolu ile Avrupa ülkelerine kaçak yollardan geçme güzergahındadır. Bu da ülkemizde diğer ülkelere nazaran daha fazla sayıda insan kaçakçılığı suçunu çekmesine sebep olmakta ve bundan dolayı kaçak ve göç yollarından insanların hayatlarını kaybetmesine neden olmaktadır. Bu kaçak göç yolları üzerinde alınabilecek termal kameralı droneler ile saatler içerisinde yüzlerce kilometrelik sınır ve sahil olan alanlarda aktif devriye görevi ifa edilebilir. Deniz geçiş güzergahlarında deniz araçları ile yapılacak insan kaçakçılığı faaliyetlerinde daha erken müdahale ile insanların zarara uğraması ve aktif bir suçla mücadele modeli ile insan kaçakçılığı suçunu azaltabileceği değerlendirilebilir.

Wisconsin örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Ülkemizde şu anki hali ile hali hazırda açıklanan veya bilinen devriye hizmetlerini destekleyen bir uygulama bulunmamaktadır. Bu bağlamda devriye hizmetlerinin faaliyetleri ilgili personelce, muhit ve bölgesine göre gerçekleşmektedir. Yani devriye hizmetlerinin önleyici amaçlı olarak sergilenmesinde 21.yy. uygulamasında kolluk personelinin suç oluşmasını önleme çalışmaları tamamen şansa bırakılmış gibi gözükmektedir. Bu noktayı daha net açıklayacak olur isek şu an ki

¹⁹⁶ Koronavirüse karşı drone'lar mücadele ediyor!, <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/koronaviruse-karsi-dronelar-mucadele-ediyor-41455542>

¹⁹⁷ Japon'lar, arı gibi tozlaşmaya yardımcı mini drone üretti, <https://webrazzi.com/2017/02/25/japonlar-ari-gibi-tozlaşmaya-yardimci-mini-drone-uretti/>

sistemde herhangi bir suç için müracaat yeri Polis Merkez Amirlikleri olduğundan ve Polis Merkez Amirliği ile Devriye Ekipler Amirliklerinin birbirinden ayrı birimler olmasından dolayı veri paylaşımı yapmadığından devriye ekip personeli sorumluluk idaresinin hangi bölgesinde suç ve suça ilişkin bir gelişme yaşandığını bilmemektedir. Sonuç itibari ile yukarıda anılan yazılım ile veya bireysel bir analiz ve çalışma yapılarak devriye ekipler personellerinin suç odaklı çalışmaları şüphesiz ki yeni suçların işlenmesinin önüne geçilmesinde etkili olacaktır. Bu durumun yazılım ile yapılmasına öncelik verilmesi 21.yy. gereklerine uygun olan yazılım geliştirilerek devriye hizmetlerinin saat ve güzergahlarını suçun gerçekleştiği alanlara yönlendirerek başarılı bir önleyici hizmet yürütülebileceği değerlendirilebilir.

Melbourne örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Dünya üzerinde ve ülkemizde en çok göz önünde bulunan suç kamusal alanlarda ve toplumda işlenen suçlar olmasına karşın ceza ve tutuk evlerinde hükümlülerin suçlarını devam ettirmek isteyen veya bir tedarik zinciri aracılığı ile ceza evlerinde devam etmektedir. Melbourne’de cezaevinde gerçekleşen suçlar ile ilgili tedarik zincirleri bozulan bir takım mahkûm bu sorunu teknolojik aletler kullanmak sureti ile aşmaya çalışmış ve bu durum yetkililer tarafından fark edilecek birtakım tedbirler alınması ile engellenmiştir.

Dünyada teknolojinin geldiği nokta zaman zaman tüm insanları hayretler içerisinde bırakıyor mikro kameralar, mikro dronelar 3D yazıcı ile yapılabilen silahlı aletler suça için elverişli eşyaların naklini ve teminini daha kolay hale getirmiştir. Bu kapsamda ülkemiz ceza ve tutuk evlerinde de bu tedarik zincirine yönelik olarak aktif bir iyi niyet programı kullanılarak kişilerin ceza ve tutuk evlerinde idareye yardımcı olması ve bu hususlarda bilgi vermesi durumunda cezalarında indirimine gidilmesi veya cezaevlerinde daha iyi şartlar sağlanması ile cezaevi içerisinde kurulan veya kurulmaya çalışılan yasadışı oluşumların önüne geçilebilir. Burada Ceza İnfaz Kurumuna ve infaz koruma memurlarına ve büyük sorumluluk düşmektedir.

Ülkemiz yine cezaevlerinin daha güvenli bir yer olabilmesi için yalnızca güvenlik kameraları ile gözlem yapmanın yeterli olmadığı bu çağda Melbourne’de ki gibi bir takım tedbirler ile cezaevlerinin daha güvenli ve suçsuz bir ortam

oluşturulması için yeni ve teknolojik sistemler kullanılması suç girişimlerini azaltabileceği değerlendirilebilir.

Northampton Şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Narthampton polisi devriye ekipler personellerine araçlarda taşıyabilecekleri bir drone ile bu drone'u nasıl kullanacağına dair bir eğitim programı ile suçla ve kaybolma vakaları ile ilgileneneğini belirtmiştir. Ülkemizde yaşanan kayıp vakalarında veya anlık olarak kontrol edilmesi gereken geniş alanlarda drone kameralarının etkinliği tartışılmaz derecede yüksektir. Herhangi bir suç ile kırsal alana kaçan kişi ve kişilerin tespiti veya geniş alanda suç delillerine yönelik olarak zaman kaybetmeksizin yapılacak takiplerde drone kamerası olan polis veya jandarma ekiplerinin takiplerinde drone kamerası ile anlık görüntü aktarımı yolu ile yapacakları gözlem ve kayıt hem soruşturmacı birimlerin kişilerin yakalanmasında yardımcı olması hem de daha güvenli olması açısından uygulanabilir olduğu değerlendirilebilir.

Los Angeles Şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Los Angeles örneği ile suç analizinin suça karşı strateji geliştirmede ne denli önemli olduğu ortaya konulmuştur. Dünyada artık aktif bir metot olarak kullanılan istatistik bilimi, bilimsel bir metodoloji ile verileri toplayıp düzenleyip bu verilerin kullanılabilir hale getirmekte ve eyleme geçmeden önce aktif bir şekilde yönlendirici olmasını sağlamaktadır. Ülkemizde de karar alma mekanizmaları ve konuların önemiyetini göz önüne sermek için İstatistik bilimine sıklıkla başvurulsa da birçok alanda alınamayan veya doğru analiz edilemeyen veriler olduğu için ülkemiz bu noktada kat edeceği adımların olduğu ortadadır. Birçok bilimsel alanda olduğu gibi kolluk faaliyetleri ve suç noktasında da istatistikler doğru analiz edildiği takdirde çok şey söyleyebilecektir. Örneğin hırsızlık olarak değerlendirdiğiniz takdirde sorumluluk sahanızda birçok hırsızlık olayı ile karşılaştığınızı görebilirsiniz fakat bu hırsızlık suçunu istatistiksel olarak hesapladığımızda en çok hırsızlığın hangi saatler arasında gerçekleştiğini görebilir ve buna göre bu saatler arasında tedbirlerinizi arttırabilirsiniz.

Ayrıca buna benzer olarak otomobil hırsızlıkları suçuna ilişkin olarak çalınıp akabinde terk olarak bulunan otomobilin en fazla olduğu mevki ve civarında çalışmalar yaparak olayın faillerini yakalamana yardımcı olabilecek birtakım

tedbirler geliştirebilirsiniz. Bu yöntemleri metaforlar şeklinde geliştirmek mümkündür. Örnek sayıları çoğaltılabilir ve arttırılabilir. Buna ilişkin olarak personelin görev ifa ettiği ve mevki belirlenebilir. Personelin en aktif olarak çalıştığı saatler tespit edilerek bu saatler arasındaki verimliliğinden faydalanabiliriz. Bu hususlar istatistiksel verilerin değerlendirilmesi ve kullanılmasında fayda görüleceği değerlendirilebilir.

Tunus örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Türkiye’de uygulaması olarak ıssız olarak değerlendirilen cadde ve sokaklarda teknolojik bazı tedbirler alınarak bu cadde ve sokakların tabi ki başta aydınlatılması ve akabinde bu sokaklarda konuşabilen veya bu noktada polisin yaptığına benzer önleyici devriye ve denetim faaliyeti yürütebilen, görüntü kaydedebilen ve suçla mücadelede delil elde edebilecek nitelikler ile donatılmış bazı elektronik tabanlı cihazlar ile suç engelleyici tedbirler almak mümkün olacaktır. Bu noktada robotların güvenlik kameralarından farklı olarak hareket edebilme ve harekete duyarlı olabilme gibi kabiliyetlerinin olması daha fazla etkili olmasını sağlayacaktır. Bir noktada sabit olmayıp hareketli olduğundan dolayı yetkili personel tarafından risk analizi yapılarak konumlandırılması, yine personelin güvenliği açısından tehlike oluşturabilecek muhitte kullanılması personelin de can güvenliği açısından olumlu engelleyici bir tedbir olacağı değerlendirilebilir.

Baltimore şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Bahse konu uygulama şehrin üzerinde kesintisiz ve aktif bir uçuş yaparak gözlem ve istihbarat toplamaya dayalı suçu engelleme örneği olarak tanımlayabiliriz. Bu durum hemen hemen herkesin aklına ilk getireceği husus anayasal hakların ihlali veya gözetlemenin hukuksuz bazı faaliyetleri için kullanılabilirliğinin değerlendirmesi olacaktır. Ülkemiz için suçla mücadele faaliyetlerinden bahsederken olması gereken ile olan arasında bir yorum yapmak gerekirse olması gereken düşünce dile getirilmektedir. Bir şehrin üzerinde aktif bir uçuş yaparak her an birçok noktada eksikliği olan güvenlik kamerası ve aktif araç ve şüpheli şahıs kovalamacalarında kolluğa önemli faydalar sağlayabilir bir yenilik olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda ıssız ve suç işlemeye elverişli bazı sokak ve muhitlerde yoğunlaşan gözlem faaliyetleri ile tarassut ve fiziki takip gerektiren konularda gözlemci kolluk

personelinin de en az risk ve en az şüphe ile bu faaliyetleri gerçekleştirebileceği, dolayısı ile kolluğa birçok noktada fayda sağlayacağı değerlendirilebilir. Yani anayasal özgürlükler ve yine bu kapsamda güvenceye alınan birtakım hakların koruma altına alınması, kolluk teşkilatı personeli ve çalışanların, bağlı buldukları siyasi otoriteler de dahil olmak üzere görev ve sorumlulukları kanuni güvence altına alınarak yasadışı girişimlerin engellenmesi ile hem kişisel haklar ihmal edilmeyecek hem de suçla mücadelede efektif bir çözüme ulaşılabileceği değerlendirilebilir.

Karaçi örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Pakistan Karaçi’de yapılacak olan bu uygulamayı değerlendirirken öncelikle bu uygulamanın inovatif ve yenilikçi olduğunu, suçla mücadelede izlenmesi gereken yegane yol olan gözlem ve alternatif çözümler üretebilme, suça odaklanabilme gibi incelemelerin yapılabilmesi Karaçi’de aktif bir polislik hizmeti geliştirilmeye çalışıldığının bir göstergesidir Ülkemizde de suça ilişkin olarak bazı uygulamalar geliştirilse de bu uygulamaların ya yeterince gözlemlenmeden yapıldığı ya da sadece bir fikir ortaya atılarak gerekli araştırma-geliştirme incelemesi yapılmadan hayata geçirildiği ve bu sebeple başarısız olduğu görülmektedir. Örneğin 2016 yılında suçla aktif mücadele edebilmek adına İstanbul Şehrinin İstiklal Caddesi üzerine polis noktaları oluşturulmuş ve buralarda iki adet polisin sıra ile ayakta beklediğini görülmüş ve bir süre sonra bu kulübeler ve memurlar kaldırılmıştır.¹⁹⁸ Suçla mücadelede aktif ve inovatif çözümler geliştirmek için gerekli bilimsel çalışmaları yapmak ve bu mücadelede araştırma geliştirme yapmadan başlamak hezeyanla sonuçlanabilmektedir. Ülkemizde de patenli olarak veya Scooter’lı polislerin görev yapması gereken bazı lokasyonlar mevcuttur. Bunlar özellikle insan yoğunluğunun çok olduğu veya araçların giremediği eski yerleşim birimlerinde gerçekleştirilmesi suçun azaltılması ve engellenmesi noktasında olumlu sonuçlar verebileceği değerlendirilebilir.

¹⁹⁸ İstiklal Caddesi’nde polis noktaları kuruldu, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istiklal-caddesinde-polis-noktalari-kuruldu-40115511>

Dubai örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Dubai örneğinin Türkiye de uyarlanması, iletişim kurabilen aktif olarak etkileşime cevap veren birtakım yenilikler ile donatılmış robotlarla insanların sorunlarını çözmeye odaklı bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Bu uygulamanın değerlendirilmesinde iki uygulama alanı vermek mümkündür. Bunlardan birincisi insanların danışma konularında gösterdiği yaklaşımı baz alırsak insanlar genelde yurt içinde veya yurt dışında fark etmeksizin danışmak için tanımadığı ve tepkilileri hususunda çekingen davrandıkları diğer insanlara soru sormak yerine üniformalı veya görevli bir kişi ile iletişim kurmakta ve daha sağlıklı bilgi edineceğini düşünmektedir. İnsanların bu noktada sorularını uluslararası ulaşım istasyonlarında insanlara birçok farklı dilde iletişim sunabilen, insanları yönlendirebilen, günümüzde sadece polislerin yaptığı, insanların pasaport kontrollerini dijital olarak yapabilen, bu sayede insanlara zaman kazandırabilen bir sistemin gerçekleşmesi önümüzdeki süreçte elzem olacaktır. Ülkemizi ziyaret eden insanların kendi lisanlarında yardımcı olabildiği için gelen yabancı turist ve misafirlerin kendini daha fazla güvende hissetmesini sağlayacaktır. Bu da ülkemize gelen turistlerin ve gezginci birçok insanın da tercih ettiği bir husus olan turist dostu şehir ve ülke olabilmemizde bizi bir basamak daha öne çıkacaktır.

Bir ikinci husus ise adliye ve polis merkezlerinde kullanılabilir örneğidir. Gerekli çeviri ve dil yetenekleri ile donatılmış yardımcı robot polisler geliştirilerek bunların bazı yönlendirme ve kısıtlı da olsa bilgi işlem altyapısı ile tercümanlık yapması sağlanabilir. Ülkemizde halen kolluk ve adli makamların danışmalarında suç ve suça ilişkin olarak verilen telkin ve tavsiyelerde tam bir ortak görüş yoktur. Örneğin ülkede trafik kazasına karıştığımızda bu trafik kazasına ilişkin olarak hangi mahkeme ve makamlara itiraz edebileceğiniz, bu makamların oturduğunuz adres dahilinde tam olarak hangilerinin olduğu açık ve net bir şekilde belirten bir sistem yoktur. Her polis merkez amirliklerinde farklı nitelikte ve farklı tecrübelerde personel bulunduğundan kimi zaman yanlış veya eksik yönlendirmeler yapılabilmekte bu da kişilerin mağduriyetlerinin artmasına kimi zamanda müşteki sıfatı ile şikayetçi olmalarından vazgeçmesine sebep olmaktadır. Bu hali ile aydınlatılamamış ve bildirilememiş suç olarak siyah alanda kalan suç başkaca kişilerin mağdur olmasına sebep olmaktadır. Bu noktada polis Merkezine gelen bir kimseyi kendi lisanında anlayabilen ve bu konuda yönlendirebilen ve orada görev ifa eden personeli kişilerin mağduriyeti hakkında bilgi

sunabilen polis robotları insanların daha doğru yönlendirilmesine, dolayısı ile hızlı bir adalet tecellisine yardımcı olabileceği değerlendirilebilir.

Ensenada Şehri örneğinin uygulanabilmesi üzerine;

Öncelikle Meksika örneğini özetleyecek olursak, Meksika'nın Enseda şehrinde Dron olarak tabir edilen yerden kontrollü ve anlık görüntü aktarabilir cihazların bölgede hem hırsızlık suçuna karşı devriye atırılması hem de gerçekleşen suçlara hava yolu ile daha hızlı giderek hırsızların eşkâllerini ve hangi araçla geldikleri gibi suçun tespit edilmesi ve şüphelilerin yakalanmasının akabinde hüküm giyebilmeleri için elzem derecede önemli delillerin toplanması için kullanıldığı yazmaktadır.

Ülkemizde Terörle Mücadele için etkin bir şekilde kullanılan ve Drona göre daha büyük boyutlarda olan Silahlı ve Silahsız insansız araçlarının bölücü faaliyetlerde etkili olduğu şu ana kadar açık kaynaklarda net bir başarı oranı paylaşılmamış olsa da etkisi göz önündedir. Ülkemizde bölücü faaliyetlere yönelik etkili olarak kullanılan bu yapıların şehir içlerinde isteğe uygun olarak kullanılması pek mümkün gözükmemektedir. Şehir için daha uygun olan ve havada asılı kalma niteliği olan Dronların kullanımı artık günümüz teknolojik imkanları ile bakıldığında gerekli ve önemlidir. Bu konu hakkında yaptığımız çalışmalarda Emniyet Genel Müdürlüğünün açık kaynak erişim tabanlı sitesinde 2018 itibari ile İHA¹⁹⁹ Büro Amirlikleri kurularak göreve başladığını ve bu kapsamda uçuş sürelerini paylaşmış fakat suçla mücadelede ne gibi bir etkisinin olduğu, herhangi bir olayda kullanılıp kullanılmadığı belirtilmemiştir.²⁰⁰ Yine yerel ve uluslararası haber kaynaklarında yaptığımız araştırmalarda bir istisna hariç Drone faaliyetlerinin genelde vatandaşlara yönelik idari yaptırım kararları uygulamak amacı ile kullanıldığı dikkat çekmektedir. Suçla Mücadelede şu ana kadar aktif kullanıldığına dair örneği ve verisi bulunmayan dronların kullanımı hakkında genellikle toplumda rahatsız edici intiba bırakan bir teknolojik gelişme gibi yorumlamasına sebep olabilir. Ülkemizde genelde idari işlemlerde kullanılmıştır. Örneğin Edirne de Trafik Ceza Denetimlerinde,²⁰¹, pandemi

¹⁹⁹ İnsansız Hava Aracı (Drone)

²⁰⁰ Güvenlik Göklere Emin Ellerde, <https://egm.gov.tr/guvenlik-goklerde-emin-ellerde>

²⁰¹ Drone tespit etti, polis ceza kesti, <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/drone-tespit-etti-polis-ceza-kesti-495815.html>

tedbirlerinde maske denetiminde ²⁰², sokağa çıkma yasağı denetiminde,²⁰³ şeklinde, suçla mücadelede daha aktif olarak hayatımızda yer alması muhtemel olan bu teknolojik aletlerle ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılacak, sayısının artırılması, devriye atma ve anlık suçüstü ihbarlara gidebilmesi gibi nitelikler kazandırılması gerekmektedir. Şehrin ve ilçenin nüfusuna göre artırılması gereken polis droneleri suçla mücadelede aktif bir caydırıcı unsur olacaktır.

²⁰² Drone havadan tespit etti, polis ceza yazdı, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/drone-havadan-tespit-etti-polis-ceza-yazdi-41683040>

²⁰³ Hava almak için çatıya çıktı, polis drone ile uyardı, <https://www.hurriyet.com.tr/video/hava-almak-icin-catiya-cikti-polis-drone-ile-uyardi-41505847>

SONUÇ

Dünya ve insanlık tarihi boyunca suç ve suçlu davranışı engellemek için hep bir mücadele içinde olmuştur. Tarih gösteriyor ki insanlık tarihi bu sürecin üstesinden en ağır cezalarla veya disiplin edici, zorlayıcı yaptırımlarla gelememiştir. Günümüzde ise yine insanlığın dünyada diğer canlılardan farklı olması gereği olan akılcı çözümler sayesinde suçlu davranışlarda bazı azalmalar meydana gelmesi sağlanmıştır. Bu sürecin dünyada da kabul edilen ilk adımını 1829 yılında Sir Robert PEEL Londra Metropolitan Polis Gücünü kurarak şehir içinde toplum ve toplum düzeninin tesisinde farklı niteliklere haiz personelin daha hassas ve sürece hâkim bir rol oynamasını istemiştir.

Modern polisliğin toplum üzerindeki en büyük etkisi; geri dönüt verebilmesi, süreçlerin, sorunların ve suçların tanımlanarak bunlarla ilgili kalıcı tedbirler alabilmesi olmuştur. Her sorunu çözenin birinci adımı olan “doğru soruyu sorma” kavramı günümüzdeki kolluk hizmetlerinin iyileşmesinde en önemli adımdır. Sürecin iki aşaması bulunmaktadır. Birincisi söz konusu suç ihtiva ettiği içerik itibari ile neden meydana gelmektedir. Mülkiyet suçları, Vücut bütünlüğüne karşı suçlar, Toplum düzenine karşı suçlar veya bağımlılığa ilişkin suçlar, niteliklerine göre ve tetikleyici ve motive edici hususlarının araştırılması gerekmektedir. Doğru ve gerçekçi sorular bizi doğru cevaplara, doğru cevaplar ise doğru çözüm adımlarını takip etmeye götürecektir. Suçlu davranışın kontrol edilmesi, azaltılması, kontrol altında tutulması için elzem olan şey dürüstçe yapılan ve doğru cevaplara götürecektir olan sorgulama ve eleştirilerdir.

Suç davranışının tahlil edilmesinde multi disiplinler yaklaşımlar tercih edilmelidir. Suçun tahlilini sebeplerini ve yorumlanmasını sadece kolluk veya adli makamlardan beklemek doğru tahlil ve neticenin elde edilmesi konusunda hayal kırıklığı yaratacaktır. Suç davranışının meydana gelmesini tetikleyecek birçok fiziki ve manevi etki bulunmaktadır. Bunların tüm yönleriyle incelenmesi ancak alanında uzman kişilerce yapılması ile mümkün olacaktır. Suçun sebeplerinin araştırması ilk ama doğru yapılması elzem olan adımdır. Sebeplerini ve nedenlerini doğru tanımlayamadığınız bir olgu için geliştireceğiniz stratejilerde eksik olacaktır. Bu

sebeple suçlara sebep olan etkilerin tespit edilmesinde objektif birim ve kurumların yapacağı çalışmalar önemli ve başarılı sonuçlar verebilecektir.

Suçun başarılı bir analizi akabinde yapılması ve uygulanması gereken ikinci adım ise çözüm stratejileri geliştirmektedir. Çözüm stratejilerinin günlük tedbirlerden oluşmayıp içerisinde sivil toplum kuruluşları da dahil birçok kurum ve kuruluşun yer aldığı ortak bir proje ile gerçekleştirmesi bizi başarıya götürecektir. Yani suçla mücadelede en etkin rol her ne kadar kolluğa ve adli mercilere düşse de diğer bakanlıklar ve kuruluşların etkin rol oynamadığı suçla mücadele girişimleri en başından eksik ve başarısızdır. Başarı istiyorsak eğer sürecin günlük planlardan ibaret olmasına bir son verilmesi gerekmektedir. Örneğin, silahlı bir saldırının olduğu yerde veya iki kalabalık aile arasındaki kavga da sabit olarak sokak içerisinde polis görevlendirmek ilk aşamada doğru ve ilk tedbir anlamında başarılı olabilir fakat sorunun sebepleri ve gerçek sonuca ulaştırılamadığı sürece buradaki suç süreci sadece ötelenmiş olacaktır. Sonuç itibari ile her sokakta sabit polis beklemesi hem lojistik hem personel sayısı açısından pek olası değildir.

Geliştirilecek projelerin sürdürülebilir olması ve yeterli araştırma geliştirme çalışmaları yapılacak gerekirse pilot iller kurulmak vasıtası ile dönütler alınıp akabinde uygulamaya geçirilmelidir. Bir projenin sadece bir kişinin aklına gelmesi veya bir idarecinin “ben böyle uygun gördüm” demesine bırakılmaması alanında uzman bir heyet kurularak ilerleme kaydedilmesi önemlidir. Suç önleme projesinin devamlılığı, olumlu dönütlerin artması konusunda en önemli husustur. Suç önleme projeleri gibi sosyal programlar olumlu geri dönüşünü çok uzun sürelerde verebilmektedir. Bu da idarecilerin maliyetli ve geri dönüşünün uzun yıllar alan projelere bütçe ayırmasında isteksiz hale getirmektedir. Daha önce örneği verilen İzlanda’da sürecin etkili bir sonuç vermesi yaklaşık 20 yıl sürmüştür.

Proje geliştirip bunun altı ay uygulanması sonra suçun azalmasının ilk dönütleri alındıktan sonra projenin başarıya ulaştığının düşünülüp bütçe ve kaynakların başka projelerde değerlendirme hevesi projenin olumlu etkilerini kısa sürede nötralize edecektir. Bu durumda da aralıklarla projenin sürdürülmesi projenin başarısını düşürecektir. Suçla mücadelede devamlılık ve sıkı tedbir ve politikalar hiç gevşetilmeden yürütülmelidir. Bir projenin veya etkili bir stratejinin altı ay uygulanıp

akabinde bir yıl uygulanmaması ve daha sonra tekrar altı ay uygulanmasını şöyle bir örnekle tanımlayabiliriz. Bir salıncağı salladığımızı düşünün. Salıncağı sallayıp hızlandırmak bizim başarımız olsun. Salıncağın durması ise başarısızlığımız. Salıncağı sallamak için gerekli potansiyele ve erişkinliğe sahipsiniz. Fakat bunlar salıncağın hızlanması için yeterli değildir. Salıncağı belli bir rezonans ile sallamanız gerekmektedir. Salıncak her size doğru geldiğinde salıncağı ileri doğru doğru bir kuvvetle itmeliyiz. Eğer salıncak ellerinize ulaşmadan itmeye başlarsanız uygulayacağımız karşı kuvvet salıncağı durduracaktır veya salıncak sizin için tam doğru noktada değilken ittirirseniz salıncağın hızlanmasına hiçbir faydanız olmayacaktır. Salıncağın hızlanması için doğru anda doğru şekilde, doğru kuvveti uygulamanız gerekmektedir. Ancak bu üç hususu doğru ve devamlı yaptığımız takdirde salıncak hızlanacaktır. Suçla mücadele projeleri de bu örneğe benzetilebilir önlemlerin ve çalışmaların devamlı yapılması ve her hususu özenle ve doğru bir şekilde takip etmeniz başarı açısından elzem bir gerekliliktir.

Sürecin en önemli yürütücüsü olan kolluk personeli açısından değerlendirdiğimizde kolluk personelinin kesinlikle özenle seçilmiş başarılı ve liyakatli, gereken eğitimi tam ve eksiksiz almış kendini güncelleyebilen, etkili iletişim kurma becerisine haiz kimselerden seçilmesi toplum düzeninin tesisinde çok önemlidir. Kolluk personeli idarenin ve devletin kamu gücü kullanma yetisinin ete kemiğe bürünmüş halidir. Kolluk personelinin tutum ve davranışı, kanunları uygulayışı ve nitelikleri toplumun idareye yani devlete duyacağı güven ve güvensizlikle doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple personelin istihdamı kadar personelin devamlı güncellenmesi ve eğitime tutulması başarılı bir düzen isteyen idare için gereklilik değil zorunluluktur.

Suçla mücadele etmek amacı ile uygulanmış çalışmalar tahlil edilirken bir kısım uygulamaların suçun önlenmesi amacı ile özgürlük ve güvenlik dengesinin özgürlük lehine dengeyi bozabileceği şüphesi hasıl olabilir. Bu çalışmanın asıl amacı toplumun güven huzur ve düzenini temin etmek için benzer örneklerin Türkiye’de uygulanabilirliğinin neler olduğu olup, bu tezde anılan uygulamaların, toplumların, bireylerin veya azınlıkların temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması, toplum üzerinde tehdit, baskı, keyfi yaptırımların uygulanması için kullanılması tezin amacı ile bağdaşmayacaktır. İnsanlığın, hak ve özgürlük kazanımları için verdiği mücadelenin

önemi daima göz önünde bulundurularak bu uygulamaların sağlıklı işleyecek ulusal, yerel, bağımsız, kamu ve sivil kuruluşlarınca, denetlenerek uygulanması bir gereklilik değil zorunluluktur. Özgürlüklerin korunabilmesi ve bireylerin her hareketlerinin idarece kontrol edilebildiği ve denetlenebildiği distopik ve otoriter yaklaşımların engellenmesi için gerekli denetim mekanizmaları kurulmadan bu uygulamaların hayata geçirilmesi kamu özgürlükleri açısından olumsuz sonuçlar doğuracaktır.

İdare ve toplum arasındaki ilişki iyi tahlil edilmeli ve güvene dayalı bağlar kurulmalıdır. Bilinmelidir ki toplum ile idare arasında sıkı ve iş birliği ihtiva eden bağ oluşmadığı sürece etkili bir suçla mücadele mümkün değildir. Toplumun katılmadığı bir önleyici polislik düşünülemez, yıllara göre Polis teşkilatındaki personel sayısı artsa da her mahalle ve sokakta neredeyse 50 metrede bir polis sıralamadığımız sürece toplumun desteğine ihtiyaç vardır. Toplumun desteğini sağlamak suçla mücadelede çağımızın gereklerinden biridir. Polis sayısına, devriyeye ve bekçiliğe odaklı polislik geleneksel polislik olarak artık miadı dolmuş ve revizyon gerektiren bir polislik türüdür. Günümüzde giderek canlı yayınlarda dedektiflik yapan programlar gösteriyor ki vatandaşlar telefon açmak için emniyeti değil canlı yayınları tercih etmektedir.

İnsanlar yakınlarının kaybı ile suçun dolaylı veya doğrudan süjesi hale gelmektedirler. Mağdur kişiler kendilerine yardımcı olabilecek kolluk kuvvetleri yerine televizyon kanalları üzerinden ulusal ve uluslararası yayın yapan kanallara başvurarak suçun aydınlatılması için gerçekleşmesini sağlamaya çalışmaktadır. Özellikle basın yayın araçları kullanılarak suçla ilgili bilgi ve görgü sahibi kişilerden bilgi edinilip suç ve faillere yönelik çalışmalar yürütmektedir. Ve toplumun büyük bir kesimi tarafından yakından takip edilen bu programlar toplumdan yoğun talep görmektedir. Asli görevi halkın güvenli istirahati ve suçla mücadele olan kamu birimleri yerine özel kişi ve kurumların, toplum nazarında kamu kurumlarından daha fazla güven kazanması sürecin yeniden tahlil edilip güvenli bağlar kurulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yukarıda belirttiğim sebepler ve gerekçelerle önleyici polislik uygulamalarının suçun oluşturduğu maddi ve manevi kayıplar hiç oluşmadan gereken tedbirlerle yapılması ve gerçekleştirilmesi modern toplum olmanın bir zorunluluğudur. Önleyici polislik uygulamaları çağın ve dönemin gereklerine göre inovatif çözümler üretilerek

tüm dünyadaki örneklerin ve uygulamaların takip edilmesi ile mümkündür. İletişim hızı tahminlerin ötesinde gelişen ve gelişmekte olan dünyada yeni suçlar ve başka ülkelerden uygulanışı itibari ile ithal suçlar gelmektedir. Bu suç türlerinin devamlı takibi bunlarla ilgili tedbirlerin oluşturulması önleyici polisliğin kilit adımını oluşturmaktadır. Bu sebeple huzurlu ve başarılı bir düzenin tesisi, için başarılı bir kolluk, başarılı bir kolluk için ise başarılı bir önleyici polislik uygulamalarına ihtiyaç gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Açar, Kemal Veli, “Organizational Aspect of the Global Fight against Online Child Sexual Abuse” **Global Policy**, vol. 8, no. 2, Mayıs 2017, ss. 259-262.

Adamson, Patrick B., "Some Comments on the Origin of the Police. 'Police Studies', **The International Review of Police Development**, vol. 14, no. 1, Spring 1991, ss. 109-154.

Ajzenman, Nicolas, “On the Distributive Costs of Drug-Related Homicides.” **The Journal of Law & Economics**, vol. 58, no. 4, [The University of Chicago Press, The Booth School of Business, University of Chicago, The University of Chicago Law School], 2015, ss. 779-803.

Albrecht, Classen ve Scarborough Connie, **Crime and Punishment in the Middle Ages and Early Modern Age : Mental-Historical Investigations of Basic Human Problems and Social Responses**, De Gruyter, Berlin, 2012.

Aurelija Puraite, "Economic Impact of Organised Crime to State Security", **Problems of Legality**, 149, 2020, ss. 185-199.

Aydan, Seda, "İhbarcılık: Bir Kavram Analiz", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 15 (41) , 2018, ss.78-100.

Bakardjiev, David K., “Officer Body-Worn Cameras—Capturing Objective Evidence With Quality Technology And Focused Policies, **Jurimetrics**, Vol. 56, No. 1, American Bar Association, 2015, ss. 79–112.

Bakoczi, A., "Economic Consequences of Criminality." **Acta Juridica**, vol. 21, no. 3-4, 1979, ss. 381-406.

Barzykina, Galina, “Global Trends in Changing Economic Crime.” **Economic Annals**, XXI 157 (3/4), 2016, s. 177-193.

Bayley, David H., “The Complexities of 21st Century Policing, Policing”, **A Journal of Policy and Practice**, Volume 10, Issue 3, Eylül 2016, ss. 163–170.

Berg, Bruce L., **Policing in Modern Society**, A.B.D., Butterworth-Heineman, 1999.

Bilokon, M. M., “The notion of public order in the history of police law and its contemporary understanding” **Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs**, 2003(23), ss. 3-9

Bowling, Ben ve Sheptycki, James, "Policing Globopolis", **Social Justice**, , Sayı 38 123-124, 2011, ss. 184-202.

Braakmann, Nils, "The Link between Crime Risk and Property Prices in England and Wales: Evidence from Street-Level Data" **Urban Studies**, vol. 54, no. 8, Sage Publications, Ltd., 2017, ss. 1990-2007.

Brogden Mike ve Nijhar, Preeti, **Community Policing**, Routledge, Willan Publishing, Portland, 2014.

Callanan, Valerie J, "Media Consumption, Perceptions of Crime Risk and Fear of Crime: Examining Race/Ethnic Differences" **Sociological Perspectives**, Vol. 55, No. 1, Sage Publications, Inc., 2012, ss. 93–115.

Ceccato Vânia ve Wilhelmsson, Mats. "The Impact Of Crime On Apartment Prices: Evidence From Stockholm, Sweden", **Geografiska Annaler**, Series B, Human Geography, vol, 93, no. 1, Wiley, 2011, ss. 81-103.

Chiricos, Ted, Sarah Eschholz ve Marc Gertz, "Crime, News and Fear of Crime: Toward an Identification of Audience Effects", **Social Problems**, 44(3), 1997, ss. 342–357.

Cohen, Mark A, "The Effect of Crime on Life Satisfaction" **The Journal of Legal Studies** 37, no. S2, 2008, ss.325-53.

Comparative Analysis of Delinquency Prevention Theory: Working Papers of the National Task Force to Develop Standards and Goals for Juvenile Justice and Delinquency Prevention. Washington, National Institute for Juvenile Justice and Delinquency Prevention. HeinOnline,

Corcoran, Jacqueline, "Crime Victims" In *Handbook of Social Work Practice with Vulnerable and Resilient Populations*, Editör Alex Gitterman, 3. Baskı, Columbia University Press, 2014. ss. 289–300.

Cornaglia, Francesca, "Crime and Mental Well-Being" **The Journal of Human Resources**, vol. 49, no. 1, [University of Wisconsin Press, Board of Regents of the University of Wisconsin System], 2014, ss. 110–40.

Cömertler, Necmiye ve Kar, Muhsin, "Türkiye'de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**. 200, 62(02), s. 37-57.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)'ne yapmış olduğum 2105891391 Sayılı Başvuru.

Culbert Jennifer L., "Reprising Revenge," **Law, Culture and the Humanities**, 1, no. 3 (2005), ss 302-315

Çetin, Altan, "Memluk Devleti'nde Cezalar ve İşkencelere Dair", **Bellekten**, 74 / 270, Ağustos 2010, ss. 351-368.

Danelski, Robert V. ve Turhan, Mehmet, "*Kamu Hukuku Alanı*". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 34,1977 Sayı 1, ss. 147-165

Daştan, Nihangül, "*Cennetten Kovulma Motifinin Semavî Dinler ile Bazı Mitolojilerdeki (Sümer, Türk ve Yunan) Görünümü*", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 2014, Sayı. 36, ss. 61-81.

Davis, Richards P., "*Mission-Based Policing*" **Police Practice and Research**, vol. 16, no. 5, 2015, ss. 444-445

De Maillard, Jacques ve Zagrodzki, Mathieu, "*Styles of Policing and Legitimacy: The Issue of Stop and Search*", **Droit et Societe**, 97, 2017, ss. 485-502.

Demirbaş, Timur, **Kriminoloji**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül, 2020, Ankara.

Dession George H., "*Sanctions, Law and Public Order*," **Vanderbilt Law Review**, 1, no. 1 (December 1947), s. 8-15

Dikbıyık, Coşkun, "*Günah Eyleminin Kökenine Dair Sosyolojik Bir Deneme Adem Kıssası Örneği*", **Tasavvur Tekirdağ İlahiyat Dergisi**, 4 (2), 2018, ss. 506-538.

Dirikx Astrid ve Van den Bulck, Jan, "*Media Use And The Process-Based Model For Police Cooperation: An Integrative Approach Towards Explaining Adolescents' Intentions To Cooperate With The Police*", **The British Journal of Criminology**, vol. 54, no. 2, Oxford University Press, 2014, ss. 344-365.

Dixon David, "*Broken Windows, Zero Tolerance, and the New York Miracle*" **Current Issues in Criminal Justice**, vol. 10, no. 1, Haziran 1998, ss. 96-106.

Dolu, O., Uludağ, Ş ve Doğutaş, C, "*Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları Ve Güvenlik Politikaları ilişkisi*", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 2010;65(01), ss. 57-81.

Dolu, Osman, Geler, Aytekin ve Bahar, H. İbrahim, **Suç Sosyolojisi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2013.

Douglas A. Sprague ve Piekarski Henry J., "*Hazardous Waste Spills: Police-Community Cooperation*", **FBI Law Enforcement Bulletin**, vol. 60, no. 12, Aralık 1991, ss. 14-17.

Dönmez, Etem, "*Antik Roma Uygarlığının İlk Yazılı Yasaları 'Leges Duodecim Tabularum' Üzerinde Hellen Hukuku'nun Tesirleri*", **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, 2020-7, ss. 1027-1066.

Dwards, Frank, “*Family Surveillance: Police and the Reporting of Child Abuse and Neglect*”, **The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences**, vol. 5, no. 1, Russell Sage Foundation, 2019, ss. 50-70.

Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığının 31.12.2021 gün ve 2105891391 sayılı yazısı.

Emniyet Gelen Müdürlüğünün 16.12.2021 gün ve E.2021121609465998705 Sayılı yazısı.

Esenyurt Kaymakamlığına 10.12.2021 Günlü sunularak, 12560,12559,12558, sayı numaraları ile kaydedilen Dilekçeler.

Esenyurt Kaymakmakamlığı'nın 16.12.2021 GÜN VE E-60931568-492-6024 Sayılı yazısı.

Fantuzzo, John W ve K, Mohr Wanda, “*Prevalence and Effects of Child Exposure to Domestic Violence*” **The Future of Children**, vol. 9, no. 3, Princeton University, 1999, s. 21–32.

Felson, Richard B. ve Staff, Jeremy, “*Committing Economic Crime for Drug Money*”, **Crime and Delinquency** 63-4, Nisan 2017, ss. 375-390.

Ferguson, Andrew Guthrie, “*Policing Predictive Policing*”, **Washington University Law Review**, Vol. 94, No. 5, 2017, ss.1115-1194.

Filipic, Katja,. “*Fear of Crime.*” **Zbornik Znanstvenih Razprav**, 59, 1999, ss. 51-68.

Florence Gaub ve Walsh Alex, “*The Public Are The Police: On The Role Of Citizens In Policing*” Relationship Therapy: Making Arab Police Reform Work, European Union Institute for Security Studies (EUISS), 2020

Gilad Michal, Abraham Gutman, Stephen P. Chawaga, “*The Snowball Effect of Crime and Violence: Measuring the Triple-C Impact,*” **Fordham Urban Law Journal**, 46, no. 1, (February 2019), ss. 1-71

Gökçek, L. Gürkan ve Akyüz Faruk, “*Sumer Kanunları*”, **Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi** 9 / 1, Temmuz 2013, ss.1-9.

Grace A, Ricciardelli R, Spencer D, Ballucci D. Collaborative policing: networked responses to child victims of sex crimes. *Child Abuse & Neglect*. 2019;93, ss.197-207.

Green, Tracey ve Tong, Stephen, “*Policing Education: International Perspectives, Policing*”: A Journal of Policy and Practice, 2019.

Gül, İsmail, **Osmanlı Devleti'nde Sultan Iv. Murad Dönemi Yeniçeri İsyanları (1623–1640)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kabul Tarihi:2006.

Henderson, Joel H., "*Public Law Enforcement, Private Security and Citizen Crime Prevention: Competition or Cooperation*" **Police Journal**, vol. 60, no. 1, Ocak 1987, ss. 48-57.

Hipp, John R. ve Kubrin, Charis E.. "*From Bad to Worse: How Changing Inequality in Nearby Areas Impacts Local Crime*", *The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, vol. 3, no. 2, Russell Sage Foundation, 2017, ss. 51-129.

Hoigard, Cecilie, "*Policing the North.*", **Crime and Justice: A Review of Research**, 40, 2011, ss. 265-348.

Horvat, Matic Matulic, and Gosaric, Krunoslav, K. G. Eman Mesko, U. Pirnat, "*2nd National Conference On Local Safety And Security: Safety And Security In Local Communities*", **Univ Maribor Press**, Murska Sobota, Slovenia, 2016, ss.13-19.

Horwitz, Allan V., Cathy Spatz Widom, Julie McLaughlin, ve Helene Raskin White, "*The Impact of Childhood Abuse and Neglect on Adult Mental Health: A Prospective Study*" **Journal of Health and Social Behavior** 42, No. 2, 2001, ss.184–201.

INTERFAX, "*Damage done by economic crimes in 2011 nears 65 bln rubles*", Interior Ministry, Russia & FSU General News, 21 Haziran. 2011.

INTERFAX, "*Damage from economic crimes in Russia exceeded 270 billion rubles in 2015*", Interior Ministry, Russia & CIS Business & Financial Newswire, 25 Ocak 2016.

İstanbul Valiliğinin 17.12.2021 Gün ve E-85840981-010.07.01-146067 Sayılı yazısı.

Jandarma Genel Komutanlığı'nın 11.01.2022 gün ve Bila Sayılı Cevabi Yazısı.

Jeandidier, Wilfrid, **Droit pénal général**, Yayın Evi Belirtilmemiş, 2. Basım, Montchrestien, Paris, 1991.

Jorgensen, Birthe, "*Transferring Trouble - The Initiation of Reactive Policing*" **Canadian Journal of Criminology**, vol. 23, no. 3, 1981, ss. 257-278.

Kaner, Sema "*Suçluluğu Açıklayan Yaklaşımlar*" **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi (JFES)**, 25 / 2, Ağustos 2019, ss. 473-496.

Karasu, Mithat Arman, "*Kentsel Mekânda Suç Korkusu -Şanlıurfa Örneği* ", **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, 20 / 1,Nisan 2017, ss.41-76,

Keith, Jackson, ve Lansley, John, "*The Police in the Community: Experiment in Police-University Co-Operation*", **Police Journal**, vol. 44, no. 4, October 1971, ss. 294-301.

Keleş, Nevzat, "*Ortaçağ İslâm Dünyasında Teşhir*", **Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 19 /2, Aralık 2020, ss. 1155-1184.

Kennedy, Leslie W, "**The Evolution Of Modern Policing.**" **Risk-Based Policing: Evidence-Based Crime Prevention with Big Data and Spatial Analytics**, University of California Press, 2018.

Kessler, David A, "*The Effects of Community Policing on Complaints Against Officers*" **Journal of Quantitative Criminology**, vol. 15, no. 3, Springer, 1999, ss. 333-372.

Kılıç, Yusuf ve Erdem, Fatih, "*Eski Mezopotamya Hukûku'nda Meslekî Suçlara Verilen Cezalar*", **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, Cilt 2, 2015, ss. 1-30.

Kılıç, Yusuf, "*Eski Ön Asya Toplamları Arasında Yazı ve Dil Etkileşimi*", **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 4, Haziran, 2009, ss. 122-151.

Kızılgöl, Özlem ve Selim, Sibel, "Panel Sayısı Veri Analizi Tarafından Suçun Sosyo-Ekonomik ve Demografik Belirlileri: AB 28 ve Türkiye Örneği", **İşletme Ekonomisi ve Finans Dergisi**, 6 / 1, Mart 2017, ss. 31-41.

Küçük Eşref, "*Eski Roma'da Cumhuriyet Dönemi Halk Meclisleri ve Yasa Yapım Süreçleri*", **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, 7 / 1, Haziran 2017, ss.199-214.

Loughlin, Martin, **Foundations of Public Law**, Oxford: Oxford University Press, 2010.

Machado Helena ve Granja Rafaela , "**Biological Explanations of Criminal Behaviour**", **Forensic Genetics in the Governance of Crime**, Palgrave Pivot, 2020, Singapore. s.33.

Marchuk Iryna, "*The Concept of Crime in International Criminal Law*", **The Fundamental Concept of Crime in International Criminal Law**, Springer, Berlin, Heidelberg, 2014, s.69-114.

Martyniak, Kamil, and Dariusz Szydłowski. "Cooperation Between State Agencies and NGOs in Crisis Situations." *Zeszyty Naukowe (Wyzsza Szkoła Finansow i Prawa w Bielsku-Bialej)*, vol. 22, no. 4, Dec. 2018, ss. 17–20.

Masiloane, David T, "*Proactive Policing for the Rich and Reactive Policing for the Poor: Hypocrisy in Policing a Stratified Society*", **South African Journal of Criminal Justice** , vol. 20, no. 3, 2007, ss. 328-340.

Medina, j. C. and Rodrigues, H, “*The Effects of Victimization and Fear of Crime on the Legal Socialization of Young Adolescents in São Paulo*”, **Brazil. International journal of offender therapy and comparative criminology**, v. 63, n. 8, 2019, ss. 1148–1174.

Mohammed Anne-Marie ve Sookram, Sandra, “*The Impact of Crime on Tourist Arrivals—A Comparative Analysis of Jamaica and Trinidad and Tobago*” **Social and Economic Studies**, vol. 64, no. 2, [University of the West Indies, Sir Arthur Lewis Institute of Social and Economic Studies], 2015, ss. 153–76.

Moore, Mark Harrison, “*Problem-Solving and Community Policing*” **Crime and Justice**, vol. 15, [University of Chicago Press, University of Chicago], 1992, ss. 99–158.

Nagin, Daniel S., “*Deterrence in the Twenty-First Century*” **Crime and Justice**, vol. 42, no. 1, [The University of Chicago Press, University of Chicago], 2013, ss. 199–263.

Nițu, M., Paraschiv, D., Dumitrescu, M. S., “*The Economic-Financial Crime Of The 21st Century*” Nolan, James J, “*Situational Policing*”, **FBI Law Enforcement Bulletin**, vol. 74, no. 11, Kasım 2005, ss. 1-9.

Mohler O.G. , “*Randomized Controlled Field Trials of Predictive Policing*”, **Journal of the American Statistical Association**, vol. 110, no. 512, [American Statistical Association, Taylor & Francis, Ltd.], 2015, ss. 399-411.

Okandan Recai G., “*Hamurabi Mecellesi*”, **Journal Of Istanbul University Law Faculty**, 17/1-2, Ağustos, 2011, ss. 283-315.

Open Society Foundations, “*Reform of Police Stop and Search Practices in Spain.*” *Fair and Effective Police Stops: Lessons in Reform from Five Spanish Police Agencies*, **Open Society Foundations**, 2015, ss. 15-20.

Opp, Karl-Dieter, **The Concept Of Crime, The Definition Of “Theory,” And The Characteristics Of A Good Theory**, Londra, Routledge, 2020.

Ortaylı, İlber, **Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti’nde Kadı**, 12. Baskı, 2020, Kronik Kitap, İstanbul.

Pager, Devah, “*The Mark of a Criminal Record.*” **American Journal of Sociology**, Vol. 108, no. 5, The University of Chicago Press, 2003, ss. 93-75.

Pavalescu, T., “*Public order in administrative law*”, **Public Security Studies Studii de Securitate Publica**, 3(2), ss. 37-49

Polat, Oğuz, **Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar**, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara, 2022.

Polat, Oğuz, **Viktimoloji**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Reed, Diane F ve Reed, Edward L., “*Children of Incarcerated Parents.*” **Social Justice** 24, No. 3-69, 1997 ss. 152–69.

Reisig, Michael D., “*Community and Problem-Oriented Policing*” **Crime and Justice**, vol. 39, no. 1, [The University of Chicago Press, University of Chicago], 2010, s. 1–53.

Reynolds, Elaine A., **Before the Bobbies: The Night Watch and Police Reform in Metropolitan London, 1720-1830**, Springer, 17 Haziran 1998.

Rick Sarre, The Top 10 Initiatives to Reduce Crime, School of Law University of South Australia, University of South Australia

Root, Carl, **Gale Researcher Guide for: The History of Policing**, Gale, Cengage Learning, 30 Ağustos 2018.

Sargent, Albert J., “*Getting Police Cooperation*” **Yearbook**, 1930, ss. 245-247.

Saygılı Tahsin, “*Babil Hukuku Ve Hamurabi Kanunları*”, **Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi**, Nisan 2015 (2 / 2) ss. 1-22.

Schmideberg, Melitta, “*Psychological Factors Underlying Criminal Behavior*”, **Journal of Criminal Law and Criminology**, 37-6, 1947, ss. 458-476.

Schwartz Matthew, “*Defining Police and Policing*” **Policing and (in)Security in Fragile and Conflict-Affected Settings: A Review of Perspectives on Policing in Sub-Saharan Africa**, **Global Center on Cooperative Security**, 2015, ss. 6-9.

Sekhon, Nirej, “*Redistributive Policing*” **Journal of Criminal Law and Criminology**, vol. 101, no. 4, 2011, ss. 1171-1226.

Selçuk, Sami, “*Eski Çağlarda Suç Hukuku*”, **Ankara Üniversitesi Yayınları: Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, Ankara Üniversitesi, 2015-2, ss. 1013-1059.

Shapland, Joanna ve Hall, Matthew, “*What Do We Know About the Effects of Crime on Victims?*” **International Review of Victimology**, Sayı 14-2, Mayıs 2007, ss. 175–217.

Sharma Anupam, “*Police In Ancient India*” **The Indian Journal of Political Science**, Sayı 65-1, 2004 ss. 101–110.

Shearing, Clifford ve Marks, Monique, “*Being a New Police in the Liquid 21st Century Policing*”, **A Journal of Policy and Practice**, Volume 5, Issue 3, Eylül 2011, ss. 210–218.

Sheehan, Hillary R., **The “Broken Home” or Broken Society A Sociological Study of Family Structure and Juvenile Delinquency**, Senior Project **Social**

Science Department College Of Liberal Arts, California Polytechnic State University, Winter, 2010.

Sivasubramaniam, Diane, “*International Perspectives on Procedural Justice: Trust and Respect Matter Even When Body-Worn Cameras Are Present.*”, **Law and Human Behavior**, vol. 45, no. 5, Ekim. 2021, ss. 440–455.

Smith, Katherine, “*Don’t Call the Police on Me, I Won’t Call Them on You’: Self-Policing as Ethical Development in North Manchester.*” **Realising the City: Urban Ethnography in Manchester**, Editör Camilla Lewis ve Jessica Symons, Manchester University Press, 2018, s.s 189–204.

Smith, Paul E. ve Hawkins, Richard O., “*Victimization, Types of Citizen-Police Contacts, and Attitudes toward the Police*”, **Law & Society Review**, vol. 8, no. 1, Fall 1973, ss. 135-152

Sokullu Akıncı, Füsün, *Kriminoloji*, Beta Yayınları, 16. Baskı, Mart, 2021 İstanbul,

Sridhar, C. R., “*Broken Windows and Zero Tolerance: Policing Urban Crimes*”, **Economic and Political Weekly**, vol. 41, no. 19, 2006, s. 1841-1843.

Stead, P. J., “*The police of france*”, **Medico-Legal Journal**, 33(1), 1965, ss. 3-11.

Sulemana, Iddisah, “*The Effect of Fear of Crime and Crime Victimization on Subjective Well-Being in Africa*” **Social Indicators Research**, Vol. 121, No. 3, Springer, 2015, ss. 849–72.

Tekraş, Turan, **İlk Medeniyet İlk Devlet İlk Sosyal Toplum**, Parola Yayınları, İstanbul, 2020.

Tepecik, Filiz, “*Hukuk Uygulayıcılarının ve Hukuk Öğretisi ile Uğraşanların Gözüyle Suçun Nedenleri*”, **Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2 / 3, Mayıs, 2016, ss. 161-185.

Tidwell, Natasha, “*Fragmenting the Community: Immigration Enforcement and the Unintended Consequences of Local Police Non-Cooperation Policies*”, **St. John's Law Review**, vol. 88, no. 1, Spring 2014, ss. 105-142.

Turkoglu, H. Gökçe, “*Roma Devletinde Suçla Mücadele ve Kamu Düzenini Sağlama*”, **Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.19, Özel Sayı 2017, ss. 1867-1899.

US Dept of Justice, “*Principles of Good Policing: Avoiding Violence between Police and Citizens*” Washington, Community Relations, ss. 81-115.

Ünver Mustafa ve Bakırtaş İbrahim, “*Suçun Ekonomik Analizi: Genel Bir Değerlendirme*”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 20, Haziran 2015, ss. 35-56.

Varvahi, Akbar, "Non-Governmental Organizations Participation in Criminal Processes" **Journal of Politics and Law**, vol. 9, no. 9, Kasım 2016, ss. 110-118.

Walker, Nigel, "Reviewed Work: The Causes of Crime: New Biological Approaches by Sarnoff A. Mednick, Terrie E. Moffitt, Susan A. Stack", **The British Journal of Criminology**, vol. 28, no. 4, 1988, ss. 540-541.

Yavuz, Yıldız, "Suç Mağduru Olma Korkusuna Sosyolojik Bir Bakış", **Toplum Ve Kültür Araştırmaları Dergisi**, 4, 2019, ss. 28-52.

Yurtsal Erdal Servet, "Sosyal Ağlarda Suç Korkusu: Facebook Örneği".**Güvenlik Bilimleri Dergisi**, 5 / 2 Kasım 2016, ss. 93-112.

Zembroski, David, "Sociological Theories of Crime and Delinquency", **Journal of Human Behavior in the Social Environment**, 21(3), 2011, ss. 240-254.

Alberta RCMP stats show reduced crime rates in 2020, <https://globalnews.ca/news/7644613/alberta-rcmp-crime-rates-2020/>

Aykanat, Mehmet, "AKU Hukuk Fakültesi Genel Hukuk Tarihi Ders Notları 3", Ekim 2011, [https://www.researchgate.net/publication/328134835_AKU_Hukuk_Fakultesi_Genel_Hukuk_Tarihi_Ders_Notlari_3] Son Erişim Tarihi: 21 Haziran 2021.

Baltimore Gözetleme Uçaklarında Suçun Azaltılmasını Umuyor, Ancak Sakinleri Kötüye Kullanımdan Korkuyor, <https://www.nytimes.com/2020/04/09/us/baltimore-surveillance-planes-aclu.html>

Bans on hoodies to cut crime in Australia, <https://www.financialexpress.com/archive/bans-on-hoodies-to-cut-crime-in-australia/357933/>

COMPAS (software), [https://en.wikipedia.org/wiki/COMPAS_\(software\)](https://en.wikipedia.org/wiki/COMPAS_(software))

Coronavirus: Tunisia deploys police robot on lockdown patrol, <https://www.bbc.com/news/world-africa-52148639>

Cure Violence, https://en.m.wikipedia.org/wiki/Cure_Violence

Cure Violence, https://www.who.int/violenceprevention/about/participants/cure_violence/en/

Çocukların Suç Sömürüsüne Odaklanan Sanal Konferans, <https://www.westyorkshire.police.uk/news-appeals/virtual-conference-held-focusing-criminal-exploitation-children>

Drone havadan tespit etti, polis ceza yazdı, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/drone-havadan-tespit-etti-polis-ceza-yazdi-41683040>

Drone tespit etti, polis ceza kesti, <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/drone-tespit-etti-polis-ceza-kesti-495815.html>

Emniyet Genel Müdürlüğü İnternet Sitesi, Tarihçe (1299-1543), [<https://www.egm.gov.tr/tarihce>] Son Erişim Tarihi 02.Ağustos.2021.

Gracious David-West: Nigerian serial killer sentenced to death in Port Harcourt, <https://www.bbc.com/news/world-africa-54433201>

Güvenlik Göklerde Emin Ellerde, <https://egm.gov.tr/guvenlik-goklerde-emin-ellerde>

Hava almak için çatıya çıktı, polis drone ile uyardı, <https://www.hurriyet.com.tr/video/hava-almak-icin-catiya-cikti-polis-drone-ile-uyardi-41505847>.

<http://trafik.gov.tr/bulten-ve-brosurler> (Son Erişim Tarihi 01.01.2022).

<https://ezproxy.mef.edu.tr:2269/HOL/P?h=hein.agopinions/cadelqprvt0002&i=30>, (Son Erişim Tarihi 22.12.2021).

<https://www.bursa.pol.tr/guvenliginiz-icin> Son Erişim Tarihi 01.01.2021)

<https://www.egm.gov.tr/kriminal/bilgilendirici-brosurler> (Son Erişim Tarihi 01.01.2022)

<https://www.egm.gov.tr/toplum-destekli-polislik>

<https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/istatistik/istatistik-1.pdf> (Son Erişim Tarihi 08.05.2023)

<https://data.tuik.gov.tr>(Son Erişim Tarihi 20.04.2023)

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2019-33625>(Son Erişim Tarihi 20.04.2023)

<https://www.jandarma.gov.tr/asayis-suclari> (Son Erişim Tarihi 01.01.2022)

<https://www.predpol.com>(Son Erişim Tarihi 20.04.2022)

<https://www.resmiistatistik.gov.tr/?csrfmiddlewaretoken=VLInzpoUuQWFJ9ybuQCaWXoncbJc6w2W7sXyne39XrDsbChTgUMb30kUsnXz9Z1t&kurum=Kurumlara+Göre+İstatistikler&konu=Konulara+Göre+İstatistikler&q=polis> (Son Erişim Tarihi 20.04.2023)

<https://www.youtube.com/channel/UCXVqkvoXzIccoi1j5pYFJHw> (Erişim Tarihi 01.01.2021)

İstiklal Caddesi'nde polis noktaları kuruldu,
<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istiklal-caddesinde-polis-noktalari-kuruldu-40115511>

Japon'lar, arı gibi tozlaşmaya yardımcı mini drone üretti,
<https://webrazzi.com/2017/02/25/japonlar-ari-gibi-tozlasmaya-yardimci-mini-drone-uretti/>

Karachi police put on their rollerblades to curb street crime ,
<https://indianexpress.com/article/trending/trending-globally/karachi-police-put-on-their-rollerblades-to-curb-street-crime-7205629/>

Koronavirüse karşı drone'lar mücadele ediyor!,
<https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/koronaviruse-karsi-dronelar-mucadele-ediyor-41455542>

MAP: How Swedish police cut home burglaries by over a third,
<https://www.thelocal.se/20200217/explained-how-swedish-police-have-reduced-the-number-of-burglaries-by-over-a-third>

Mayor De Blasio Expand Crisis Management System And Invest In Community-Based Solutions To Prevent Gun Violence,
<https://canarsiecourier.com/mayor-de-blasio-expand-crisis-management-system-and-invest-in-communitybas-p5487-255.htm>

Mayor de Blasio Expands Crisis Management System and Invests in Community-Based Solutions to Prevent Gun Violence,
<https://www1.nyc.gov/office-of-the-mayor/news/426-20/mayor-de-blasio-expands-crisis-management-system-invests-community-based-solutions-to>

Met Police visit violent offenders in bid to cut crime,
<https://www.bbc.com/news/uk-england-london-52650696>

New Castle County police investigating a Saturday homicide near New Castle,
<https://www.delawareonline.com/story/news/crime/2020/11/14/new-castle-county-police-investigating-saturday-homicide-near-new-castle/6298721002/>

Panorama: How Scotland Cut Violent Crime,
<https://www.scottishlegal.com/article/panorama-how-scotland-cut-violent-crime>

Philly receives \$2.3 million grant to continue working to reduce its jail population,
<https://www.inquirer.com/news/philadelphia-macarthur-grant-reduce-jail-population-criminal-justice-20210209.html>

Prisons struggle to swat drug-smuggling drones,
<https://www.theage.com.au/national/victoria/prisons-struggle-to-swat-drug-smuggling-drones-20201115-p56ep1.html>

Ronald Neumann, <https://foreignpolicy.com/2010/06/30/fix-the-police/>

SAT Komando yüzbaşıyı öldüren tinerci bıçaklandı,
<https://www.cnnturk.com/2010/turkiye/04/19/sat.komando.yuzbasiyi.olduren.tinerci>.
Using the Icelandic Model to Prevent Teenage Substance Use,
<https://www.astho.org/StatePublicHealth/Using-the-Icelandic-Model-to-Prevent-Teenage-Substance-Use/10-09-19/>

Violent criminals in London invited to turn over a new leaf under lockdown,
<https://www.itv.com/news/london/2020-05-13/violent-criminals-in-london-invited-to-turn-over-a-new-leaf-under-lockdown>

Warwickshire Police recruits 65 driving instructors to help young drivers stay safer on Warwickshire roads, <https://www.warwickshire-pcc.gov.uk/warwickshire-police-recruits-65-driving-instructors-to-help-young-drivers-stay-safer-on-warwickshire-roads/>

Ways To Prevent Crime, <https://www.wilsonnc.org/residents/city-services/all-departments/police/ways-to-prevent-crime>

What explains Brazil's homicide decline?,
<https://www.opendemocracy.net/en/democraciaabierta/cuál-es-la-explicación-para-la-disminución-de-homicidios-en-brasil-en/>